

سور

ایکنچی ییل

اورنبورغده اون بیس کوندره بر حقیقان اربی
فنی و سیاسی مجموعه در

№ 14

عدد ۱۴

۱۹۰۹

۱۹۰۹

مندرجه سی :

شیخ اولیار سلطان .

قاسم خانلردن ۶ نچسی
شاه علی خان (شیخ اولیارناڭ
اوغلی) جان علی خان (شاه
علی ناڭ طوغمه سی) .

کندینه تایانمش آدم-
گنه مسعود اولور .

جانلی فوتوغراف

فنی مصاحبه (ن. آغهی).
تاریخمه عائد .

ترک قوملریناڭ اسلری .

خسته لکلرایله کوره شو .
مترجم : ع . بطل .

باشقردلر . م . هادی .

چواشلر . طریف البشیری .

اورلر حقنده تاریخی

معلوماتلر . هادی آطلاسق .

تنقید . (تحریر المرأة

ترجمه سی) ع . بطل

تربیه و تعلیم : تربیه لی قلم

اشعار :

زمان ایله بن (کلیم الله سعدی)

اویلاما ! (بوکای ایلنده گی

برجکت

منه چلغی ترک تپلی
(جانبییکوف)

مراسله و مخابره :

تاشکندن . غولجه دن .

اجمال سیاسی .

متنوعه .

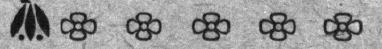
روسیه ده تعطیل کونلری ؛

آمریقا ده معلملر ؛ اوقو

یازو بلماوچیلر .

حکایه :

اوقوچی قز (ف. ک.)

اثر رضا الدين بن فخرالدين

دين ميين اسلامنك ظهورندن، رسول اكرم افندمز
حضرتلرينك نسب شريفلرندن، وفات اولديغي كونينه
قدر اولان بيوك حادثه و ماجرالردن باعث اولان بو
رساله، «وقت» مطبعه سنده باصلوب تمام اولدى. الك
معتبر اصللردن آلنوب ترتيب ايدادىكى جهته مکتب
شاگردلرى ايچون استفاده ايدرگه لايق بر اثردر.
(بهاسى ۲۰ تين. پوچته ايله ۲۴ تين.)

محکم
م

يگي آچلمش «وقت» مطبعه سنده

هر تورلى مطبعه اشلىرى قبول قيلنه در.

روسجه و تاتارچه حرفلر، ماشينلر و غيرى مطبعه اسبابلرى كلياً يگيدر.
مطبعه نك مجلد خانه سنده دخى هر تورلى كتاب و دفترلرني توبلرگه
قبول ايتله. اشلىر نفيس و كوركام. بهالار ارزان. چيتدن يياريله چك
زاكازلر تيز وقتده اشله نوب نالور ايله كوندريلور.

г. Оренбургъ, типографія газеты „ВАКТЪ“

«شورا» اداره سندن اعلان

«شورا» مجموعه سينك اونكان ۱۹۰۸ نچى سنه ده چققان عددلرى
تمامى ايله اداره ده واردر. اداره دن كيلوب آلوچيلر ايچون ۳ صوم
۵۰ تين، پوچته ايله آلدر وچيلر ايچون ۴ صوم.

۱۹۰۸ سنه ده چققان عددلر نك جيولوب گوزل روشده
طشلانغانلرى ده واردر. اداره دن كيلوب آلوچيلر ايچون ۴ صوم،
پوچته ايله آلدر وچيلر ايچون ۴ صوم ۵۰ تين.

ايروم بعض بر عددلرني صور اوچيلر ايچون هر بر عددى
۲۰ تين، پوچته ايله آلدر وچيلر ايچون ۲۴ تين. بر صومغه قدر پوچته
مارقه سى ده مقبولدر.

حاضرگى ۱۹۰۹ نچى ييل ايچون آبوننه دفترى آچيقدر. ايسته گان
كيمسه لرگه سنه باشندن حساب ايدلوب ده ييارلور. سنه لگى ۴، آلتى
آيلغى ۲ صوم ۲۰ تين. «وقت» ايله برلكده آلوچيلر ايچون سنه لگى
۷، آلتى آيلغى ۳ صوم ۸۰ تين.

۱۵ ايلول ۱۹۰۹

۱۰ رجب ۱۳۲۷

شورا دهر والوغ حاد دهر

شيخ اوليار سلطان (۱)

حالی مجهول قالمشدر . خاتونی ، نوغای کناز
لرنندن ابراهیم قزی شاه سلطان اسمنده ایدی .

شاه علی خان (۱)

شاه علی خان ، شیخ اولیارنگ اوغلی
اولوب آتاسندن صوگ فاسم نختنه چیقمشدر .
فانغی سنه ده تخت که چیقدیغی معلوم دگل ایسه ده
۱۵۱۶-۹۲۲ ده قاسم حکومتی تختنده اولدیغی
معلومدر . (قارامزین ج ۷ حاشیه ۱۴۲) .

قران خانی محمد امین ۱۵۱۸-۹۲۴ تاریخنده
دکارده وفات ایندیکنده الوغ محمد نسلندن
اولان شهزاده لر چوقونوب بتدیکارندن قران
مملکتنه خان نصب ایدلنوراک آدم اولنماز
ایدی . ایشته بو فرصندن استفاده ایدوب
ویلیکی کناز واسیلی یاردمی ایله شاه علی ، قران
شهرینه واروب ۱۵۱۹-۹۲۵ نچی ییل یاز کوننده
تخت که چیقدی .

قران تختنی تاشلاب وایندیغی صوگ ویلیکی

(۱) شاه علی خان ترجمه سی کچن ییل ۲۱ نچی

«شورا» ده منکوردر .

قاسم خانلر بنگ آلتنجیسی شیخ اولیار (۱)
اولوب ویلیکی کناز واسیلی طرفندن ۱۵۲۲-۹۱۸
تاریخنده قاسم تختنه سلطان نصب اولندی . وفات
ییلی و تر به سی نه برده ایدیکی معلوم دگلدر .
شیخ اولیار ، بختیار سلطاننگ اوغلی
و آلتون اوردا خانی اولان کچی محمد خاننگ
تورونیدر (۲) . کندینگ آتاسی ایله بر طوغمه
اولان یعقوب سلطان اوغلی یوسف ایله برابر
ویلیکی کناز حضورینه خدمت ایلر ایچون استر-
خان شهرندن مسقواغه کلدیلر (۱۵۰۲ نچی ییل) .
شیخ اولیار ، تاتار عسکرینه عمومی قوماندان
اولرق ۱۵۰۸ ده لیتوا صوغشنده ویلیکی کنازگه
کوب یارارقلر کوستردی . قاسم تختنه چیقدیغی صوگ
شیخ اولیار اسمی روس تاریخلرنه کورلما دیکندن

(۱) بو کیمسه ننگ اسمی قبر تاشلارنه ، «شیخ اولیار»

رسمنده یازلمشدر .

(۲) کچن ییل ۲۰ نچی «شورا» ننگ برنچی بیت

حاشیه سنده : «محمد خاننگ حفیدی» دیه چک یرده سهوا اولرق

«احمد خاننگ حفیدی» دیه قید اولنمشدر .

قزاندە اولان حکمدارلغينڭ صوڭ ساعتى اوشبو وقت اولمشدر. ويلىكى كناز امرى بويىنچە آپريل آينده قاسم شەرىنە قايتوب دخى حکمدار اولدى. ايوان غرو زنى چاقرو وينە كوره شاهەلى اوشبو يىل مای آينە مسقواغە واروب قزان ايله صوغشور ايچون پلان توزوشدى و شەرىنى ضبط ايتەك طوغرو سندنە مشورتلر ويروب ويلىكى كنازدن كوب مرحمتلر كوردى. ايوان غرو زنى اوشبو سفرنە طوى ياصاب اوتاميش گرى آناسى سيون بيكەنى شاهەلى خان غە نکاح ايدوب ويردى.

قزان اوستنە وارمقده اولان مسقوا عسكرىنە شاهەلى اوزينڭ كنازلرى و ميرزالرى، عموما قاسم تاتارلرى ايله و تاتار تورەلرندن (Енкей) بتون تيمىنكوف موقشيلرى ايله برابر قوشلدى. اوكتابرنگ ايكنچى كوندە قزان دولتى دوشوب بتون اهل اسلام شەيد و خاتونلرى ايله بالالرى اسير آلنديغندە برنجى مرتبە اولەرق تاتار كنازلرى ايوان غرو زىنى تەرىك ايتدىلر. شادلق نطقارينڭ الك اولگىسى شاهەلى طرفندن سويلاندى بوندن صوڭ شاهەلى، قاسم شەرىنە قايتوب كتدى.

۱۵۵۷ نچى يىل شاهەلى خان Литванія اوستنە وارمقده اولان مسقوا عسكرىنە قوماندان نصب اولنوب، محاربه دە نەسەلرگە غالب كلدى. اوشبو عسكەر ايچندە قاسم كنازلرى و ميرزالرى، عموما قاسم تاتارلرى و تاتار شەزادەلرندن عبد الله آق كباك اوغلى (استرخان خانينڭ اوغلى)، توقتاميش (۱) اوشسنداق

(۱) توقتاميش مشهور شەزادەلردن اولوب قريم ولايتىندن قاچوب نوغاي كنازلرندن اسماعيل حضورينە واردى و آندەدە قوتوم ميرزا (كچن يىل ۲۳ نچى نومبر «شورا» نڭ ۶۸۲ بيتدە اولان حاشيەگە دراجت اولنە) نڭ قزىنى آلمش ويلىكى كناز نڭ چاقرو وينە كوره خدمت ايدر ايچون مسقواغە كەشىدى.

كناز واسيلى ۱۵۳۲ نچى يىلدە شاهەلىگە «قاشير» و «سيرپوخ» شەرىلرینی ويردى، شاهەلى بۇ شەرىلرني آنچق اوچ آى مقدارى غنە طوتدى. چونكە اوشبو وقت قزان كنازلرى ايله يازشديغنى سيزوب ويلىكى كناز، شاهەلى خاننى طوتدروب خاتونى ايله برابر «يىلى اوزر» گە يياروب حبس ايتدردى، يانندە اولان كنازلرىنى، اوغلان هم ميرزالرىنى، خادم و اتباعلرىنى خاتونلرى و بالالرى ايله تۇير، ناؤغورد، پسقوف شەرىلرینە تاراندیلر، آنلر ايسە شول شەرىلدە چوقوندیلر. شاهەلى خان «يىلى اوزر» دە ۱۵۳۵ نچى يىل آخري نە قدر طورمشدر.

۱۵۴۰ نچى و ۱۵۴۲ نچى يىللردە شاهەلى خان، قاسم حکمدارى ايدىكى معلومدر (۱). ۱۵۴۶-۹۵۳ نچى تارىخندە شاهەلى، ويلىكى كناز ياردمى ايله تکرار قزان خانى اولوب بر آى طورديغى صوڭ تکرار نختنى تاشلاب قاچمشدر. بوندن صوڭ مسقواليلرنگ قزان اوستنە يورگان سفرلرينڭ هر برندە شاهەلى، قاسم تاتارلرىنى ايارتوب برنجى صفە يورمشدر. اوتاميش گرى خان ايله آناسى سيون بيكە، اسير آلنەرق مسقواغە ييارلديكلرى صوڭ ۱۵۵۱-۹۵۸ دە شاهەلى اوچونچى دفعە اولەرق ويلىكى كناز ياردمى ايله قزان خانى نصب اولندى. آلتى آى مقدارى بروقت قزاننى قايناتوب بولغانوب طورديغى صوڭ قزان مملكتنى ايوان غرو زنى مرحمتنە تاشلاب قاچوب چيقوب كتدى (۱۵۵۲-۹۵۹ مارت ۶ نچى كوندە). شاهەلى نڭ

(۱) استرخان شەزادەسى يادگار بن قاسم خان ويلىكى كناز نڭ چاقرو وينە كوره مسقواغە خدمت ايدرگە واردىغندە ۱۵۴۲ نچى يىل ايبول آيندە قاسم شەرىنە شاهەلى خانندە قوناق بولدى. يادگار، شاهەلى نڭ ياقين قارنداشى و قزان نڭ صوڭ حکمدارىدر.

ییلده وفات ایندی . ماه سلطان ده شاه علی وفات اولدیغنده کیاوگه وارماش ایدی .

جان علی خان

جان علی خان ، شیخ اولیارنگ اوغلی و شاه علی خاننگ طوغمه سی اولوب ، شاه علی ، قزان خاننی اولدیغندن صوگ و بلیکی کناز امری ایله ۱۵۱۹ تاریخده قاسم تختنه چیقمشدر . اوشبو اورنده ۱۵۳۲ نچی سنه گه قدر طوروب صوگره قزان مملکتینه خان اولدی . قزان خلقلری (لاجب علی بل لبغض معاویه » فیلندن قزان خانلغی ایچون جان علی نی موافق کوردیکلرندن دگل بلکه شاه علی اولماسون ایچون گنه اختیار ایتمشدر ، شونک ایچون ده جان علی ننگ قزان خاننی اولمقی کوتولمامش بر وقتده اولمشدر .

جان علی ، یوسف میرزا قزی سیون بیکه نی نکاعلمش ایسه ده آرالرنده محبت اولمادیغی وبر برینی یاراتوب طورمادقلری ، جان علی ننگ ده یالکز یوسف میرزادن فورقونندن غنه خاتون ایدوب طوندیغی مرویدر . قزانلیر جان علی خاننی ۱۵۳۵ نچی ییل ۲۵ نچی سنتابرده اولدردیله . یاشی آنچق ۲۰ ده ایدی (۱) دیورلر .

بر قزی ، شاه علی تربیه سنده اوسوب نوغای کنازی اسماعیل میرزا طرفندن اوغلی محمدگه صورالدى ایسه ده طویلر اولمادی . آخرنده و بلیکی کناز حضورنده خدمت ایدوب طور وچی استرخان شهزاده سی عبد الله آق کبک خان اوغلینه ویرلدى .

(۱) بو سوزلر درست اولماسه کرک . چونکه جان علی ننگ ۱۵۲۱ نچی ییلده سره سکر اولارقی یوردیکی معلومدر .

جاباقصار خلقلری ، چیرمشلر ، چیرکاسلر و قزاننگ یگی چوقونغان تاتارلری (۱) جمله سی برابر اولنور ایدی .

شاه علی خان بوندن صوگ ده اوز تاتارلرینی ایارتوب مسقوا صوغشار ینگ هر برنگ بورمشدر . شاه علی خان ۹۷۴-۱۵۶۷ نچی ییل ۱۰ نچی شوال (۲۰ نچی آپریل) ده وفات اولوب کندی طرفندن ۱۵۵۵-۹۶۲ نچی ییل ۲۱ نچی رمضان (۹ نچی آوغوست) ده بناسی تمام ایتمشدر « تکیه » ایچنده مدفون و قدر تاشینه ده اوشبو سوزلر یازلمشدر : « تاریخ توفوز بوز یتمش تورتنده ایردی کیم شیخ اولیار سلطان اوغلی شاه علی (۲) خان آلتمش بر یاشنده (۳) شوال آیتنگ اوننده دوشنبه کون دنیادن نقل قیادی » .

خاتونی بولاک شادبیکم ، اوزندن مقدم ۹۶۴-۱۵۵۷ ده وفات اولدی . تر به سی شاه علی خان تکیه سنده در .

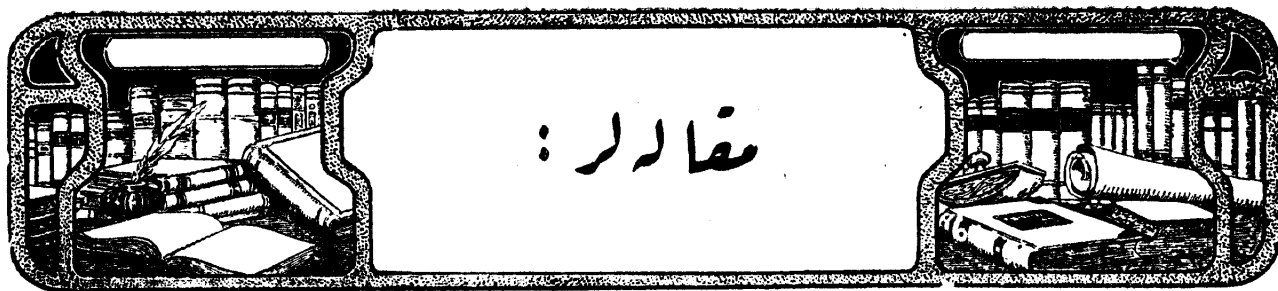
شاه علی ننگ بالاسی قالمادی . فقط طوغمه سی جان علی خان قزی و بوندن باشقه دخی یاقینلرندن خان سلطان ایله ماه سلطان اسمنده ایکی قرنی تربیه لب اوسدرمشدر . بونلردن خان سلطان ۲۷ یاشنده اولدیغی حالده ۱۵۵۸ نچی

(۱) قزان آلتدیغی صوگ عمومیت ایله تاتارلر چوقونمشلر و اوز اختیارلری ایله روسلر ایله برابر صوغشارده یورمشلردر .

(۲) اوشبو قبر تاشینی دلیل صایوب بزلر هر وت بونک اسمینی « شاه علی » رسمی ایله یازمده من . « قازل فوکس » تاریخنی ترجمه ایدوچی محترم نجیب افندی گه جوابز اوشبودر (قزان تاریخی بیت ۱۱) .

(۳) بو یاشنی شاه علی خاننگ اوزندن ایشد لگنگه بنا ایدوب یازمشلردر . فقط شاه علی اون یا که یکرمی یاشینی یاشروب یورمش اولسه کرک .

مقاله لر:

كندينه تايانمش آدم گنه مسعود اولور .

وانما رجل الدنيا وواحدما
من لا يعول في الدنيا على رجل

نفس كه اعتماد ايتمك و دنيا معيشتنى
اوشبو نيكز اوزرينه قورمق هر بر سعادتنك
سببى و هر بر فضيلتنك منبعى اولور . اكرده
نفس كه اعتماد ايتمك عادتى بر قوم و ملتده
شايع اولور ايسه اول قومك كونلپ دگل
ساعتلب ترقى ايدجگينه و عمرلرينى مسعود
كچره چكرينه هيچ شبهه ايتمه كز ! دنياده علم
و بايلىق جهننچه يوقارو كتمش قوملرنك هر
برى كندى نفسلرينه تايانوب اش كورديكلى
سببندن و توبان كتمش قوملرنك ده باشقه لره
تايانوب طور دقلى سببندن اوله چقى كون
كبى آشكاردر .

نفس كه اعتماد ايتمك طوغروسنده اوشبونك
ذكر ايدلنه چك واقعه لر عبرت اولورغه و آنلردن
اعتبار آلورغه لائق اولسه لر كرك :

« آفريقاى شمالى » ده « ويلكزبرى »
شهرنده « هانرى » اسمنده بر يكييت واردر .
ياش بالا وقتنده بو كيمسه پويزد آستنده
قالديغندن بر آياغى اوزلوب نيچوكدر وفات
ايتمادى .

فقير فاميليه دن اولديغى سببلى بو بالا
اورام باشلرنده خلقلرنك شفقتلرينه كوز تگوب
طورسده عمرينى كچره بيلور ياخود اعضالىرى

ضعيف اولانلره مخصوص تربيه خانهلر (دار
العجزه لر) ده وقت اوزدرر ايدى ، فقط هانرى
بوگا رضا اولمامش بلكه كندى كسبى و اوز
ماكللى تيرى سايه سنده ياشارگه قرار ويرمش
اوشبو مقصد ايله ائك ايلك ايكى قولى ايله
يوررگه اجتهاد ايدوب بوگا ملكه حاصل ايلمش
شمدى باشقه لر ايله يوكرشور و كوب وقتده
الوغ مكافاتلر آلور . ايشته بو كيمسه
اوشبوروش ايله اوز اوزينى رزقلاندروب
طورر هيچ كيمگه فول صوزماز ، و يروچيلردن ده
صدقه آلماز بلكه صدقه و يروچيلر اولسه
عارلانر . كوب وقتلر ياللانونوب سيركلرده نن
هنرلى كوستروب شهردن شهرگه يورر .

« دنيا لر نچار ، بخت آچلمى ، اش
تابوب بولمى ! » ديه دنيا دن ، بخت و طالعدن
زارلانونوب يوروجى ياشلرمنز اوشبو يگيتدن
عبرت آلسونلر ، شونك كبى ده غير يلرگه دگل
بلكه يالگز اوز نفسلرينه گنه اعتماد ايتسونلر ،
طرشسونلر . « من جد وجد » پك درست سوزدر .

انگليز شاعرلرندن اولان « ميلتون » ايكى
كوزى تمام صوقرايدىغى صوك « غائب اولمش
سعادت » اسملى قصيه سيني قزينه املا ايتدروب
يازمش و بونى ده اوچيوز صوم حق ايله بر
كتابچى غه صاتميشدى . دنيا نك اك مشهور
قصيده لرندن اولان بو اثر ، ميلتوننك ده نامنى
شهير ايتمشدر . ايمدى ايكى كوزندن محروم
اولان ذات بو روشده سعى ايلر ايسه كوزليلر

برر تاو لك راحت ایده چك یرده راحتنی فدا ایدوب آسیانی فتح ایتمك فصدیله سفرگه، حاضرلنور ایدی. همت و جسارت که بافکزکه بر وقت «هیلانة» جزیره سینه نفی ایدلمش ناپالیون کوکده اولان یولدرلرنی اوزون وقت قاراب طوروب: «نفی دن باشدی قورتاردی: صوگ بتون دنیانی فتح ایدرگه گنه راضی اولمیه. چغم، بگا نسبتله بو اش چوق دگل، بلکه بگا کوکارنی فتح ایدرگه تیوشلی اولور. ایشته شونگ یولدرینی تفکر ایتمکده یم» دیمشدر.

«دارون» نی بیلمگان کیم وار؟ بن «دولکان» ده اسکندر آخوند یورتنده بر باشقرد مؤذنی آغزندن «دارون» سوزینی ایشتم. شونگ ایچون ظن ایدرم که «دارون» اسمینی بیلمامش کیمسه یوقدر. ایشته بوذات بیوک بایلردن اولدیغی حالده علم تحصیل ایتدی و بتون غیرتنی معرفت یولینه صرف ایلدی. بوگا ایسه بایلغی مانع اولمادی. «دارون» اسمی شمدی مشهور فلاسفه اسملری آراسنده معلوم بر اورن طوتمشدر.

احتمالکه بای بالالری: «ناپالیون و دارون زمانلری باشقه ایدی، شمدی ایسه اول زمانلر کچدی، بزم زمانمز آنلر زمانینه باشقه در» دییورلر. او یله ایسه بوکونده آمریقا میلیاردرلرندن فندر بات که کوز سالنسون! بو ذات مامق توشاکلر اوستندک، یفاک بورغانلر آستندک حضور قیلوب یاتورغه، اعلا آتلا و آر بالرده یوررگه بیلمازمی ایدی؟ ایشته شو یله ایده چک یرده کندی فابریقه سینه آیلق وظیفه برابرینه اشچی اوله رق یاللانوب خدمت ایتمکده در. بو ایسه کندینه تایانمق و باشقه لرنگ سعیلرینه اشانوب طورمقنی عیب سانامق سببندن اولمشدر.

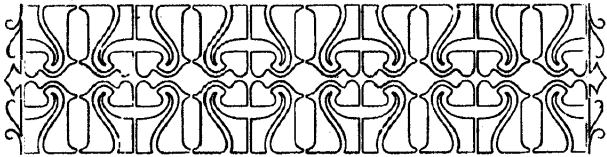
فقیرلر و آنلرننگ بالالری غیرتسزلك و جسام

ایچون نه قدر سعی ایتمک لزومی اوز اوزندن معلوم اولور.

ابو العلاء المعری اولکلر ایچون قرآن چیقوب، فارتچقلر ایچون تهلیل اوقوب قورصاغینی طویدروب طورآلامزمی ایدی؟ فقط علوهمتنی بوگا رضا اولمادی، باشقه لره قاراب طورمقنی الوغ بر عیب صاناب، تحصیل علم ایتدی، ایکی کوزدن محروم اولدیغی حالده بر ایکی دفعه لر «معره» دن «بغداد» ه واردی و «بغداد» ده اولان کتبخانه لرنی تفتیش ایدوب چیقیدی و بیوک کتابلر تألیف ایلدی. دنیای و جسمانی لذتلرنی بر طرفه ناشلاب روحانی و معنوی لذتار ایله اشتغال ایتدی. نفسینه اعتمادی شول درجه ده ایدی که حتی وزیرلر و پادشاهلرننگ هدیه لرینی ده قبول ایتماز ایدی. خلق دنیادن شکایت ایدوب عمر کچره در. بای بالاسی شکایت ایتنه چونکه: آناسی آفچه قرغانمی هر وقت و یروب طورادر، آناسی ایرکه لیدر، اطرافنده اولانلر هر وقت یومالاب طورالر، خلاصه: احتیاج یوق، هر نرسه حاضر، شونگ ایچون ما کلائی تیرلری آغزوب و راحتلرنی فدا ایدوب اش اوستنده اطوررغه سبب یوق. ایشته بای بالاسی اوشبونندن شکایت ایدر. فقط بو شکایت، گناه سندن قباحتلی اولان عذر قیلندن بر شکایتدر. زیرا بای بالاسی نه قدر بختلی اولسه ده اسکندر المافیدونی دن ده بختلی اولماز. اسکندر بیوک پادشاه اوغلی اولدیغی کبی کندیسی ده بیوک پادشاه ایدی. حکم ایتدیگی یرلر یاروم دنیا اولور ایدی. لکن بر ساعت وقتنی بوش کچرمادی، همیشه یوقاری واررغه، کچن کون کندیسندک اولنمادیغی بر کمالتنی الده ایدرگه غیرت ایدر ایدی.

ناپالیون بتون آوروپانی ضبط ایتدی.

طورمش بر خاتون، اوز نفسينه تايانمق طو-
غروسنده ناپاليون ايله معرى وباشقه لردن
آرتقدر. اش اوگمانلق عيب دگل، بلکه
کوچ يتهچک بر اشدن محض يالقاولق ياکه
جبنلك سببندن توفتالوب طورمق عيبدر.

فنى مصاحبه

جانلى فوتوغرافى

„Кинематографъ“

همان هر شهرده «کينه ماتوغرافى»
اويونلرينه تصادق ايتيله در. خلقلرنىڭ بيك
مراق ايله تماشاقيلديغى بو كورونش لر
حاضرده بيك مهم بر خدمت ايفا ايتهرگه
باشلاديلر. شول سببندن كينه ماتوغرافنىڭ
اساسندن وحاضرده بولغان واستقبالده
بولاقچى مهم خدمتلرندن بحث ايتمكچى اولامز.

عاتدن طش «حيرت كه سبب اولغان
فنى كشفلرنىڭ بيك ساده بر اساسگه بناء
ايدلگانينى كوروب بر قات طاغن حيرنگه
توشه مز. ايشته «جانلى فوتوغرافى» دخى
ساده بر اصولغه بناء ياصالغاندر.

بو فنى آلت، اون طقوزنچى عصرده
ياصالغان بولسهده، ايكى بيك ييل اول روما
شاعر و عالملرندن «لوقره تس قار» نام كشى
شونىڭ اساسنى يازغان ايكان.

«کينه ماتوغرافى» بربرى آرتى صره
چيقارلغان بيك كوب قارتينالرنىڭ كوسترولوندىن
باشقه بر نرسه توگلدر. اوزينه مخصوص

رتسىزلك طوغروسنده اوزلرينىڭ فقيرلكلرينى
سبب كوسترمكده درلر. «اعتماد على النفس»
نى آلغه آلمش كيمسه ايچون فقيرلك بوكونه
قدر مانع اولمامش بوندىن صوگده اولميه چقدر.
فقير بر صابونچى اوغلى اولان فرانقلن بر
مطبعه گه حرف تزوچى اوله رق ياللانوب خد-
مت ايتمش، ايت صانوب آلاچق آفچه سينه
كتاب صانوب آلوب بوش وقتلرنده اوزندن
اوزى اوقور ايدى. اوشبو سببندن فرانقلن
صوگرده ده هم ثروت صاحبى همده بر چوق
كشفياته نائل اولان حكما زمره سينه داخل
اولدى.

ادبيات عربيه نىڭ استاذى اولان امام
خليل بر قامش سالاشده وقت كچرر و غايت فقير
لك فقط قناعت اوزرنده ياشار ومع ذلك هيچ
بر كيمسه دن صدقه قبول ايتماز ايدى. وزير
لردن برى بالاسينى تربيه ايلر ايچون چاقىر-
ديغى وقت قولينه بر كيساك قاره اكك طو-
توب: «حق سبحانه و تعالى شوشى اكمكدن
آيرمادىغى مدت نه وزير ونه پادشاهلر ايشك
لرنده يورماسم كرك!» ديمشدر.

اش كشىسى اولور ايچون، كندى كند-
ينه تايانر ايچون بر سبب كركى ده سببه سزدر.
بونىڭ ايچون تاريخ مطالعه ايتمك و بيوك آدم
لرنىڭ و كرك قارت و كرك ياش اولسون اوز
نفسلرينه تايانوب بيوك عمللرده اولنمش كيمسه
لرنىڭ ترجمه حاللرى ايله آشنا اولمق قدر
فائدهلى برشى اولماز.

هر بر آدم ايچون ناپاليون و معرى اولمق
لازم دگلدر. بلکه اوزينىڭ اقتدارى قدر
سعى و غيرت ايلر ايسه هر كيم اوز اشنده
ناپاليون و معرى اولور. كر يووب، صو
تاشوب يتيم بالالرينى طويدروب و اوقوتوب

قبیله چقدر. بوده فقط کینه ماتوغرافی سایه سنه اوله چقدر. چونکه انسان اوچ دورت دفعه اوفومازدن بر حقیقتنی آکلی آلمدیغی حاله، بر دفعه کوردکده در حال آکلیدر. کتابلرده بیکلر چه سوزلرله، صحیفه لرله افهام گه طرشلغان جغرافیا، تاریخ وسائر سو کبی هر حالده عملی تحصیل ایتیله چک مهم فن وعاملر کینه. ماتوغرافی واسطه سیله تحصیل ایتیله چک و آرتق بیللرله عمرلرنی چوروتنگان کتابلرغه حاجت قالمیه چقدر. دیه بیلرم که، استقبالنک کتابلری، مجموعه لری، کتبخانه لری، موزه خانه لری، حتی غزته لری، حتی مکتبلری فقط کینه ماتو-غرافی اوله چقدر.

شوندن آکلاشیله درکه، کینه ماتوغرافی بر اویون، بر اکلنچه توگل، انسانلرنک ترقسینه بیک سرعتله سبب بولاچق بر مرشد، بر معلم، بر مکتبدر.

فی الحقیقه - بونی کوب کشیلر تجربه ایل آکلاغانلردر. مثلا: یاپونیا ویا قطای جغرافیا-سندن جلدلرچه کتابلر اوفودن ایسه بر آفشام بونلرغه دائر کورساتلنگان کینه ماتوغرافنی سیر ایتو دها موافق اوله در. چونکه: اول جلدلرنی اوفو، اوقوبده حفظ ایتو ایچون اک آزدن بر نیچه آتنا کرک بولا. حالنوکه «کینه ماتوغرافی» یارنی ساعت ایچنده طاغلرنی، دیکزلرنی، شهر وخلقلرنی، خلقلرنک طورمشلر-ینی عیناً کورسانه در.

تاریخ؛ انسانلرنی بیک تریبه ایته طورغان بو علم دخی «کینه ماتوغرافی» له نتالرنده جانلانه وانسان بو قارنینالرنی سیر ایتدکچه بیکلرچه پیل اول یاشاغاننی اوایلای.

«کینه ماتوغرافی» استقبالنک مکتبلریدر. حاضرده آمریقاده کینه ماتوغرافی کبچه مکتبلری،

یاصالغان وله نتا اوزرینه فوتوغرافی چیقاروچی بر آلت ایله ۱/۲۰ سیکونته بر رسم آلمق (اسنیما ایتمک) شرطیله بر مخلنک یا که بر وقعه ناک رسملری چیقاریله. بو رسملرگه آیرم آیرم قاراغانه، بر بریسندن بیک آز فرقی رسملر کورونسه ده، بر آق پرده گه عکس ایتدیروب، اسنیما ایتکان شکللی، اوراده دخی عینی سرعتله کوسترلسه، پرده اوستنده انسانلرنک حرکت ایتدیکلری کورونه در.

**

«جانلی فوتوغرافی» نیگه خدمت ایته؟ بو سوآلگه فارشی بر غزته چی شو یولده جواب بیدر:

«اون طقوزنچی عصرده انسانلرنک حددن طش درجه ده ترقی ایتولرینه باشلیچه پارا-خودلر، تیمر یوللری، تیلیغرافی و تیلیفون کبی انسانلرنی وقعه لرنی بر بریسنه بایلاوچی واسطه لر سبب بولغان ایدی. عینی زمانده علوم و معارفنک ترقیسی، ابتدائی درجه ده تحصیلنک اک چیت کویلرگه قدر طارالووی بو ترقی ناک برنچی سببلرندندر. لکن بو ترقی نه قدر تیز بولسه ده، یگرمنچی عصرده کوروله چک ترقی قدر تیز بولمیه چقدر. چونکه اون طقوزنچی عصر کشیلرینه جغرافیا، تاریخ، فنون جدیده اوقوتو ایچون اک آزدن بر نیچه بیللر کتابلر یوتدیررغه کرک بولا ایدی. بو کتابلرنک یوتولووی یعنی حفظ غه آلتوب فکرده حیاتفه یارارلق درجه گه کیلووی ایچون دخی خیلی بیللر کبچه ایدی. یگرمنچی عصرده ایسه انسانلر کتاب یونمازدن علم تحصیل ایته چکار و بو علم تحصیل ایتو ایچون دخی ایلکگیدن دها آزغنه بر وقت صرف

صنعت مکتبلىرى آچىلدى . بو مکتبلرده كتاب يوق . تاريخ مقدسگه وارينجه به قدر كينه ما- توغراف ايله كوستريله در .

« كينه ماتوغراف » استقبالنڭ اڭ اشانچلى مؤرخى بولاچق . مثلا يوزييل صوڭ ، روس- ياپون محاربه سى كتابلرده اوقونوب توڭل ، « كينه ماتوغراف » ده عينا كوروله رك استفاده ايتيله چكدر .

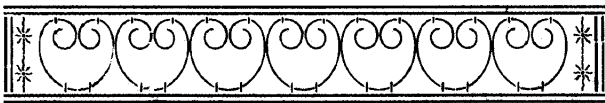
استقبالنڭ غزته لرى كينه ماتوغراف اوله چقدر . حاضرده دخى بر درجه گه قدر بو خدمتى كوروله باشلادى . مثلا : سيجيلىيا زلزله سندن صوڭ ، ايكي آطنه اوزمادى ، اوره- نبورغه وارينجه به قدر بوتون ياوروبا شهر- لرنده بومدهش فاجعه نڭ تورلوتورلو صفحه لرى كورساتىلدى ، غزته لرنڭ تفصيلاتنى اوقوغانلر بيك آز بولدى . تركيا انقلابى دخى حاضرده كورساتيله در .

« كينه ماتوغراف » له نتالرينى حاضرلاو اول قدر آسان توڭل . بونڭ ايچون زور بر قاپيتال ، اهل هنر آرتيستلر ، آچيق كوز كينه ماتوغراف مخبرلرى ، سياحلىرى كرك بولا . حاضرده دنياده اڭ زور فيرما پاريزده بولغان « پاته برادرلر » شركتى در . مذكور شركتنڭ حاضرده زور بر هيئتى همالايا طاغلرينڭ قارتينالرينى آلالر و بونڭ ايچون دخى اون بيكلرجه روبله لى صرف قيلنه در . مذكور فيرما حضرت عيسى نڭ حياتنى تصوير قىلوچى بيك مترو اوزونلغنده بولغان قارتينالرنى عا- ضرلاو ايچون يكرمى بيك فرانق دن آرتق آچه صرف قىلغاندر . مذكور قارتينا ، حضرت عيسى نڭ تاريخنى تامميله كورساته در . بوندىن باشقه هبه تاريخ مقدس نڭ قارتينالرى مذكور

فيرما طرفندن ترتيب ايتلمشدر . كينه ماتوغرافنى اصلاح ايچون اوغراشقا- نلر شيميدى طاووشلى نوعنى ياسارغه طريشه لر . گرچه حاضرده پرده آرقه سنده طوروب وقايع گه كوره طاووش چيقارلرسه ده بو اول قدر طبيعى بولماي . دها غريبي شول كه ، استقبا لده « كينه ماتوغراف » اولر گه ايليكتريق وتيليفون شكللى آلنوب آرزو ايتلگان قارتينالر سير ايتله چك و عاداتا جانلى ايمش كى هر چشيد طاووشلرى ايشيتيله چكدر . « اديسون » بونڭ ممكن اوله چغنى بيان ايتكان ايدى .

بو طوغرده ايتله چك صوڭ سوزم : كينه ما توغراف ، انسانلرغه بيك تاثيرلى بر معلم ، بر رهبر ترقى خدمتنى كوره وكوره چكدر . آنى سير قىلمق ايچون بيرلگان اون يا كه يكرمى كاپيك گه ناسف ايتماينچه ، ممكن قدر كوب كيتوب كورمليدر . چونكه فكلرلرنڭ آچىلووينه ، انسانلرده قابليت آرتوغه بيك زور تاثيرى بولادر .

ن . آغه ينى .

تاريخمزه عائد

IV

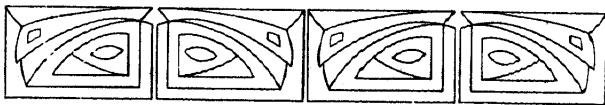
ترك قوملرينڭ اسملىرى

حدودينى يوقاروده بيان ايتديكمز ترك قوملرينه ايرانلىلر « توران » (۱) ويونانلولر

(۱) توران ، تورك ، ترك كلمه لرنده اولان مشابته بونلرنڭ بر اصلدن آلنديغنى كوسترر . « اسكيت » سوزى ده تركيچه اولان « چيت » و بعض بر تركى فرقه لرشيوه- سينه كوره « سبت » كلمه لرنى محرف اولديغى ظن ايد- لنور . « سبت » و « چيت » سوزلرينڭ حدود وسيرحد

ایسکی یونانلور «اسکیت» لڑنی جت ، مسازت (مساغی) ، فین ، استیان ، یازیغ و باشقه کوب فرقه لرگه آیرر اولمشلردر . فقط بو آیرمقلری اتنوغرافیة جهنجه دگل بلکه اورن ویا که عرف و عادت اعتبارنچه در . اوشبونلردن «استیان» نك بو کونکی «استونیا» و «فین» لرنك ده «فینوا» لر اولدیغی صوگ تفتیشلردن معلوم اولمشدر (۳) .

مشرق طرفندن کلمش «هون» ترکلی آوروپاغه کلوب کردیکلی صوگ «اسکیت» و بو قیلدن باشقه اسملر هم آرادن یوغالوب آنچق «هون» اسمی شهرت بولمشدر . «هون» ترکلی حقنده آیروم معلومات ویرمک قصدیه کیله چک باب یازلنور .

خسته لکلر ایله کوره شو .

کوبدن دگل پیتر بورغغه کیلوب کیتکان پاربڑده طور وچی مشهور روس پروفیسوری موسیومیچنیکوف غزته مخبرلرینه ، بو کونگه چاقلی قابل شفاء اولماغان بعض خسته لکلر ایله کوره شو توغر یسنلغی تدقیقات و کشفیاتدن

همیشه سلامت قالمشدر . قپچاق فارسیچه ده «دشت» اولدیغندن «دشت - قپچاق» سوزلری هر ایکیسی بر معناده اولور . اوشبو ترکلرگه مغوللر «قوبی» دیور اولمشلر . «قوبی» ایسه «قپچاق» سوزینه مرادف دیورلر . بعض بر فرقه ترکلرنك «قوبان» دبه شهرلری اوشبو «قوبی» سوزندن اولسه کرک .

(۳) فینوالر اصلا ترک اولدقلری حالده آسیاده نه اسم ایله موسوم اولدقلری هنوز آگلاشماش ، آنچق مسکون اولدقلری قطعه «فینلانديه» یه نسبتله «فینوا» نامی ویرلشدر . ترک تاریخی ، نجیب عاصم ، ج ابیت ۳۴ .

«اسکیت ، اسکیت ، اسکیت ، سیتیا» و صوگره - دن ده «سارماتیا» کبی اسملر ایله تعبیر آیدر اولمشلر . عربلرنك «صقلاب» دبه تعبیر آیتد . یکلری خلقلر بعینه یرنانلور طرفندن «اسکیت» اسمی ویرلمش خلقلردر .

چینلورنك میلادی ایله آلتنچی عصر ابتدلرنده اتنوغرافی بر اسم اولمق اوزره تعبیر آیتدکلری «تو-کیو» اسمی «ترک» و «تورک» کلمه سینك مراد فیدر .

روملرنك «تورخی» دبه سویلادیکلری و میلاددن ۴۰۶ ییل مقدم وفات آیدن هرودوت طرفندن «ترکیتاوس» دیولمش و بنواسرائیل کتابلرنده «توغارمه» دبه یازلمش خلقلرنك «ترک» قوملری اولدیغی ، صوگ تفتیشلردن معلوم اولمشدر (۱) .

بر قانون اوزرینه باغلانوب طور مقده اولان ترکلرگه ، ایسکی ترکچه ده برلشمک ، و توپلاشمق معنالرنده اولان «اویهق» مصدر - ندن آلمقله «اویغور» دیورلر و بونلرنك خلا - فنچه بوش وکیك صحرالرده اوز حاللرنجه گیزوب یورمکده اولان ترکلرگه ده «قپچاق» دیورلر (۲) .

معناسنده اولدیغنی هر کیم بیلسه کرک ، بو یرده اولان ترکلر ، اصل مرکزدن یراقده و سرحدلرده طور دقلرندن شویله شهرت بولمشلردر . «کیف» شهری «اسکیت» یرنده اولدیغی مناسبتله شویله تسمیه آیدلمش دیورلر . فی الاصل «کیف» شهری یرلری ایسکی ترکلرنك جول - نگاهای آیدی . بعضیلرده «اسکیت» سوزی یونانچه آت اوستونده یور وچی (فارسی) معناسنده دیورلر . ترک قومی آت اوستوند یورد یکلری مناسبت ایله شویله شهرت بولدیلر . دیورلر .

(۱) «ترکیتاوس» و «توغارمه» نك ترک و تورک سوزلرندن محرف آیدیکی دلیله محتاج دگلدر .

(۲) قپچاق ، ترکیچه ده ایچی قوش آغاچ معناسنه اولوب ، بوش صحرالرنی شوگا اوخشاتوب ، آنلره هم قپچاق اسمی ویرلشدر . قپچاق ترکلی صوگره دن بیغو - لوپ بر نظامه تابع اولدقلری صوگ اولگی اسملری

نامنه پامیتنيك ياسار ايچون ده زور اعانت ايتكان . ياقينلرينه ده كوب آچهلر باغشلاغان . نهايت اول بر يخشي اش اشلب اوزينه ياخشي نام قالدرمى فكرينه توشكان .

كونلرده بر كون اينستيتوت مديرى يائينه پاريز ناتور يوسلرندن برى كيلوب : «سزنى و بنى ، بر اش حقنده مذاكره ايتمك ايچون «آزيريس» اسملى باي اوزينك يائينه چاقرادر ديگان» آنلر بارغانلر . «آزيريس» قاطى خسته ايكان . اول ، مئانه (بول قوغى) خسته ليگى ايله مبتلاء ايدى . عاقبت اول ، ايكى يل آوروب ئولدى . آنك دىنى وصيتينه بناء هر يلق پراتسينت اولان ۶۰۰ مك صوما اشبو روشچه بولينه چك : ۳۰۰ مك فرانك Tuberkulезный (قابارچق - قروح) آورولرى . قنده ۳۰۰ مكى سيفليس (فرنكى علتى) خصوصنده ، ۳۰۰ مكى راق - سرطان علتى توغريسندە تديقات اجراء ايتو ايچون قوللاناچق .

البت ايندى سز ، بزلرنك نيندى مسئلهلر حقنده اشله ويهزنى بله سگز كيله تورغاندر . بز بو كونده بيگرهك ، قابارچق خسته ليگى ، سرطان و خاليرا توغريسندە تديقات اجراء ايتمكده مز . «پاستور» اينستيتوتى عالمرندن دوكتور «پارهل» سرطان علتينه دائر بيك فائدهلى بر نرسه كشف ايتدى . آنك كشفينه كوره ، سرطان علتى طشدين پيدا بولا ايكان . بو كشف اشبو قورقچلى خسته ليكنى توزه تونى بيكله يته در .

سيفليس توغريسندە بايتاق اش كور - ولى ايندى . اجراء ايتديگمز تورلى تجربهلر آرقاسنده ، بو دهشتلى آورودن صاقلى تورغان ككوب چارهلر تابدى . مين اوزم و معاونم

بعض نرسهلر سويله گان . «نوويه ژريمه» مخبرى ايله سويله شكانده ميچنيكوف باشلاب ، صوك كونلرده پاستور اينستيتوتنه باغشلانغان الوغ بر اعانه دن خبر بيرگان و ئهينكان : «مين كيچه ، پاستور» اينستيتوتينك مديرى موسيو «رو» دن مکتوب آلد . اول مکتوبده : «بزم اينستيتومز دفعة بايوب كيتدى . بزگه حاضر ايندى زور ، زور اشلرگه كرىشيرگه ممكن . «آزيريس» اسملى بر ذات اينستيتوتكده ۲۵ ميليون فرانك (بر فرانك ۲۷ تين) آچه باغشلادى مونه شول آچه نك يلق ۶۰۰ مك فرانك پراتسينتى (عملياتخانه) نى ياخشىلاتورغه و باشقه بر نيچه اشلرگه طوتولاچقدر . بو الوغ اعانه نى بز ، «بورديو» لى «آزيريس» اسمنده بر يهوديدن آلدق .» ديه يازادر .

بو كيمسه نك تاريخى ، ياخشوق عبرتلى : اول ۱۵ ياشليك مالاي وقتنده «بورديو» دن پاريزغه جهيه و كيلگان ده ، بر يهودى بانكيري نه موزعليك خدمتينه كرشكان . بو مالاي بيك استعداد كورسكان . بناء عليه خوجه سسينك التفات و محبتينه مظهر بولغان . بانكير آكا اشلر تابشرا باشلاغان . آقرن ، آقرن ، «آزيريس» بوتون سودا اشلرينك باشينه كيچكان . خوجه سى وفات اولديقدن صوك «آزيريس» آياغينه باصوب ، بانكيرليغنه كرشكان ده ، آز مدت ايچنده بايوب كيتكان . ۸۲ ياشينه حدلى ۴۰ ميليون فرانكلىق بر بايلىق ياساغان . اول يالغز باشى اولديغندن بو چاقلى زور كاپيتالنى اداره ايتو توغريسندە بر آز آپتراغان .

اول ، «اسويچره» ده «ؤيلهلم نهل» (۱)

(۱) اسويچره لى بر موهم كى قهرماندر . مترجم .

شبهه یوقدرکه ، بیک تیزدن بز خالیرا حقنده ده ، چه چهك و دیفتیریت (طاماق باقاسی) حقنده سویله شویمز کی تمام خوفسزلك ایل سویله شه آلاچمیز . کوبدن دگل چه چهك ایل دیفتیریت الك فورقنچلی آورولردن سانالا و آنلردن خلفنك یوره گی یارلا ایدی . اما حاضر ، اجراء قیلونغان تجربه و تدقیقات آرفاسنده ، بو آورولردن صاقلانا آلامز و توزه ته بله مز . سیفلیس و انسانلرنك حیاتی طومانلاندر ا تورغان باشقه آورولر حقنده ده شولای بولور . مین ، قارتلق ایله کوره شو حقنده اجراء اولونغان تجربه لر هم موفقیتگه ایلنوب چغارور دیب اولیمین . بو توغریده بیک کوب ، فائلی و یاکی نتیجه لر کونه رگه یاریدر . کوب وقتده ، نتیجه لر کوتولمگان ییردن کیلون چغالر . مین اشانامن که ، نهایت ، عالمر اجتهاد و اشلرندن تمام موفقیت و مظفریت ایله چغارلر .

« نوژی روس » غزته سی مخبری ایله محاوره سنده میچنیکوف اوزینك ، قارتلق ایله کوره شو مسئله سی یولنده اشله گان اشلری حقنده معلومات بیرگان : « انسان ته نینك ئولمیچه دوام ایته آلوبنه مین برده اشانا آلمیمین . درست ، ماده لرنك ئوزلوکسز آلماشنوب طوروی و انسان ته نینك تشکلی دائما یا کاروب طوروی بار نرسه . فقط بو یا کاریش ، منگو دوام ایتهر دیب ئه بتورکه اصلا ممکن دگلدر . بر ، چیک باردرگه ، شول چیکگه بیتکانه ، انسجه غضویه (Органическія ткани) نك خراب بولغان کیسه کلرینی یا کارتو اشی طوقنلادر . مونه شولای ، بزم « ئولم » دیه آتادیغمز حالگه توشودن اصلا فونولوب بولما یا چقدر . بو شولای . فقط عمرنی اوزایتو دیگان

دوقتور « سالمون » بو یولده بایتاق اشله دک . مین سیفایسنی مایمونلرغه آشلاب قارادم ، یاکی مبدألریمزنی باشلاب تطبیق ایتدیگمز « ئیدویژ » آدی مایمون بر غریبه قیلنندن اولوب کیتکان ایدی . اول حاضر ئولدی ایدی . تجربه لریمزنی ئله نیچه مایمونغه تطبیق ایتدک . بو تجربه لر ، بزگه ۱۰۰ مک فرانقن آرتقغه توشدی .

بو کونده سیفلیسدن صاقلارغه خدمت ایته تورغان مخصوص ماز-مای بار . مین شکسز اشانامن که ، شوندی صاقلانو چاره لری سایه سنده ، بشریت بو آفت ایله بیک موفقیتلی روشده کوره شه بلور .

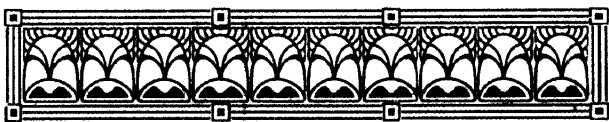
Туберкулезный (قابارچی) آورولرینه کلنچه ، بو توغریده شیمدیلك یاکی نرسه یوق دیب ئه بتورلك . بو یولده ده بیک کوب اشلیلر . طریشالر . بو آورولر ایله کوره شو یولنده ، عمومیرهك تدبیرلر بیک مهم رول اوینیلرکه ، بونلرغه خصوصا « اسقاندیناؤیا » ده و قسما فرانسده زیاده اهمیت ویره لر . مثلا قابارچی آورولری ایله مبتلا اولانلرنی آیروم دوالیلر سیفلیس ایله کوره شو مسئله سینه یا کیدن قایتوب میچنیکوف ئه یته : « تگی صاقلق ماینك کوبرهك وقتده سیفلیس نتیجه سی اولان پارالیج - فالج زحمتی ایله کوره شو یولنده ده کوب فائده سی تیه چکدر . »

میچنیکوف سوزینه قاراغانده بو کونده پاستور اپنستیتوتنده روسلردن اون کشی اشلی ایمش . سوز آراسنده « میچنیکوف » دیه در : « بشریت آفتلری اولان خسته لکار ایله کوره شو بیک موفقیت ایله آلفه بارادر . مثلا میقروبلی و یوغوشلی آورولر ایله کوره شو یولنده اشله نگان اشلرگه ایس کینه رلك . هیچ

قدر و ك عجب له نورلك ده اولماز ايدى . اول
«سونى اوزاغان (Катаръ) (ايچ آورولرى)
ودواملى (Запоръ) (ايچ قاتو) ايله اورغان
كشىلرگه ده تطبيق ايتكان .

مىن قايتوشلى «لوندون» غه تيوب بو
كرامتلى دوقتور ايله كوره شه چكمن . بودوقتور-
نك بو اشى بيك مهيدر .

چونكه اول ، اوزىنك قابايتلى قولى ايله ،
بشريتنى جيمره تورغان نرسه نى بترورگه
و آگا ، اوزون عمر ايتهرگه يول آچادر .
عهد عتيق ده : «سز نك عمرلر يگن ۱۲۰ يل بولور»
ديگان سوز بار . نه شولاي بولور ده . مىن
اوزمنك تدقيقاتمه باشقه بر تورلى چاره
تسوغيريسنده ده اشليمن . لكن بلاميم ئلى ،
ياشلك سرينى تابا آلورمنى ايكان ؟ كوره سز ،
مىنم اوزمنك ده ساقالم آغارغان بيت . ديمك
مىن قارتايامن . آلاي بولغاچ مينده قارتلقنى
جيكه تورغان چاره يوق ئلى . مىن اوزمنك
اشلر يمه بيك صاقمن . مبالغه ايتونى ياراتيم .
لكن مىن كاملا اعتقاد ايتنه من كه ، مىن
حقيقت يولنده طورامن . هم ده ، بز نك بوونمز
بولماسه ده ، كيله چك بوونلر نك مظفريت فنيه
ييمشلىرينك ته مىنى طاتاچقلىرنه شك وشببه يوقدر .
مترجم : ع . بطال .

باشقردلر (۱)

۱۷۱۷ سنه ده قرغزلر ، باشقردلر ايله برله-
شهر ك اون بگ كشى مقدارنده جيولشوب ،
«نوؤوشيشيهسكى» قصبه سىنى آلديار لكن
(۱) باشى ۱۳ نجي عدد .

باشقه بر مسئله بار . مونه بو توغرىده بز نك
مخصوص نظرلر يمز باردور . «قارتلق» ديب
آتاغان نرسه فى الحقيقت يالغان بر كورونشدر .
مىنم تدقيقاتمه كوره انسان ۱۰۰-۱۲۰ يل
ياشارغه ممكن وشوندن كيم ياشاو طبيعى دگلدر .
بر نيچه يل ايلك ، بو مسئله حقنده غى
تدقيقاتمنك بر نيچه قسىمنى تمام ايتكان چاغمه ،
ته نك اوفاق اجزاء (كيسه ك) لر ينى بيك
تيز هلاك ايتزگه باشليچه سببلردن برى آدمنك
«جوان ئيچه ك» ديب آتالا تورغان ئيچه گنه
لغرم طولغان ميقرولر اولديغىنى آكلاغان
ايدم . شونك ايچون ئيبده شلريمه اوستدنگنه :
«اگر بر باطر جراح تابلوب ده ، انساننك
جوان ئيچه گىنى كيسوب تاشلارغه جسارت
ايتنه آلسه ايدى ، قارتلق ايله كوره شومسالهسى
بايتاق آلغه كيتكان بولور وعمل نيكزينه قويو
لور ايدى . بو سببلى ، انساننك ته نىنى
آورولرغسه طوتورا و خراب ايتنه تورغان
ميقرولرنك اوياسى بر طرف ايدلمش اولور ،
بناء عليه انسان اوزاغراق ياشار وتيز قارتا-
يماز ايدى» ديگان ايدم . سوكندن ، انكلتراده
شوندى باطر جراحنك بولونديغىنى ايشيتوب
حيران فالدم . آلدېغم معلوماتغه كوره ، «لن»
آدى بو انكليز دوقتورى بيك كوب آورولرنك
جوان ايچه كلرينى بوتونيسى ايله كيسمشدر .

تمام موفقيت ايله بتكان موندى عمليات جراحيه
(операция) لرنى اول يوزيكرمى رت اشله گان .
اول ، جوان ئيچه ك نك كيسلگان ئوچىنى
«طورى ئيچه كگه» طوناشدر ايكان . موندن
صوك آورولر بيك ياخشى توزه لوب كينه لر
ايمش .

بو آپيرانتسيه نى سرطان - راق علتى
ايله مبتلاء اولغانلرغنه غنه اشله گان بولسه اول

نام بر پالقاونیقنی عسکر ایله کوندردی بو پالقاونیق باشقردلرنی اؤفا تیرهسینه قدر فوغوب ایلندی هم خوژنوفسکی بونگ آرتندن اوزیده عسکر ایله کیلوب يتوب باشقردلرنی صلح صوراماغه مجبور ایتدی باشقردلرنی توتوب اولدرتدی قالغانلرندن عفو ایتدی .

باشقردلرنگ خاطرلرینی نابو ایچون هم ایکنچی توره لرگه عبرت اولسون ایچون فتنه گه سبب بولغان سپرگیقنی قزان شهرینه کیتروب آصارغه حکم بولدی . لکن بو حکمدن نهده باشقردلرد و نهده توره لر عبرت آلدیلر : توره لر ظلملرنده دوام ایدوب باشقردلر همیشه جایی طوغری کلسه اختلال فکرنه قالدیلر . بو واقعه دن دورت ییل اوتار اوتماسوک ینه دن اختلال علامتاری کورونمگه باشلادی . باشقردلر روسیه گه فارشو برابر قیام ایدوگه اونداب فریم تاتارلرینه هم قالمقرغه ایلچیلر کوندردیلر لکن بو ایلچیلر مقصودلرینه یتشه آمازدن قبل حکومت قولینه توشوب جزالرینی کوردیلر .

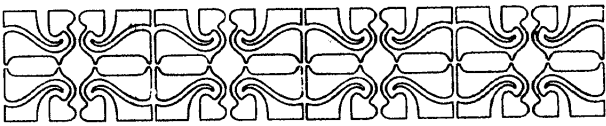
بو مذکور فتنه لر « حاکم لرگه » بیک مهم تجربه لر کورساندی ، بو تجربه لر دن بیک الوغ فائده لر آلدیلر . باشقردلرنی باصدیروب مهاجر روسلرنی آنلرنگ فتنه لرندن قوتقارو ایچون باشقردستاننگ مهم یرلرینه کریپوستلر بناء ایدهرک شونده دائمی عسکر طوتونگ لزمینی آگلا دیلر هم شول وقتلرده کرک اهل اسلامدن اولسون و کرک مجوسلردن اولسون نصرانیتی قبول ایدنلر کوب اولدقندن بونلرنگ ایچنده نصرانیتی یرلشدرمه کمال غیرتارینی صرف ایتدیلر هم باشقردستانده روسیه ننگ قوت و نفوذینی تاغن آرتغراق برکتو ایچون ، باشقرد یرلرینه کوبراک روس جنسینی یرلشدرمگه قرار ویردیلر .

« سویاز » فامیلیه لی بر پالقونیکنگ تدبیر و شجاعتی آرقه سنه شهرنی تاشلاب اوز صحرا - لرینه کیتیمه مجبور اولدیلر . فتنه ینه بتون باشقردستاننی چولغاب آلدی حتی باشقردلر و قزاقلر « قزان » شهرینی آلمق اولوب شول طرفه حرکت ایتدیلر . لکن مقصودلرینه موفق اوله آلمای قزانغه فقط اوتوز چاقرم قدر یتماز بر مسافه ده توقتاب قالدیلر . فاما ، اولغا ، سامارا نهرلرینگ تیره لرنده بولغان بارچه قریه لرینی تالادیلر ، چیرکولر ، آلپاوت یورتلرینی کلایاندر - دیلر . کریستیان روسلرنگ قایسیلرینی اولتردیلر ، قایسیلرینی بالا چاغالریله اسیر ایدرک قریمغه ، بخاراغه ، خیواغه ، ایلتوب قلقغه صاندیلر . بو فتنه حتی تاتارلرغه ده سرایت ایدوب شول وقتده غی قزان گویرناتوری « کورفصی » پادشاهغه شویله خبر کوندردی : « باشقردلرنگ فتنه لری حتی تاتارلرغه ده سرایت قیلدی ؛ قزان تیره سنده گی کوب تاتارلر فتنه چی باشقردلرغه قوشولدیلر ؛ باشقردلر ، ینه چواشلرنیک قوتورتالر بونلرنگ باشقردلرغه قوشلو احتماللری واردر » بو وقت « پیتر و بلیکی » شویتسیه کارولی تیمر باش ایله محاربه ده بولندقدن بو خبر آکا یمان تائیر ایتدی و شول سببلی پیتر و بلیکی « خوژانوفسکی » نام بیوک بر آدمه خبر کو - ندروب بو فتنه نی صلح طریقی برله بتروگه امر ایتدی . سوگره خوژانوفسکی قزانده باشقردلر برله صلح قیلشو ایچون بر قدر تاتارلرنی کوندردی لکن باشقردلر کیلشمدیلر اولغا ایله قاما اراسنه بولغان روس و آرقریه لرینگ تقریبا بارچه سینی هلاک ایتدیلر . ککشیلرینی یا اولدردیلر یا که اسیر ایدهرک یراق یرله آلوب کیدوب قلقغه صاندیلر . صلح طریقی برله اش بتارک بولماغاچ خوژانوفسکی « بارتینی »

باروب ايمپيراتوريتسه « آناغە » ھىدە قىلدى. ايمپيراتوريتسه عاقلە بر خاتون بولدىن بو باشقرد اسطرشېنەسېنڭ اخلاصىلە فائىدەلنمەچى بولوب بونارغە كوب التقاتلر كورساتكان بولدى. چىلابى تېرەسەندىن اوزىنە الوغ بر ىر ھىدە قىلار ق ىرىنە قايتقاچ باشقردلرى وعظ ونصیحت قىلون روسىيە دولتىنە اطاعت قىلدروغە ھم آنلردن خزىنە فائىدەسېنە نالوغلر جىوب بىررگە امر ايتدى. ايمپيراتوريتسه بو قدر التقاتلر ايتقاچ شایموفنىڭ كوئلى اوسدى ھم ىرىنە قايتقاچ باشقردلرنى اطاعت كە اونداب كوب خىدمتلر كورساتدى وشول خىدمتلرى برابرىنە تىزك برلە « طرخان » لق درجەسىنى دە آلدى. كىرىلوفنىڭ پلانى اوزرە « اورنبورغ » شەرى بىنە اولندىقە فتنە چىقارمىسە باشقردلرنى وعظ ونصیحت قىلدىن پادشاھ طرفىدىن اوزىنە بر قىچ احسان اولوندى. بوندىن سوڭ دە باشقرد ستاننى روسىيەگە باغلى توشارگە شایموفنىڭ الوغ خىدمتلرى كورندى.

(آخرى بار)

م . ھادى .

چواشلىرى

۷

اقتصاد، ناموس و مىلىكلرى .

چواشلىرىنىڭ اڭ افتخارلانورلق بر نرسەلرى اولسە اولدە اقتصاددە نىلق و اوستالقلرى، ناموس و مىلىتلرىنە اعتبارلىقلرىدەر . حاضرلك آنلرنىڭ، ھىچ بر « جمعیت

ايشتە اڭ ابتداى بو نرسەلرنى ملاحظەيە آلمان آدم « پىتر ۋىلىكى » ايدى. لىكن وقتسىز ئولوب كىتوى سببلى بو پلانلرىنى ىرىنە كتورە آلمادى ؛ فقط بونىڭ فكىرىنە آشنا بولغان كىرىلوف و ناتىحشوف كىبى غىرتلى حاكىملر بعض پلانلرىنى ميدانە قويدىلر . پىتر ۋىلىكى نىڭ برىنچى فكىرى اور نەرى تېرەسىنە بر شەرى بىنە ايدوب شول واسطە ايلە بتون باشقردستاننى روسىيە باغلامق ھم بخارا خىوا و ھندستان طرفلرىنە يولنى آچمق ايدى. ايشتە پىتر ۋىلىكى نىڭ بو پلانىنى كىرىلوف ميدانە قويدى. ايمپيراتوريتسه « آنا » تىخت كە اوطورغاچ بر پروىكت تىقدىم ايدوب بو پروىكتدە « اور » نەرى اوزرىنە بر شەرى بىنە ايدونىڭ تىوش ايدىكىنى بىان ايتدى. بو شەرى بىنە اولونغاچ باشقردستاننىڭ روسىيە ىرە تاما بركلە چىكىنى ھم بخارا، خىو، بدخشان كىبى باى ىرلرنى دە استىلاء ايتو مەكن اولەچىنى آڭلاندى. لىكن كىرىلوفنىڭ بو اشلرىنى وجودە چىقارمق اىچون بىك الوغ مانىلر اولوب بونلرنىڭ برىنچىسى باشقردلر ايدى. زىرا: بونلر دائىما روسلر ايلە نزاىدە اولوب اوز ىرلرىنە مەكم بر شەرى بىنە اولنوينە اصلا راضى اولەچىلر دىگىل ايدى. لىكن بىخت كە قارشى روسىە دولتى اىچون فائىدەلى آدملر باشقردلرنىڭ اوز آرالىرىدىن ظاهر اولوب شونلرنىڭ ياردىمىلە كىرىلوف قورغان پلانلرىنى ىرىنە كتورمىە موفق اولدى .

بو آدملردىن برى باشقرد اسطرشېنەلردىن « طایماس » شایموف دىنلان آدم ايدى. بو آدم باشقرد اسطرشېنەلرنىڭ باشقىلرى كىبى اوزىنىڭ قومى آراسىدە بىوك نفوذ صاحى بر كىشى ايدى. شایموف ۱۸۲۰ نچى سەنەدە تىرىلەتە بر تولكى ايلە بر صوصارنى پىتر بورغە آلوب

آنلرنڭ بار اشلرى ايگون ساچو، اورمان كيسو، كيريج صوغوكى قاراخدمتلردر. ايگونى شول قدر اوستا اشليركه: كورشى مسلمان قريه لرى يارتى قشدين آچ ئولو درجه سينه ييتكان حالده آلرنڭ اندر طولى كيبانلرى، كلات طولى آشلقلرى يانا.

يرلرين يخشى صوقاليلر، تيرسنى ارم ايتى قش بويى ير اوستلرينه توگه لر، ايگون اولگوردكده وقتنده بر كون صوگه قالدرمى اوروب بتره لر. اورغان وقتده بر باشاقنى يرگه توشورمى، توبدن فروب پخته ايدوب اورالر. آشلقنى ساتوب كيونو، تكفلا نونى فايغورتميلر؛ بلكه اول كيله چك، عيشتلرين تايمين قيلوب قويالر. مسلمان قريه لرنده آچلق بولغان يلدده آلرنڭ ايگونى اوستا تريبه ولرى آرفاسنده، اندر طولى كيبانلرى بولا.

۱۹۰۷ نچى سنه ده ۲۷ غوپيرناده آچلق بولدى. اول وقت قران غوپيرناسنده غى مسلمانلر ايله چواشلرده ده عمومى آچلىق ايدى. شول يلى مسلمان قريه لرى آچ اولمك درجه سينه يتوب، توركوم توركوم اوله رق تلانورگه چقديلر، وحشت درجه سنده قارافلق هنرلرينه يابشديلر. لكن چواشلىر، اولده گى حاضرقلرى آرفاسنده، هيچ بر محتاجلىق كورمى قش چقديلر. بلكه ده ككوب مسلمان قريه لرين آشانديلر.

شول يلى «قزل خاچ» طرفندن هر اولك اويره آشانولدى. مسلمان قريه لرندين «چوتى» ايله، چواش قريه لرندين «تارى بيردى» قويه لرى زورلقده بر درجه اولوب، چوتى ده آلتيور آدم، تارى بيرديده ۲۵ آدم آشادى. ايشته بو، چواشلىرنڭ اقتصادى جهتلرى نه درجه ده

خيره»، «دار العاجزبن» لرى يوق. حالبوكه آنلرده تلانچيلىك و قارافلىق كى نچار نرسه لرنڭ اثریده يوقدر. بو ايسه اقتصادده اوستالىق، ناموسلىلق، مليت كه اعتبار ليلقلرندينر. آنلر؛ قارافلىق و تلانچيلىك نى ملتيزنڭ يمان اسمن ساتو، ناموسسزلىق و قولده بولغان قوتدن فائده لاناوچيلىق، ديلر.

بر چواش آچ ئولسین شول وقتده ده كشى ايشگينه باروب، تلانچيلىك ايتوب، ناموسين صانمى. اول ناموسين، شخصيتى ايچون توگل، مليتى ايچون صافلى. بو ايسه آنلرنڭ عمومى ملتچيلىكلرين اثبات ايتسه كرك.

حاصل: آنلر، اوزلرنده فقيرلكنى، تلانچيلىك و قارافلىق كى يمان هنرلرنى باشقه ملت كه كورساتودن صوگ درجه ده صاقلانالر. كوب وقتده شونڭ ايله ماقتانالر. اما كشى گه خدمت ايتونى، نه قدر باى اولسه ده اولسون، هيچ خورلقدن صاناميلر. بلكه ده، «تانارلرنڭ بار بلىگانى تلانچيلىك، آورلاو، كشى گه خدمت ايتودن خورلانوب يرتق كيوم، آچ تماق ايله يورو» ديه كولوب، اوزلرينڭ اشلاولرى ايله افتخار قيله لر.

آنلرده، بر ساعت وقتنى اشسز اوتكارو چن چن نچارلقدر. اشنى هيچ آشقى، توكى، چچمى طرشوب اشليلىر.

چواش اوللرينڭ هيچ برسندە آنسز، صفرسز، يورتسز بر چواشنى كورمك ممكن دگلدنر. بو ايسه اقتصادده نقلقلرندينر. برنين آچهنى اورنسز ارم ايتى. تكفلى كيوملر كىمى، يورت اسبابلرن ككيرا گندن آرتق آللى، ته مى نرسه لر آشامى، كيله چكىن بو كونگى كى فايغورتا. حاصل: آنلر، اقتصاد توغرىسندە عجب درجه ده مهارتلى بر خلقدر.

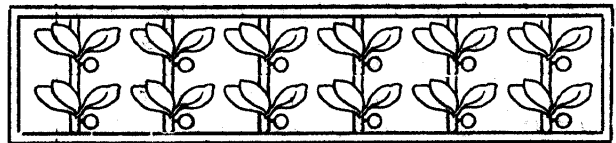
ایدکن آچیق بلدرسه كرك .

چواشلرنك آشاغان عادى آزوقلرى :
ایکمك، بهرهنگی، طوزلی قیاز ایله کابسته
صوی، بورچاق آشی کبی نرسه لردر. حتی
بایراملرنده ده شوندى نرسه لردن صرلی مرلی
پشروب اوزدرالر .

جای کونلرنده بهرهنگی یافراغی، بالترغان،
زهرده، قوزغالاق کبی نرسه لرنی، بورچاق قامری
ایله برکه صوده پشروب ایکمك ایله آشیلر .
صغر آصراسالرده، آنك فقط، صییق سوتی
فاطقلرنغه آشیلر . مایلرن جیوب بازارغه چغا-
روب صانالر .

آت ایتندن باشقه، ایو حیوانلری وقو-
یان ایتن آشاو آنلرده درست. حیواننی صو-
یغانده، عادت طریقنچه، «بسم الله» دیب
آینه لر. الك یاراتوب آشاغان نرسه لری «راق» در .
چاینی پك سیراك. اچه لر. آنك اورننه
بایراقلری فواس، اوی صراسی، یارلیراقلری
صر و بعضا آیران اچه لر .

ظریف البشیری

اورلر حقنده تاریخی معلوماتلر

«شورا» نك ۱۲ نچی نومیرنده «شوشمه
کر پیوست»، «چیرمشان کر پیوست» لر اوشنداق
اول بیرلرده بولغان اورلر حقنده بر سؤال یاز-
لغان وشول سؤالغه «شورا» طرفندن قصه چه
بر جوابده بیرلگان آیدی . اول اورلر اوز
لرینك یاقنلرنندن اوزوب کیتکان قاره خلقلر
نكده دقتینی جلب ایته اوزلرینك عجیب کور-

نشلری اینه چبچی نادان آدملرنكده موین
ارینی بوروب قارارغه بولنر «جاودن قالغان»
«بونده بورن زمانده اوروش بولغان» دیگان
سوزلرینی ذکر ایدوب کیدرگه مضطر قیله .
ایسکی حاللر یازلغان روس دیلنده گی
تاریخی کتابلرنی اوفوغان چافلرده کوکلمده
اول اورلر حقنده بیک اشانچلی خبرلر قالغانغه
کوره آنلر یانندن اوزغانده نیچه یوز ییللر
اول بولغان حاللرگه کوچوب، اچنده یاشامقده
بولدیغم عصردن تماما واز کیچکانلگم اوشنداق
اولطروب واردبغم آرابه نی، یاشادیغم زماننی
اونوتوب خیال دریاسینه چومغانلغم بیک کوبدر.
اولطورداشم بولغان آدمدن یاخود آت باشچی
سندن اول اورلر حقنده تورلی عبارتلر برله
صوراشمی اوزغانلغم بولمغان کبک آنلرنی کوز-
دن یوغالتقانیچی همه ئله اوزاق قاراغانلقدن
ئله باشقه بر سبب برلان کوزلردن یاشلر
آفغانچه آرطیمه قاراب اوزمی کیتکانم یوق ...
طوغروسی اول اورلردن مین اوزم بیک اثرله
نهم آنلرنی کورو ایله خیال دریاسینه چومام.
آنلرنی قازوب اویگان قوراللرغه آنلرنی تو-
تقان قوللرغه وآنلرنی یاصاودن مقصود نهلر
بولمش دیگانلرگه کوچوب بتونلای دنیامنی او-
نوتام شونك ایچون بو حقه خیلی نرسه لر
بیلمگه هم موفق بولغان ایدم . اورون کیلد-
یکی سببلی اوز بیلگانمنی بازارغه شمدی
جرات ایدم .

اورلر حقنده معلومات ویرگانچه گه چافللی
برر سوز سویلرگه طوغری کیله در . شویله که:
روسیه حکومتی اولده بیک کچکنه اهمیتسز گنه
همده بیک کوچسز ملنار قولنده طوتقون بو-
لورغه مجبور بولسه ده صوکره قوت آلمش
وزورایمشدر . بر پادشاهلر نك زورایمقی یات

و قصبه لرندن عبارتند. بو خطنڭ قورلوی (۱۶۵۲ - ۱۶۵۶) ییللرده در. کبک و منبت باشقردیری روسیه طرفندن ضبط ایدلگکچ دورت کیسا ککه (Область) غه بولونمشدر. اول بولونگان کیسا کلرنڭ هر برنده شهرلر و صاقچی اورنلری اوشنداق اورلر بنا ایدیلوب اول شهر و اورونلرنک هر بریسی اینارو- دیسلرنک بربری ایله مناسبتلرینی کیسمشدر و آنلرنی برلشودن منع ایتمشدر. شوکارغه اوخشاشلی یات خلقلرنی آیرو فیتی ایله روسیه حکومتی طرفندن بیک کوب کرپیوست و اورلر بنا ایدیلوب یات خلقلر آراسندهغی مناسبتلر تماما بترلشدر. ۱۷۲۷ نچی ییاده آلیکسفسق قصبه سندن سیرگیفسق قصبه سینه چاقلی تاغیده بر خط یاصالمشدر اول خطنی یاصار ایچون قزان غوبیرناسندن ۱۵۰۰۰ آدم چافریلوب جایاولیلرگه ۱۸ شر دیساتینه آتیلرغه ۵۵ شر دیساتینه ییر (باشقوردلرنقی) بیلگونمشدر. شولای ایدوب اوچ ییل ایچنده یعنی ۱۷۲۷- دن ۱۷۳۰ غه چاقلی قوندوقچه (۲) "Кундукча" چیرمشان "Черемшань" کیچو "Кичуй" شوشمه قریپوستلری یاصالمشدر. چیرمشان نهرنده گی چیرمشان قصبه سینک بنا ایدیلوی آنچق ۱۷۴۱ نچی ییلده بولغانغه کوره اولده گی خط مخافظه و تفریق نی یعنی Бѣлый яръ - Мензелинскъ صریمنی صالحانده چیرمشان اسمی یاد ایدلمگان ایدی. دیمککه اول کریپوستلر قرغیز، تاتار، باشقورد خلقلرینک برلشولرینه مانع بولسون ایچون روسلر قولى ایله یاصالقلری کبک اورلرده روسیه حکومتی نڭ تدبیری ایله فاز- لمشدر. طوغروسی اول کریپوست هم اور-

خقلرنی یرلری و مملکتلری ایله اوزینه تابع ایتنک ایله بولغانلغی کبی روسیه نڭده زورایووی البت شولای بولمشدر. روسیه نڭ یات خلقلرنی تابع ایدوده طوتقان برسیاست و مها رتی اولمشدرکه شول سیاست روسیه نی بوکونگی هوش کینکچ زور حالینه کتورمشدر. روسیه، نیندیگنه یرنی ضبط ایتنکان بولسه اول یرنڭ اصل خلقینی روس عنصرینی کوچرو سبیلی آزایتورغه و اول یرده گی یات خلقلرنڭ اوزلری آراسندهغی مناسبت نی کیسارگه طرف- شمشدر. مناسبت، معنوی سبیلر ایله کیسل- گان کبک مادی بولغان واسطه لر ایله ده کیسلمش لردر. یرلی خلقلر آراسندهغی مناسبتنی کیسه ک ایچون استعمال ایدلگان نرسه لر بیک کوب بولغانغه کوره افوچی آنی اوزون تاریخلردن افوقوب بیلورگه تیوشلیدر. سوز اورلرده بولغان لقدن بو اورنده اوردن اوزارغه یاراماز.

روسیه، جنوبی روسیه نی ضبط اینکچ آندهغی خلق آراسندهغی مناسبتی بتررویات خلقلرنک هجویمینه یول فالدرماس ایچون "Бѣлогородская черта" آنالغان خط مدافعه و محافظه نی بناء ایتنکان کبک قزان پادشا- هلغی و باشقرد یرلری ضبط ایدلگکچ هم آنلر آراسندهغی مناسبت نی بتر ایچون "Закамская черта" آدالغان خطنی بنا ایتمشدر. بو خط (صزق) وولغا نهرندن چیرمشان بویونچه کیترلمش اما چولی آرقلی فاناو قازالمشدر. بو خطنی تشکیل ایدوچی اورونلر: "Бѣлый яръ" (1) "Ерыклинскъ" "Новошешминскъ" "Билярскъ" "Тинскъ" "Кичуевскъ" "Заинскъ" "Мензелинскъ" شهر

(۲) شوراده یازلغان اسمی "قوندوقچه" اولسه روس کتابلرینڭ بارچه سنده "قوندوقچه" یازلمشدر.

(۱) بو اسملر اوڭدن صولغه یعنی مسلمان یازولری ترتیبچه اوڭولوغه تیوشلی در.

و اورنى ، اورنى ايله كوسترونى كيله چك مقاله لر يمه قالدرمىش ايدم .

مونه بو مقاله مك « تحرير المرأة » ترجمه سنده گى كيمچيلكلردن باشليمن . لىكن بونلردن ۳ نچى ۶ نچى رقمه اولانلر يغنه بيانغه وكوستروگه محتاجدرلر . چونكه قالغانلردن بعضيلر يىنك اشى كچن مقاله دو ك بتمش و بعضيلرى هر كمگه معلوم اولورلىق درجه ده آچقدرگه بيان و ايضاحغه ده محتاج دگلدر .

۶ نچى رقمك : « ترجمه ده بايتاقعنه يا گليشلىر وار » ديمشيدم . بو ييرده باشلاب ، شونلرنى كوسترمچكى بولام .

(۱) « لا اظن انه يوجد واحد من المصريين المتعلمين يشك فى أن امته فى احتياج شديد الى اصلاح شأنها بيت ۳ (۱) .

بو جهله نى ذا كر افندى بويله ترجمه ايتيه : « بن تربيه لى مسلمانلردن هيچ كم مسلمان قادينلرينك ، اصلاحه محتاج اولوينى انكار ايتماز ظننده يم . (بيت ۸) مونده « اوقوغان مصريلر » ديگان سوزنى « تربيه لى مسلمانلر » ياساغان . بلكه مونى ، معنا دها عموميره ك اولسين نيتيله يورى شولاي ياساغاندر ، ديرگه ده ممكن . فقط « شأنها » سوزنده گى مؤنث ضميرى ، جمله ده و حتى ياقن تيره ده اصلا ذكرى كچمه مش « خاتون » غه فايتارلغانده ، جمله نك معناسينى بوتون بوتونه بوزلغان . بو ضمير ، جمله ده مذكور « امته » سوزينه قايتورغه تيوشدركه ، جمله نك توغرى معناسى مونه بولايدر : « مين ، ملتينك اصلاحه محتاج اولوينده شبهه ايتوچى كشى ، اوقوغان مصريلردن برگنه دانده بولونور ديه ظن ايتمين » .

(۱) تحرير المرأة بيتلرى ۱ نچى طبعسندن كوستر لمشدر . چونكه بو كتاب ۲ رهت باصلمشدر .

لرنك قاي يلدو يا صالدفلرينه چاقلى روس تار- يخلرنده قطعى معلوماتلر واردر . شول چاقلى قطعى معلوماتلر بولا طوروب ، ظن ايله ئله نيندى فكرلرگه كوچارگه و اول اثرلرنى روس ملتندن غيرى ايكنچى ملتلر قولى ايله يا صالدفلر ينى اويلارغه هيچ اورون يوقدر . روس علماسينك برنچيلردن بولغان پرافيصور П. Милуковъ اوزينك « Очерки Русской Культуры » ديگان كتابنده بو كر يپوست و حصار Укрѣпление لر حقنده خيلى معلومات ويرگان . دن صوك كتابينه غايتده فائده لى همده بيك كوب تاريخى واقعه لرنى شامل بر خريطه ده درج ايتمشدركه اول خريطه دن حصارلر و كر- يپوستلر حقنده بيك كوب نرسه لر آكلارغه ممكندر . بو حقده تيران معلومات آلاسى « كيلگان آدلر ميليقوفنك مذكور كتابينك جزأ اولينه برقاوز- يفرور اينسيقلو پيدياسينك ۵ نچى جلدينك Башкиры ۳۰ نچى جلدينك « Колонизация России » ۵۶ نچى جلدينك Самар. губ. اوشنداق ۷۶ نچى جلدينك Черемшанская крѣп. ديگان ماده لرينه مراجعت ايدرگه تيوشلى » .

هادى آطلاسى

تنقيد

۳

(تحرير المرأة ترجمه سى)

كچن مقاله مده « تحرير المرأة » ايله « المرأة الجديدة » ترجمه لرنده گى كيمچيلكلرنى ييدى قسمگه آيرمش ، و بو كيمچيلكلرنى تفصيلا

صوڭغى سوزلار بتونلاي ياكلىش ترجهه ايد- لگانلار . آپ آچىق كورولوپ طور دىغى اوزره بونلارنىڭ معناسى مونه بولايدىر: « لىكن اسلاميت حقنە دگل، بلىكە يالگىز عادتلار و معامله يوللارى حقنە غنەدر كە، بونلار حقنە ياكى يوللار (يعنى بدعتلار) چغارمق و تكاملگە توغرى كىتمك بىك ماقتاولى بر نرسەدر . »

(۴) (من ذا الذى يتصور ان العوائد لا تتغير بعد ان يعلم انها ثمرة من ثمرات عقل الانسان وان عقل الانسان يختلف باختلاف الاماكن و الازمان . (بيت ۷) بو جملە بو روشە ترجهه ايتلگان: « عادت عقل انسانىنىڭ ئىمەرلەرىندىن، عقل و اىرون وزمانلارنىڭ اوزگەروى ايلە اوزگەرمكە ايكىن، كم عادتلار آلاشنىمى دىه دعوا ايدە بلور ؟ » (بيت ۱۱) بولاي ترجهه ايتو ضعيف و مغلط اولمقلە برابر موندە ياكلىشلىق دە وار . جملەدن مقصود: عادتلارنىڭ عقل انسانىنىڭ ئىمەسى اولوينى، و عقل انسانىنىڭ، زمان و مكانلارنىڭ اوزگەروى سىببلى اوزگەروب طوروينى بىنا عليه عادتلارنىڭ دە اوزگەروى لازم اولدىغىنى كورستمك استەنلگان .

ذا كرافندى ترجهه سندنە ايسە، طوغرىدىن طوغرى، عادتلارنىڭ، عقل و اىرون وزمانلارنىڭ اوزگەروى ايلە اوزگەردىكى كورسەتلىگان . بو ياكلىش اول حدلوك فاعش اولماسە دە، جملەنىڭ قوت و روحنى بىرمشدر .

(۵) (او يزعم ان عوائد امه من الامم مهما كانت بقيت جمعيتها على ما كانت عليه من عهد نشأتها بدون تغيير ؟ (بيت ۸) بو جملە بويلە ترجهه ايدلمش : « و هر ايتنىڭ عادتى هيچ بر وقت اوزگەرمامشدر دعواسندنە بولنە بلور ؟ » موندە اولاي : « ياكە » معناسندنە اولان « او » يىرىنە « و » قويلغان . ثانيا « عوائد امه من

(۲) (فهؤلاء المتعلمون الذين اخاطبهم- اليوم افول ان عليهم تبعه مانا لم له فى عصرنا هذا . (بيت ۳) بونى بويلە ترجهه ايتە: « بو كون خطاب ايتدىگىم ضيالىلرە، البته بو عصرمزدە بزنى جراحاتلەمش نرسەلارنىڭ آورلغىنى تحمل ايتمك ذمەلرىنەلرىنە واجىدر » (بيت ۸) موندە « تبعه » سوزى آورلىق معناسندنە ايتلگاننە جملەنىڭ معناسى و روحى بوزولغان . « تبعه » عربچەدە، تركلردە و بزدە مستعمل « مسأوليت » معناسندنە قوللانادر . بىنا عليه جملە بولاي ترجهه ايدلورگە تىوشدر : « زمانمزدە بزنى رنجىتە تورغان نرسەلارنىڭ مسأوليتى، بو كون خطاب ايتدىگىم شول اوقومشلىلار اوستونەدر . »

(۳) (سيقول قوم ان ما انشده اليوم بدعة . فأقول نعم اتيت بدعة وليكنها ليست فى الاسلام . بل فى العوائد و طرق المعاملة التى يجهد طلب الكمال فيها . (بيت ۷) بو جملە بويلە ترجهه ايدلگان : « تىز وقتنە مسلمانلاردىن بعض طائفة بنم بو كون نشر ايتدىگىم افكار - لرمنى بدعت دىيورلار . درست بنم بو افكارم بدعت ؛ لىكن اسلام نظرندە دگل، بلىكە سزنىڭ عادت و كمالتنى استەودن مانع معاملهلرگىز نظرندە كئەدر » (بيت ۱۰) موندە اولاي : « تىز وقتنە دىمگە لزوم يوق . چونكە « سىن » ايلە « سوف » مضارعلىرغە، آنلارنى استقبالىغە خاصلاندىرمق اىچون كرهلر . شونىڭ اىچون « سيقول » نى « ئەيتەچك » دىب ترجهه ايتو يىتەدر . « سىن » ياكە « سوف » لى مضارعلىرنى « تىزدركىم » دىب ترجهه ايتو بزم ايسكى مدرسەلردە كئە نارالغان كىلىشىسز بر ترجههدر كە، « انما » سوزىنى « بودركىم » بوندىن باشقە ايمس « دىب ترجهه ايتودە بو قىلدندىر . ثانيا، و لىكنها ليست فى الاسلام . . . دن

سوزارینی یا کلمیش آکلاودن چققان بولورغه کیرهك. آلاى بولسه بونلرنك معناسینی آكلیق ده، جمله نك توغری ترجمه سینى بلوب کیتیک: «التحلل من عقدة الزواج» ازدواج تویونینی چیشو، یعنی «آیرلیشو» دیمکدرکه، جمله نك درست معناسی بویله در: «حتى، آیرلیشو مسأله سنده ده خاتون فائده سینه شایان اعتبار یوللر کوستر مشدرکه، بونك توغری سنده کیله چکده سویله نور. یوقسه، غربلیار وهمله - دیگی و بعض مسلمانلرنك ظن ایتدیگی کبی دگلدر».

(۸) «له كل شیء فى الوجود و هی بعض ذلك الكل الذى استولى علیه (بیت ۱۴)» ترجمه سی: «ایرگه وارلق دنیاسنده گی هر نرسه قادیغه اوزینك اوستینه یوکه تلمش ظلم و حقارت، (بیت ۱۶) مترجم بو بیرگه ظلم و حقارتنی فایدن کیتروپ قویغاندر بلمیم.

بو جمله معناسی بولایغه: «دنیادهغی بارلق نرسه لر ایرنکی. خاتون ده شول نرسه لر جمله سندن و السلام.»

(۹) «وهو احترام جدید للمرأة (بیت ۱۶)» ترجمه سی: «بو ایسه یاگا قادینی حرمتلاودر» (بیت ۱۷) بونده «جدید» سوزی «المرأة» سوزینه صفت دگلدرکه، «یاگا قادینی» معناسنده اولسین. اگر معنا شولای بولسه ایدی عبارت ده: «وهو احترام للمرأة الجديدة» روشنده اولور ایدی. عبارت نك معناسی: «ایشته بو، خاتون ایچون یایی بر احترامدر».

(۱۰) «وكان حياة ذلك كله فى نفسها عرفانها العقائد والاداب الدينية... (بیت ۱۸) ترجمه سی: «حیاتنك کلیسنده عقائد و آداب دینیه نی بلوب (بیت ۱۸) اگر عبارت ده «فى الحياة كلها» سوزی اوله ایدی احتمال

الامم» نی «هر امت» دیب ترجمه ایدلگان. بو یا کلمیش. چونکه مونده مقصد اصلا هر امت دگلدر و بو عبارتدن ده اول معنا چقمی. بو حرفیا ترجمه ایدلگانه «ملت لردن بولغان بره ملت» معناسنده در. لکن بو یاخشی ترجمه بولمی. بلکه مونی «بره ملت» دیب ترجمه ایتهرگه کیرهك. بناء عایه جمله مونه بولای ترجمه ایدلورگه تیوش: «یاکه بربر ملت نك همه عادت لری، اولدیغی کبی اصلا اوزگه رمیچه دوام ایتمشدر دیه کیم دعوا ایده بلور؟»

(۶) (اما فى البلاد التى ارتقت الى درجة عظيمة.... (بیت ۱۰) جمله سینك ترجمه سنده گی: «ایرلر ایرشمه مش درجه لرگه ایرشمشلر» (بیت ۱۲) سوزی جمله نك اصلی ایلده اصلا متناسب و واقع غده هیچ بر مطابق اولماغان بر مبالغه و یالغاندن عبارتدر.

(۷) «حتى فى مسألة التحلل من عقدة الزواج فقد جعلت لها فى ذلك طرفا جديدة بالاعتبار سیأتى الكلام عنها خلافا لها يتوهمه الغربيون و يظنه بعض المسلمين (بیت ۱۱) بو بولای ترجمه ایدلگان: «حتى تیز ایضاح ایده جگم کلمیل مسأله سنده ده اعتباره شایان یول بیان ایدوب تیگزلك کوستر مشدر. اسلام، آوروپالیر و هم بعض مسلمانلر ظن ایتمش کبی قادیلرنی عقوقسز قالدرمش بر دین دگلدر» (بیت ۱۴) اوله مونده «کلمیل» نك نهدن عبارت اولدیغینی آکلی آلامدم. اصلده «تحلیل» اولوب مطبعه ده اوزگه رتلمدیمی ایکن؟ حالبوکه «تحلیل» بولغانده ده یا کلمیشدن فوتولمیدر. ثانیاً: آوروپالیرنك وهینى و مسلمانلرنك ظنینی ئلله قایا، اسلام دینیه آلوب کیتکان ده، جمله نی بوتولای ساتاشدرغان. بو بلاء ظن ایدرسه م، «التحلل من عقدة الزواج»

جالنی بترورگه دعوت ایته و ئه یته: «اگر مسلمان خاتونینک قولندن طوتاراق، جانلیلر و حیات عمویمه میداننده چالشوچیلر جمعیتینه چغارلساده، اول، عزیزمتنی شونلر ایله، فائدهلی اشلرده یارشمغه یونالدرسه، افکارینی، تهن و عقل قوتلرینی قوللانسه، البت جانلی (تیرک) آدم اولور و چه چدیگی قدر اورور ایدی که، بو کونده گی کبی باشقه لرنک کوچی ایله گنه یاشاونی کوتوب اورماز و کشیلرگه یوک اولماز ایدی».

(۱۳) ثم انه لا تخلو عائلة مصرية من تحمل نفقات عدد من النساء اللاتي وقع في العوز ولا قدرة لهن على العمل للخروج منه. (بیت ۲۱). ترجمه سی: «درست بعض بر فامیلیانک، فقیرلرگه دوشمش واشکه قدرتسز قادیلرنی تربیه ایندیگی کورلور» (بیت ۲۰) بو ترجمه دن مؤلفنک، بولای فقیر خاتونلر آصراونی بر درجه یه قدر استحسان ایتوی آکلاشلادر. فی الحقیقت اول آنی برده یاراتیدر. وبو عبارتیه ده شونی آکلاتادر. اول ئه یته: «موندن باشقه، محتاجلقغه توشوب ده، شوندن فوتولوق ایچون هیچ بر تورلی اش قوللرندن کیلمه گان بر نیچه خاتونلرنی آصراودن، مصرده برکنه عائله ده قورتولما مشدر. دیسه ک آرتق مبالغه ایتکان بولمیز» شوندن صوگوق یازا: «بونو، عائله لرنی اقتصاد یولی ایله یورودن مانع اولان سبیلر جمله سندن صانارغه یاریدر».

(۱۴) نرى النساء بضعن اختامهن على حساب او مستند او عقد یجهلن موضوعه اوقیتنه و اهمیته... (بیت ۲۲) ترجمه سی: «قادیلرلرنک هر کون یوزک و باشقه جهازلرینی قیمت و اهمیت و ایچروسنده نه اولدیقینی بلمازدن

جمله نك معناسی شولای اولور ایدی. لکن بو جمله ده «کل» سوزی «الحیاء» نی تاکید اولمیچه، «ذلك» نی تأکیددر. بونی ضمیر آپ آچق کوسستروب طورادر. درستى، بو پیرده «حیاء» روح معناسنده قوللانمشدر. عبارتدک معناسی: «بونلرنک، یعنی یوغاریده یازلغان نرسه لرنک همه سینک روحی، آنک (خاتوننک) دینی عقیده و ادب لرنی یاغشیلاب بلوی اولسه...» دیه کدر.

(۱۱) فبقاؤهن فی الجهل حرمان من الانتفاع باعمال نصف عدد الامة. (بیت ۱۹) ترجمه سی: قادیلر نادان و تربیه سز اولورلر ایسه، امنتک یاریمی فائده لانودن محروم اولوب... (بیت ۱۹) بونک درست ترجمه سی بولاید: «خاتونلرنک نادانلیقه طورولری، ملتک یارتیسینک اشلری ایله فائده لانودن محرومیت دیه کدر».

(۱۲) ولو اخذ بيدها الى مجتمع الاحياء ووجهت عزيمتها الى مجاراتهم في الاعمال الحيوية... (بیت ۱۹) ترجمه سی: «اگر قادیلر تربیه ایدلوب همتلرنی آوروپالیر و باشقه حیاتی خلقلر ایله تارتشورغه صرف ایدرلر...» (بیت ۱۹) موندن جانلیلر معناسنده اولان «الاحیاء» نی آوروپالیر و باشقه مدنیتلی و حیاتی ملتلر معناسنده یاسالغان ده، خاتونلریمزک همتلرینی شونلر ایله تارتشورغه صرف ایتولری آرزو ایدلوب مناسبتسز و کیلیشسز سوز سویله نگان. درستى: موندن «الاحیاء» دن مراد مطلقا، قایسیغینه قومدن و قایسیغنه جنسدن اولسه اولسین «حیات عمویمه» میداننک چالشوچیلردر. شرقده بو میداننده اش کور وچیلر غالباً ایرلرگنده در. خاتونلر بوجهندن تماما برئولگان اعضا قیلندن طورالر. مؤلف، مونه شول

تربیه

تربیه لی قلم

میدانده: «تربیه لی بالا»، «تربیه لی آنا» و «تربیه لی خاتون» اسمنده فسقه فسقه رساله لر اولوب صبیله و خاتون قزله قولمزنده یورر. بونلر ایسه بالالرنک اخلاقلرینی کوز-لاشدررگه یاردم اولمق امید یازلمش شیلدرر. بالالرنک، آنالر و خاتونلرنک تربیه لی اولمقلری اهمیتلی و مطلوب بر شی اوله چغنده نزاع ایدو-چی کورلماز.

حقیقت حالده، بالالرنک تربیه لی اولمقلری مطلوبدر. بالا وقتنده تربیه آلامش انسان هیچ وقت تربیه آلامز. بابالرورنک «آنا سوتی ایله کرمان، تانا سوتی ایله کرماز!» دید یکلری سوز، طوغری بر «حکمت» در. بالا وقتنده تربیه آلامش آدم، قران و بخاراده، عرق و خراسانده، یمن و حجازده، تونس و قیروانده یورسون، دار الفنونلرده شعبه دن شعبه گه دولاشوب متعدد استاذلر کورسون، بری آردندن ایکنچیسی اوله رق مختلف بویاو کیسما کارینه چوهوب، چیغوبده غریب و عجیب بررنک کسب ایتدیگندن حیوان-نات طرفندن پادشاه انتخاب ایدلمش و صوکره-دن ده باقروی سبیلی هویتنی معلوم ایتمش اینک فیلندن بر کون کندی ماهیتنی آشکار ایتمای قالماز. بتون جهان طرفندن تحسین ایدله چک بر کماله واردرکه بالا وقتلرنده گوزل تربیه آلهش ذاتلر بو کمالتنی هیچ کلفتسز

بر حساب یاسند ایله تربیه سزاکلری سبیلی اوزلرینک حقوقلرندن محروم (بیت ۲۱). مونده مترجم «اختام» نی «خاتم» نک جمعسی ایتوب «یوزوک» معناسنده یاساغانده، جمله نک ترجمه سی چرکین روشده بوزولغان بناء علیه آکلاشلمی تورغان بولوب کیتکان. درست ی بو بیرده «اختام» «ختم» نک جمعسیدرکه، بو کونده مصرده «ختم» سوزی مهر-پیچت معناسنده قوللاند. مصرده حتی یازارغه بلگان کشیلر آراسندهده امضاء بیرینه مهرگنه باصو بیک مستعملدر. رسمی کغدلرغدهده، مهرگنه باصدرالر. شونک ایچون آنده هرکشینک کسه سنده بر مهر یوریدر. مین اوزم شونده یورنکان جیزدن یاصالغان مهرمنی مصرده طو-رویمنک یادکاری ایتوب همان صاقلاب یورمکنده من. مونده «اختام» نی یوزوک دیب صا تاشدر و سبیلی جهله نک ترجمه سی ئلله نیندی یا گلیش، نه مسز ویه مسز چقغان. مونک درست ترجمه سی بولای: «خاتونلریمز، ایچنده نه اولدیغینی، بهاسنی و اهمیتنی بلمدیکلری حساب (اسچوت) غه، یا که ویکسل (سند) گه یا خود عقد نامه غه مهر (پیچت) لرینی باصالر. . . . «یضعن اختامهن» «مهرلرنی باصالر» دیگان سوزدر. یوزوکلرینی قوللرندن اچقندرالر معناسنده دگل.

شونی ده هیتوب کیتیک که، مصریلرنک «ختم» سوزینی پیچت-مهر معناسنده قوللا-نولری بیک ده درست عربچه دگلدر، چونکه اصل عربچه ده مهرگه ده خاتم دیبولدر.

(آخری وار)

ع. بطل.

سوء معاشرت ایله مبتلا اولان انسانلرنڭ خلق آراسینه قورال کوتاروب چیقماقاری نه قدر ضررلی ایسه بوزوق اخلاق صاحبلرینک قلم طوتوب ملت باشینه چیقماقاری دخی زیاده ضررلیدر .

قلم عزیز بر امانتدرکه، بونک ایله اورنسر یرده برینه هجوم ایتمک، انتقام آلمق وقصاص یورتمک، کامل معناسی ایله «خیانت» در .

قلمنی نوقناسز بیارمک، یمان اتنی باوندن قورتاروب بیارمک که کوره دخی خطره لیدر . بناء علیه : ملت خدمتی، انسانلق وظیفه سیننی ادا ایتمک فکری ایله قوللرینه قلم آلمش کیمسه لر، اڭ ایلک کندی اخلاقارینی اصلاح ایتسونلر و قلملرینی تعلیم ایلاسونلر . اصلاح ایدلمش « تربیه لی قلم » هر شینی اصلاح ایده بیلور .

بو مقاله باشندن آخربنه قدر بر حرفی استئنا ایدلمکسزین کندیمه و اتباعمه عائددر . بنم ایچون « تربیه لی بالا » ، « تربیه لی آنا » ، « نصیحت » و « تربیه لی خاتون » یازمقدن مقدم ، کندی قلمه تربیه ویرمک لازم ایمش . فقط بن بو کونه قدر اوشبو سردن غافل اوله رق یورمشم . بونی ایسه آنچق دورت طرفمدن تربیه سز قلملر متصل هجوم ایدوب طور دقلری صوڭ آڭلادم . « دنیاده ، فائده سز ضرریوق » دیبورلر . بونلر بویله هجوم ایتناز اولسه لر ایدی، شخصمه عائد بر وظیفه نی هنوز بیلمکسزین یورمش اوله چق ایشم .

الده ایدرلر و بوسایه ده ده امثاللارینک غبطه لرینه مظهر اولورلر . بوشی ایسه « تربیه لی قلم » صاحبی اولمقدر .

انسان اڭرده « تربیه لی قلم » مالک اولماز ایسه دنیالره مالک اولسون هیچ بر مزیتی اولماز . قلم تربیه لی اولماز ایسه دنیاده هیچ شی تربیه و ترتیب اوزره دوام ایتماز .

غرض ، ریا و نفاق ، مداهنه و بهتان ، هجو و ناموسلره تعرض ایله یازمق ، سوز آره - سنده برینی سانچوب برینی چمتمک « تربیه لی قلم » دن محروم اولان ذانلرده بر عادت اولور . بویله معامله لر ادبی جهندن ایسرتکچ کیتبی طومتق و خنزیر ایله تجارت ایلک قدر ضررلیدر .

سویلاشدیگی وقت آدم اوغلی ایچون راست و اخلاص کوکل همده نصیحت و ارشاد بوللو سویلامک لازم اولسه کاغد اوستینه نقش ایرلنه چک وقت بویله شیلره دخی زیاده رعایت ایتمک لازم اولسه کورک . سوزلرنک کوبسی هواغه تارالوب محو اولدیقی حالده یازولر اویله دگلدر . پک یگدلگه ضایلوب یازلمش یازولر بو کون عصر دشلر ، یارین بیالار ، او برسی کون اڭ یراق تارماقلر طرفندن اوفولورلر . ایشته اوشبو وقت یازولر حقنده : « امان یارب نه قدر دنی طبیعتلی ونه قدر بد اخلاق اولمش ایمش ! » دیه حکم ایدلورگه دگل بلکه : « الله رحمت ایتسون ! چوق گوزل دوشنهش ! » دعالربنه مظهر اولنسون .

اشعار:

زمان ایلہ، بن

زمان اویقومدن اویغاتوب بنی اوزینه طا کلاتدی
زبون حالی اویلاتوب، کوزمدن یاشنی طاملاندی .
ایدب غمکین توگوب یاشم ایکی کوزیمی قانلاندی
فکرله توب بنی، بکا یمان حالمنی آ کلاتدی
فارشدیغم ایچون آکا اوروب فامچیلہ آغلاندی .
زماننی سومگان چاقده؛ بنی اول غربته آندی
کیسوب یولهنی هر یاقده، قسوب اول بنی اویغاتدی
بنی بارمق اوچونده اول اوینچاق کبی اویناندی
شولای هیبت ایلہ بکا اوزی نڭ حالن آ کلاتدی
فارشدیغم ایچون آکا اوروب فامچیلہ آغلاندی .
بیزار اولوب زماندن بن، طوتوب ایردم فچارغه یول:
زمان چقدیده آلمغه، دیدی: «هیچ قاچو بولماس اول
فارشمای یاخشیلق ایلہ چوگوب تز، بکا شاگرد اول»
شولای دیدیده اول بکا قاتی هیبتن آ کلاتدی
فارشدیغم ایچون آکا اوروب فامچیلہ آغلاندی .
آنڭ امرن قبول ایتمای عناد ایلہ یوروب ایدم
هر احوالین یمان کوروب، یماندر، بو زمان دیدم .
شونڭچون کیم زماندن بن کوب آچیغ فامچیلر ییدم
خطا فکریمی اول بکا درست فعلیلہ آ کلاتدی
فارشدیغم ایچون آکا بنی جبر ایدب آغلاندی .
بیوب فامچی زماندن بن کوزم یاشلرینی توکدم
بیگلگاج، انصافه فایتوب آنڭ آلدیده تز چوکدم
اولوب شاگرد زمانغه بن درس آلوب باشم بوکدم
زمان هر محنتن بکا درس ایکانین آ کلاتدی
اطاعت ایلہمی آکا غافل یورگانگه آغلاندی .

زمان سنڱچه اولماسه، ديمشدر؛ سن زمانچه اول
 زمانچه اولماقك ايچون؛ اوقودن باشقه يوقدر يول
 اوقوغه اخلاصك اولسه سكا «سعدى» كتابلر مول
 اوقو كيره كلگن بكا، زمان كورساتوب آكلاندى
 فارشديغم ايچون آكا بنى جبر ايدب آغلاندى.

«كليم الله سعدى»

۱۱نچى نومبر «شورا» ده «شاعر لرگه آغير دگل بر خدمت» عنوانلى تكليف گه قزاق لغتتجه جواب

I

اويلاما! اوزكدى اوزك بليمن ديب * كوزك مين كوز آلماسن كور يمين ديب
 خطاسى آدام زادنىك خيال ايتو: * «اوصطايمن اوز قولوم مين بليگم» ديب.
 آدامغه ايكي يوزلى بولساك جولداس * بيك مافتاب هر اسكدى ايتيدى فاش
 مهز بولوب كوليگك كاهدا نارسن * پرده سى درستلقدك هيچده آچيلماس!
 دوست ديب بل! جالغان ايطباى راسن ايطسه * اوزيكا آيوكدى (عيبكدى) آچب ايطسه
 دوسپان صول فيلغان جاوز عملكدى * جاصروب كوز آلدوكده باصب ايطسه
 بيلگوسى دانالقدك فكر آلمان (آلمق) * اوزي نيك فيلغان اسن صنفه سالغان
 نادانلق زور بينيسى صو بولادى: * تل آلماي طورى (توغرى) جولدان كيين قالغان
 اير آدام جور كين طور (توغرى) جولين بليز * اوزى مين، بلاغى نى تيگيس كورير
 خوش كوروب اوز باسنه نينى سويسه * آودارماى باسقه غه ده صونى سويسر
 «بو كاي» ايلنده گى بر جكت

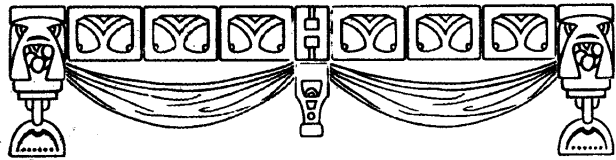
II

منه چلغى ترك تلى!

بيلمازساك! بيلماى - آق قوى اوزكنى اوزك * جاناردن كورا آلمايدى تپتى كوزك
 جانكده بوزا فيلر بار بولسه اگر * دال، دال بوب بوزله بيرار طوغرى سوزك
 چن دوستك شول: بيبارمه سيني چينكه * صرتدن صقاق قيلماسه، مافتاب بيتكه
 اوزكنى كم مافتاسه؟ شول دشمانك * دوستلقدك آققولادر؛ يورما نيككه
 صوفر بول؛ كسى منن كورمايتوغن * تپلى بولما! اوز منكنى بلمايتوغن
 شونى سوي؛ كشيگه ده، نينى سويساك * چن جاقسى: «اوز فايدهم!» ديوب جورمايتوغن.
 جاني اوزاق عمرالجان اوغلى جانبيكوف. «پيتراول»

لغت: (چلغى) صرف، خالص. (جانار) حدته، كوز بيگى، يا خود كوز آلماسى. (تپتى) اصلا، هيچ
 بر وقتده. (بوزاقى) بوزوق اخلاق اياسى اولان كشى. (دال، دال) پاره پاره اولمقدين كنايهدر. (بوب) بولوب،
 (صرت) هر نرسه ناك طشى. (صقاق) غيرى نك عيبن سويلاب كولمك. (آققولولا) بيهوده، بوشقه. من - عيب.

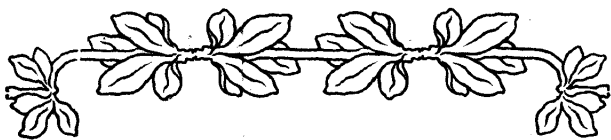

«غولجہ» شہرندن :

«پتر بورغ» شہرندہ اولان مصحفی شر-
یفنک حضرت عثمان قرانی ایدیکی سویلنور .
بو سوز ثابت برسوزمی ؟ ثابت ایسه وجہلری
«شورا» ده یازلسه ایدی .

مخصوص ایلمنی .

«شورا» : مذکور مصحف شریف نسخہ
سی حقندہ «آثار» ده (برنجی جلد ۳۱۲-۳۱۶
نچی بیتلر) سویلادیکمزدن آرتق شی آکلاد-
یغمز یوقدر .

ایمان سی

صوگئی آتالار «اسلام آتاسی» سانالسه
یاری در . بتون دنیانک دقتینی اسلام
مملکتلری جلب ایندی و اک زور واقعہلر
آندہ اوتدی . بو واقعہلر آره سنک اہمیتلیراگی
ھیج شبہہ سز ایراندہ گی صوگئی اوزگار شدر .
فدائیلر صوگئی یل اچندہ یاخشی حاضر-
لانوب قونلی بر فرقه تشکیل ایتکچ ، ایراننک
ضیالی و آکلی خانلرندن اولان سردار
اسعد قول آستندہ غی بختیار نام ترک قبیلہ سی
«طهران» گہ یونالدیلر و له خوف قوماند-
سندہ غی شاه عسکری ایله بر نیچہ کون
صوغشقاچ شہرنی تمام قوللرینہ آلورغہ موفق
بولدیلر . شاه ، خلق انتقامندن قورقوب عائلسی
وفیتلی اشیاسنی آلوب روس حمایہ سنہ
صغندی ، ایراندن منگو کیتارگہ بولدی .
مانچیلر اوزلرینہ شلنتہ تیدرہ چک بر

مرسد و مخارہ

«تاشکند» شہرندن :

۸ نچی «شورا» ده اوزباک خان آفچہ سی
حقندہ یازلمش جوابنی اوقودم . آفچہ ده اولان
یازولر ، بنم یازدقم کبی درستدر . فقط بو کو-
نلردہ اوزباک خان آفچہ سندن ، باشقہ فالبدہ
صوغلغاننی کوروب یازولرینی اوقو-
دیغم صوگندہ اولیگی آفچہ ده تاربخنک خطا
توشدیکی ایله حکم ایتدم .

تاتار تاربخنی تفتیش ایله شغللندیکنزدن
آرامزدہ بو کون تاشلانمش ایسکی شیوہ و لغتاری
بیلہ مکدہ درسز دیہ ظن ایلر ایدم . سز بالعکس
مامای میرزا شعرینک کوب معنالرینی بیلما-
دیکنزنی ۷ نچی «شورا» ده بیان ایتمشسکیز .
«پتر بورغ» شہرندہ «آفادیمی ناوک» ده
شرق لسانی معلمی «بخسایلی» مرحوم محمد
افندی ، ایسکی تاتار مقالرینی جرلرینی
هر بر مصراعنی بر یول ایدوب دگل بلکہ
مصرع آرالرینہ علامت ایله آیروب غنہ بر
مجموعہ توزوب «آفادیمی» مطبعہ سندن باصدر-
مش ایدی . بابالرمزناک تاربخلرینی تیکشرو-
کز ایچون رحمت اوقوساق ده ایسکی ترک شیوہ
لرینی بیلما دیکنز ایچون فایغرمز .

«شورا» : بیلدیکلرمز فولدہ اولان بارمقلر
سانچہ اولور ایسه بیلما دیکلرمز کوکدہ اولان
بولدلر سانندن زیادہ اولور . بیلمگانلک
عیب ایسه ده بیلمگانلکلرینی بیلوچیلر برقدر
معذور کورلہ بیلورلر .

طرشیق دیه طورالر . بو نوبونڈک نیچک
چیشله چگی معلوم توگل ئلی .

ترکیه ده همه اینارودیس لر و مسلمان لر
برله شوب روملر علییهنه حرکت ایتله لر . شول
سببلی اوز آره باشقه فتنه لر کورلمی طوره ؛
یهن ده گی یاگا مهدی ظهوری غنه اشنی بر
آز چوالتادر .

ترکیه نڭ اینارودیس لر حقدغه فی فکری
بر آز بومشادی بولسه کرک ، معارف ناظری
هر ملتکه اوز تلنده اوقو وعده قیله مشدر .
صوک کونلرده ترک - بلغار و ترک - عرب
دوستلغی باشلانوده سیاست میداننده مهم
اورنلر طوتالر .

اڭ قزغانچ حال «فاس» ده در . بونده خلق
یاگی امیر مولای حافظگه فارشی اعلان عصیان
ایتدی و آگا دفعه لرچه غلبه ایتدی . سببی :
آنی آوروپالیر ایله دوستلقده و فاسقه یاگا
فکرلر ، یاگا نرسه لر کرتوده اتهام ایتولری در .
بو قبیله لر فوتلی فرقه لر تشکیل ایتوب اسپانیا
تبعه لرینه ده هجوم ایتدی لر . بونڭ سببلی
اسپانیا عسکر یباروب عربلر ایله صوغش
باشلادی . بو صوغش لرده عربلر ایس کینکچ
غیرت لر کورساتدی لر : اوزلری کوب تلفات
آلغان کبی اسپانیوللرغه ده زور زیان کیتردیلر .
اسپانیا حاضر چنلاب صوغشقه حاضرلانه . زور
مصرفلر طوتاقچ ، تلفاتلر کوره چک . لکن
شبهه سز آخرده غلبه چالوب بعض بر متعصب
شیخلرنڭ دیوانه لرچه حرکتدن کورگان همه
مصارفلرنی بر نیچه اولوش ایتوب بیچاره فاس
خزینه سندن توله ته چکدر .

یونانستانده یاش آفیتسارلردن عبارت
بر اختلال فرقه سسی بارلغی بلنوب بونلرنڭ
حاضرگی فرال انسابینی عسکر صفندن قوارغه

حرکتده بولمادی لر ؛ بونلر طرفندن طالو هم
ظلملرنڭ اسمی ده ایشتمادی ؛ بلکه هر کمنی
اوزلری حمایه ایتدی لر . اوزلرینه قارشو طورغان
قزچی عسکرن بترمی فالدروب «له خوف» فی
باشلقرغه اطاعتی و غیرتی ایچون تقدیر ایتوب
ایسکی اورنینه فالدردی لر ؛ تختکده ، توشرلرگان
شاهنڭ یاشکنه اوغلی احمد میرزانی قویدیلر .
حاضر اش باشنده مشروطیت طرفداری حکومت
بولوب حقیقی اداره آنڭ قولینه بیرله چکدر .
اوز افلامی ملت مجلسی جیولوب حکومت ایله
برله شوب اصلاحات بولنه آیاق باصاچغی
کوتیله در .

ایرانلیلر بو بایرامنی ایتکانده ترکر
مشرطینڭ بر یللق بایرامن یاصادی لر . ترکیه ده
اشلر بیک طنچلانوب بتی ئلی . بونلرنی همان
گرید مسئله سی مشغول ایته و راحتلانوب
اصلاحات یاصاوغه مانع بولوب طوره .
آوروپالیرلر گریدنی ترک قولندن چغار -
مقچیلر . آنده ترک عسکرن طوتارغه ایرک
بیرمیچه ، گرید «ترکنکی ایدیکنی» طاو باشنه
قازاب قویغان بر ترک فلاغندن غنه عبارت ایتوب
فالدر مقچیلر . گرید خلقی اوزلرن یونانستانغه
قوشلغان صانیلر . آوروپاده بونی موقت گنه
وطشدنغنه تصدیق ایتنی طوره .

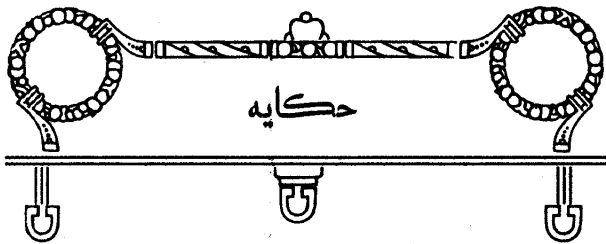
ترکیه حکومتی ایسه گریدنی بتونله ی
ترکنکی ایتوب روسیه ده گی فنلانده کبی
آفطانومیالی غنه ایتارگه رضادر . ترکیه نڭ
بعض وزیرلری بو مقصودغه بیتوب بولمایاچغن
ظن قیلوب قول سلته رگه ایسابلاسه لرده ،
یاش ترکر خصوصا عسکر فرقه سی بوگا بیک
فارشی کیلوب قول سلته وچی لرنی اش
باشندن سیله چکن آڭلاتالر . خلق
صوغش چقسه چقسون ، گریدنی بیارماسکه

چى دن ۴ بېگى گنه اير اولوب فالانلرى همهسى خاتونلردىر. اوقو طوغر وسنده ايرلرگه كوره خاتونلرنىڭ فائىده لير اك ايدىكنى امرىقا خلقلرى تجربه ايتمىشلردىر .

اوقو - يازو بلماوچىلر

ايسكى زمانلرده اوقو - يازو بلموچىلرنى سانيلار ايدى ، حاضر بلماوچىلرنى سانى باشلا - دىلر . گيرمانيا رېكرونتلرى آرسنده ايكى يوز كشيگه برسى ، نروچ وشوئيتسياده ايكيسى اوقو - يازو بلميدىر . اوقو حقنده اك آلدغى مملكت گيرمانيا بولوب ابتدائى مکتبلر بده ۹ ميليون ۷۵۰ مك بالا بار . گيرمانيا مکتبلرگه يلغه ۳۱۵ ميليون صوم بيره .

هر يوز رېكرونتقه فلمنك ده ۲ سى ، فرانسده ده ۴ سى ، فينلانديه ده ۵ سى ، بلجىقاده ۱۰ سى ، آوسترياده ۲۰ سى ، يونانستانده ۳۰ سى ، ايتالياده ۳۱ سى اوقو ، يازو بلمى . بلغاريه ده يازا بلمگان رېكرونتلر يوزگه ۵۲ ، صربيه و روسيه ده ۶۲ ، ايسپانيا و پورتوكيزده ۷۰ ؛ رومانيا ده ايسه ۷۵ كشى طوغرى كيلدر .

اوقوچى قز (*)

بولوارده بوگونده كچه گى شيكلوك اولاق هم اسسى ، ايدى . راؤينسكى ميكا يراقدانوق كورندى . تمام كچه گى اسفاميه سنده اوطوره . آنى كورو بلن يوره ك تيووم آرتا باشلادى .

(*) باشى ۱۱ نچى عددده .

تله لورى آكلاشلدى . خلق بونلر طرفنده بولندى يغندن حكومت اش باشندن توشوب بو آفيتسار - لرفكرن اجرا فيلاجق يا كا فابىنيت قوبولدى فرانسيه ده ده فابىنيت آلسندى . اك مهم بر زمانه فرانسيه نك حكومتسز فالووى آكا بيك اوگفايسزدر . بر آتناغنه اك فرانسيه و كيللر ينك همهسى ديورلك بو حكومتكه اشانو اظهار فيلوب سياستنه تحسين ايتوب طورغانده بوندى انقلا - بىنك بولووى كوب آدمنى حيرتكه قالدردى . انگلتره ده بر هندلى استودينتنگ بر زور انگلتره مامور ينى اوترووى و هندلى ملتچىلرنك انگلتره لر حقنده تيرور يولنده حركتلرى نك حقى ايدىكىنى اعتقاد ايتدىكىنى و بو فكرنگ هندده طامر جاييكده اولدىغى انگايز جماعتنه زور تشويش لرگه سبب بولدى .

نوعه

روسيه ده تعطيل كونلرى

حاضرنده روس مکتبلرنده تعطيل كونلرى بتون ييل ايچون ۲۰۰ كوندر . معارف نظارتى ايسه بونى ۱۵۰ كونگه قالدريغه اجتهاد ايتده در . غ . ساوت اعضالى هم معارف نظارتى فكرنده لردىر .

آمرىقا ده معلمه لر

تعليم اشلىرى آمرىقا ده خاتونلر فولينه كروب وارادر . معلمه لرنك سانلرى معلملرگه نسبتله ييلدن ييل آرتادر . بوكونده « نيويو - رق » شهرى اداره سنده اولان ۱۶ بيك اوقوتو -

بولوچیلیق، قصه‌سی آلد اوچیق، آلد اوچیلیق...
همده بلسزمی، بونلر بارسیده نیچوندر؟ مینم
ایر بولما اینچه قز بولوب یارانلووم ایچونگنه در.
- بو حاللو بارده وقتلی غنه نرسه لردر.
زمانی کیلور اوزک سویگان کشیلر ایچون
هم آنلر ایله برگه یاشارسکز. همده پطن ایتنه.
من، که اوزکک فکر وتله کلرکنی یاشرما اینچه.
ده بولدروب بولا طورغاندر، مونه، مینم بلن
سویلاشه سز، شونلر یالغان بولماسه کرهک
دیب بله من.

- چونکه سز باشقهلر شیکلی توگل شول.
-- تمام باشقهلر شیکللوک... یوق،
آندی نرسه لر ایچون فایغوررغه یارامی.
سزک بتون امیدارکز آلدده در. اما مونه آرتکه
بوریلوب قاراغانده کورلگان نرسه لر همه سیده
یمرلگان آرزولردن عبارت اولوب، آنلردن
هیچ بر نرسه حصولی ممکن بولماسه، آلدکده
کورلگان نرسه قارا گتولوق و مایوسیتدن عبارت
بولسه کوکلسزدر. لکن کوکلسز لکنک ده بر
تسلیمی بار. اولده بالالردر. احتمالکه آنلرک
بعضیسی، آنالری تلابده اشلارگه موفق بولمغان
نرسه لرنی اشلار لر.

آره مزده سوز کیسلدی. اوزون مدت
سکوت ایتدک. دگز اوستی طنچ ایدی. یرا-
قندن بنفشه توسنده کورنگان «آیو طاغی» نک
آرتندن بر پارا خود کیلوب چیقدی. آنک توتونی
بهلوت شیکلی صوزیلوب فق اوستنه یاتمقده
و اورنندن هیچ قوزغالما مقده ایدی. هوا بور-
کولندی. لکن مین بر مینوت وقتمنی ده
غائب ایتماس ایچون صو قوینورغه بارماسقه
قرار بیردم.

- نيقولای ایوانوویچ ایتکز زنهار،
نیچون بار معلملرده درسنی سزک شیکلی

باروب ایسانله شدم هم یاننه اوطوردم. لکن
بیک یغشی بله ایدمکه، اول موندن خوشلا-
نمایه چقدر.

- آنا کزک سلامتگی نیچکدر؟ دیدی.
- رحمت صور اوکزه، ایکی کوندن یوری
باشلاسه کرک، دیدم.

اوزکک کیفکز نیچک؟
- مینم می؟... میکا شولای طویولا که،
بو کونگی و کیچه گی قدر بختیارلقنی حاضرگه
قدر عمرمه ده کورگانم یوقدر.

- عجایب! قریم هواسی سزگه شول قدر
فاطی تأثیر ایته منی؟

- بیلمیم...
- نه گوزل شیدر بو یاشلک! هر نرسه
ماطور توسده کورینه.

- یوق، میکا آلائی هر نرسه ماطور
توسده کورنمی. راوینسکی میکا:

- شولای بولسه ده سز اوزکرنی بختیار
حساب ایته سز. بو زور، همده بیک زور
اشدر، دیدیده بر قدر چرای بوزولدی وبر آز
سکوتدن صو ک باشن کوتاریرهک:

- پروفیسور پ. سزگه فرداش می
ایدی؟ دیه صورادی

- اول مینم آتام ایدی، دیدم.
- سز آکارغه بیک اوخشیسز. مین

آنک درسلرن طکلادم هم اوزی ایله بر قدر
طانش ده ایدم. سز میکا هر نرسه ماطور
توسده کورنمی، دیسز. خوش... سزک
کوکلگزده نیندی فایغو بولورغه ممکن؟

- مثلا، اوزک سویگان کشی بلن برگه
هم آنک ایچون یاشاب بولماوچیلیق. صگره
اوزکک هر حرکتکنی، هر سوزکنی و حتی
کوکلگه کیلگان اویلارکنی ده یاشررگه مجبور

پاپاس یالکز عادت ایندر توجی بر کشی بولورغه تیوش . اول آنک عمومی انسانیت تلی بلن سویلاشوون هیچ جائز کورمی . پروفورور معیوبنک حکم سوکنده چیگه چگی عذابندن هیچ اثرلنماسکه تیوش . . . اولوم جزاسی بیک کیره کلی بر نرسه اگر صنفده برر شایان بالا آنک آچون کیتردیسه اول آنی در حال طاقتنه یاننه چاقره، آره سی بر مینوتده اوتمی، بیچاره شاگرد که برلی رقم حاضر طوره . صکره اول شاگرد تلاگانچه طریشسون، شهادتنامه بیرگان وقتنده آلکسی فیدروویچ آکارغه کینه ایکیدن آرتق نومر قویمی . حالبوکه حاضر اوزی هر کیم گه «مینی آگلامیلر» دبه شکایت ایته . درستی شولای . چونکه اوزی حاضرگی زمانده طوروبده اوتکان عصرنک ۸۰ نچی بللرنه غی فکر بلن یاشاغان بر آدمنی نیچک آگلارغه کیره ک . اول اوزی اویله نگان، لکن بالالاری یوق . احتمالکه شونک ایچون اول شولای خلقسز لانغاندرده . جایگی تعطیل وقتلرینی آلا اوزلرینه میراث بولوب قالغان بر ایهینیه ده اوتکاره لر . آنی یخشی قاریلر . لکن آزغنه بوشادیسه طاغنونق شول یهودیلرینی سوککان غزته نی اوقورغه طوتونا، درستنی ایتکانده آلکسی فیدروویچ بر دیوانه در . . . مثلا، جبر و ظلم غه نفرت ایتونی اول ضعیف لک اثری دیب قاری . بیچاره، فزغانچ بر کشیدر . لکن اول اوزینک فزغانچ بر آدم ایکانچی لکن هیچ وقت آگلامی . مونه آنک سعادتیه ده شونده در .

غورکی موندی کشیلر ایچون : «سزنک حقکزده هیچ برحکایت سویلنماز» «سزنک حقکزده هیچ بر جر جرانماز» دیب بیک

یخشی اوقوتمیلر، یعنی نیچون آنلرنک درسلرن چن کوکل بیروب طکلیمی کیلی ایکان ؟ معلم اک اینارگه قرار بیرگان کشی شول اشکه محبت باغلاغان بولورغه کیره ک ایدی بیت ؟ دیدم .

مینم بو سوالیمه قارشو راوینسکی بردن برگه جواب بیرمدی، بر آزدن سوک ایسابلابره ک دیدی :

— سز میندن بیک عادی، لکن شونک ایله برابر مشکل بر سوال صورادیکز . اول، مینم درس اوقوتومده آلی آرتق ماقطارلق بولماسه کیره ک . اوقوتولا طورغان درسنک اوزینک یخشی آگلاشیلماوغه کوب دخلی بار . همده فنالکنک اک زورسی شونده در، که معلملرنک کوبسی نیز آریلر . آلی ایدی ییلدن سوک آنلر اش ایچون توکل، محض اوزلری ایچونکنه یاشی باشیلر . مثلا، حکمت طبیعیه معلمی آلکسی فیدروویچ باشده نیندی هیبت بر معلم و نیندی زور بر هوس بلن اوقوته حتی فقیر شاگردلر ایچون اوز کسه سندن تولی ایدی .

مونه حاضرنده ایسه اول یالکز یهودیلرینی سوککان بر غزته اوقوب غنه وقت اوتکاره . یکی ادبیات ایله آشنالغی اوزی طوره طورغان یورتنک دؤور نیگندن آرتق توکلدر . اوقوتسه طورغان فنی حقنده ایتکان تحقیقاتی صنفده سبق بیرگانده شاگردلر آره سنده اویانلی بولماسلق درجه ده . یساکه قوناق غه بارغاچ کشی آلدنده «رادپوم» جوهری حقنک بتونلای بی خبر کورنماسلک مرتبه ده گنه در . حتی بتون طاوشی و طبیعتی اوزگاروب کیتکان : صنفده آنک اچی پوشا، ایسروک غاراداوی کبی اول شاگردلرینی سویمی . آنک فکرنچه :

درست آیتکان .
 راوینسکی سوزنده دوام ایدوب دیدی :
 - مع التأسف ، بزنگ بیک کوبمزشولای
 آلکسی فیدروویچ که ایلانه مز . بعضیلرمزگه
 معیشت طارلفی ، یا که ایسانلک یوقلفی اوز
 اشمزنی اشلارگه مانع بولا . هر نیچک بولسه ده
 اوشبولرنک نهره سی اوله رق ، یخشی معلملر
 بیک آرز طابله در .

ها ، احتمالکه مینم بو سویله گانلرم
 سزنگ خاطرگزه کیلورگه ده تیوش بولمغان
 نرسه لر در . لیکن ماقطاوغد فارشوما قطاو ، سزمینی
 باشقه معلملر شیکلی توگل دیگان ایدیگز ، شولا-
 یوق سزده میکا اوز یاشکرده گی قزلردن باشقه-
 راق کورینه سز .

راوینسکی نک بو سوزلرن ایشکانه بتون
 کوکلم شادلق ایله تولدی ، بتون وجودم مسرت
 اچنده قالدی . دگرده کیله طورغان پاراخودقه
 قاراب اول :

- باقکز ، پاراخود بتونلای یاقنلاشدی ،
 یوک پاراخودیدر آخرسی ، دیدی وباشینی بر
 آز کوتاردیده پاراخودنک اوستنده گی یازوون
 اوقوب «سینه اوس» آدلی ایدیگنی سویله دی .
 - کوزگز بیگره ک یراقدن کوره
 ایکان ، دیدم .

- ایبو ، مین بیک یراقدن کوره من . . .
 میکا قایتورغه ده وقت ایندی ، اما نی قدرده
 کوکلسزدر بلسه گز ! قش کونی راسپیسانیه
 بویونچه یاشاوغنه پتمگان ، جای کونی مونده ده
 شولای راسپیسانیه بلن یاشارغه کیره ک ، ئلله
 نیشلر حال یوق شول ایندی ، دیدی .

بز آنک ایاه ایکاو یان یانغه کیتدک .
 بزنگ غاستینیتسه طوغروسنه ینکاج اول
 طوقتالدی . مین آکا :

- سزنگ ایله طاغن بر آرز بارر ایدم ،
 مینم بیت برده اشم یوق ، دیدم لیکن بوسوزنی
 سویله گانده اوزم قورقدم . اول میکا :
 - یاری ، اگر تلاسه گز ایده گز ، لیکن
 خبرگز بولسونکه ، مین بیک یراقده ، یلغه آریا-
 غیننگ الگ چیتنده طوره من ، دیدی .
 - بولسون ، ضرر یوق دیدم .
 راوینسکی ایله برلکده بر برسندن گوزل
 اعلا داچالر . قزل کیر بچدن یصالغان قیمالر
 یانندن اوتوب کیتدک . بونلرنک اچنده گوزل
 سروی آغاچلری کورینوب قالالر ایدی .
 صوگره صولغه بورولدقده ، کچکنه بر
 پیشمه اوستنه سالنغان طاقطا باصمه دن چیققدق .
 برگنه قاتلی یورتلردن عبارت نوزانلی ونچار
 بر اورام باشلانندی جیل قوزغالدی . کوزگه
 بهر یله ایدی . باشده راوینسکی ایله بر نرسه ده
 سویلشما دک . صوگره مین آندن :

- نیچک دیب بله سگز سز ، انساننگ
 تلاوی می ، یوقسه یازمشمی کوچلیره کدر ؟ دیب
 صورادم . بوکا قارشو راوینسکی دیدی :
 - هر نرسه نی اوزی یاصی طورغان یاز-
 مشنگ بارلغنه مین اشانیم و بر کشیننگ
 حیانتنده بولغان بر واقعه ، اول کشیننگ حیانتی
 تشکیل ایتکان آندن اولگی واقعه لرننگ برلکده
 جیلووینگ نتیجه سیدر ، دیب بله م ؛ بو واقعه لر
 شول کشیننگ مادی و معنوی بر طاقم احوالی
 بلن مربوطدر دیب ظن ایتهم ؛ اگر بر
 کشی ننگ روحی قوتلی ، باشی شهب بولسه اول
 کوب اشلی و اوزیننگ اسمنی فالدره ، اگر
 ضعیف بولسه بر نرسه اشلی آلمی ، آنی اوچ
 کوندانوک اونوته لر . آگلادیگرمی نی دیگانمینی ؟
 - البته ، آگلادم . نیچکدر سزنگچه
 خاتونلر حیاتی برله ابرار حیاتی بر توسلیمیدر ؟

– مەن بولسە كىرك دىپ اميد اينەم ...
توبەسى كىرىچ بلن يابلغان كچرەك بر
ايونگ قابقاسى توبنە يندك .
– مونە ، مین شونده طوزەم ، خوش صاو
بولگز ايندى ، دىدى راۋينسكى .
مىندە :

– خوش صاو بولگز ، دىدم و هيچ بر
نرسە ايسابلماينچە اختيارسىز اولارق اوشبو
سوزلرنى آرتىردم :

– بلەمسىز ، مین نيچون « كىچە گى و بو
گونگى قدر مین عمرمدە دە مسعود بولغانم يوق
ايدى » دىدم ؟ بو ، سزنگ ايله طاغن كوريشوب
سويلاشە جگمى بىلگانلىگم ايجوندر .

راۋينسكى بىك قزاردى ، يلمايوبراق كولدەك :
– رحمت ، خوش طاغن بر قات صاو
بولگز ، دىدى .

بو گون كوزشكاندە آنگ مىنم
قولمى قىسوى كىچە گىدن فوتليرەك ايدى .
ساعتىمە فارادم ، ايكى گە چىرك بار ايدى .
آشغوب آبنە سورتيلە ايزۋوشچك گە قدر
باردمە تىزرەك آرباغە مندم ، مەن قدر
تىزرەك نومرمزغە ايلتورگە قوشدم .
(آخرى بار)

مترجمى ف . ك .

– يوق ، توگل . چونكە انساننگ بىك
كوب احوالى تشكلات مادىسەنە تابع در .
تشكلات مادىە ايسە خاتونلر ايله ايرلردە
باشقە باشقە نورليدر . خاتونلر اوزلرينگ
آنالق وظيفە لرینە ضرر كىترماو شرطى ايله
ايرلر اشلەگان كوب نرسە لرنى اشلى آلپلر .
آنالق صفتى ايسە خاتونلرنگ ير يوزندە الك
بيوك و الك برنجى وظيفە لريدر . شونگ ايله
برابر ، ترفيات فكريە و صنايع نفيسە چە خاتون
نلرنگ ايرلر درجە سنوك منولرى وحتى آندندە
اوزولرى مەكندر . نە ديمك ايستە دىگم آڭلا-
شلدىمى عجباً ؟

– ايو ، آڭلادم . مىندە شولای دىب
بلەم . لکن مونە مین بر سؤالغە جواب طابا
آلپم : بر قز اوزينگ كوگلىنى ياشرماسكە
تيوشمى هم بر فلاكت كە اوچراماو شرطى بلن
ياشرمينچە بولدروب بولامى ؟

– سىنگ بو سؤالگىزغە جواب بيرو
چيتندر . لکن ظن ايتەمن ، كە امنيتنى سؤ
استعمال ايتماوى بلنگان كشىدن كوگلىنى
ياشرماسكە تيوشدر . بر كشىنگ امنيتنى سؤ
استعمال ايتوب ايتماوى ايسە اوز آلدینە
آيروم حس ايتلە طورغان بر نرسە در .
– سزدن ياشرماسكە مەگمى ؟

ناشرلورى : م . شاكو و م . ذاکورامبيفلر

محررى : رضا الدين بن فخرالدين .

«شورا» اورنبورغده اون تيش كونده بر چققان ادبى ، فنى و سياسى مجموعه در .

ТАКСА ЗА ОБЪЯВЛЕНИЯ:

на 2-й страницѣ обложки 30 коп.,
на 3 и 4 стр.—20 к. за строку петита.

Адресъ: г. ОРЕНБУРГЪ,
Редакция журнала „ШУРО“.

آبونه بدلى : سنه لك ۴ ، آلتى آيلاق

۲ روبلہ ۲۰ كاپك .

«وقت» برلن برگە ألوچيلرغە :

سنه لك ۷ ، آلتى آيلاق ۳ روبلہ ۸۰ كاپك در .

ابتدائى تعليم حقنده غى

نظام لايحهسى.

غوسودارستوتنى دوماده معارف
كاميسييهسى حضورنده تشكيل ايتلگان
۱۴ كشيدين مركب «خصوصى كيكاش
مجلسى» طرفندن توزولمشدر.

«شورا» اداره سى طرفندن:

غوسودارستوننى دوماده فارالاجق اڭ مهم مسئلەرنىڭ بىرىدە ابتدائىي تەلىم مسئلەسىدە،
 خىسوسا بۇ مسئلەنىڭ نەزەرىيەسىدە حل ايدالووى مسلمانلار اىچون بىگىرەك اھىتىلىدۇ. معلومدۇر، كە
 غوسودارستوننى دوماده معارف اشلىرىن قارار اىچون تەشكىل ايتلىغان مخصوص بىر كامىسىيە بار.
 شول كامىسىيە حضورندە ۱۲ كىشىدىن عبارت يەنە بىر «خىسوسىيە گىگاش مجلسى» تۈزۈلۈپ ابتدائىي
 تەلىم و عمومىي اوقۇق حەققىدە نظام لايىھەسى يازىلىپ شول مجلس كە تەييارلانغان ايدى. مجلس
 اوزىنىڭ وظيفەسىنى اكمال ايدۇپ ۱۴۱ ماددەلى بىر لايىھە يازدى. ابتدائىي تەلىم حەققىدە تۈزۈلگەن
 بۇ لايىھەنىڭ نىدىن عبارت ايكاتلىغان بىرلۈك تۈرۈپ بىك فائىدەلى بولغانغە كۆرە، شۇنىڭ روسچە دن
 تەرجىمەسىنى باسقىچە مەبلەغە مەزگە علاوہ ايلە مشتىرىلەرگە ھىدە ايتىدۇ.

مەملىكەت دە ابتدائىي تەلىم حەققىدە غى نظام لايىھەسى

(بۇ لايىھە بىش قىسىمدىن مەركىب اولۇپ، بىرىسى ۱۴۱ ماددە دن عبارتدۇر).

بىرىنچى قىسىم - عمومىي اوقۇق كرتونىڭ قواعدى	اىچون آقچە بىر و ھم آنى صرف قىلو حەققىدە غى
اساسىيەسى.	شەرطلەر طوغرىسىدە.
ايكنچى قىسىم - ابتدائىي مەكتەپلەر حەققىدە غى	دورتنچى قىسىم - مەجبورىي تەلىم حەققىدە.
قاعىدەلەر.	بىشىنچى قىسىم - توبان درجەدە گى خىسوسىيە
اوچىنچى قىسىم - ابتدائىي تەلىم اشىنە طونار	(چاستىنى) مەكتەپلەر حەققىدە.

بىرىنچى قىسىم

عمومىي اوقۇق كرتونىڭ اساسىيەسى

- § ۱ - بارچە اير و قىز بالاعە، تەرتىبلى
 ابتدائىي مەكتەپدە بىتون درسىنى (قورسنى)
 اوتارگە امكان بىرىلورگە تىوشدۇر.
- شرح. بۇ (۱) ماددە دە كورساتىلىش (۲-۱۰۶
 ماددەلەر بويىنچە اداره قىلونا طورغان) ابتدائىي مەكتەپلەردىن
 باشقە، توبان درجەدە، خىسوسىيە مەكتەپلەر اچىلورغە
 مەكتەپلەر. اول خىسوسىيە مەكتەپلەر لايىھەنىڭ ۵ نچى قىسىمىدە
 يازىلىش اساسلار بويىنچە ھەركەت ايدىلار.
- § ۲ - ابتدائىي مەكتەپلەر معارف نظارتىنىڭ
 قول آستىدە و شول مەكتەپلەرنىڭ دىرىكتور
- واينسىپىكتورلارنىڭ تەخت نظارتىدە بولنورلار.
 § ۳ - ابتدائىي مەكتەپلەرنىڭ تەلىم جەھتىدىن
 ادارەلەر اويازدىنى (غارادىسكوى) اوچىلىشىچى
 ساۋىتلىر اوستىدە بولادۇر. بۇ ساۋىتلىرنىڭ رەئىسى
 اويازدىنى زىمەسكى سايرانىيە بىرلە سايلانغان آدم
 بولۇپ، اعضاءلارنىڭ دورتسىيەلى صامما اوپراۋلىنىپلار
 ادارەلەردىن سايلانۇپ، ايكىسىيە ھۆكۈمەت طرفىدىن
 بىلىگىلانۇپ قويولادۇر. (۷۰ م.)
- § ۴ - ابتدائىي مەكتەپلەرنىڭ ماددى جەھتىدىن
 ادارەلەر بۇرۇشلىدۇر: اگەر مەكتەپلى صامما

كورلگان مقدارده مکتبلر آچو حقنده قرار چفارو، ۳) عمومی اوقونی وجودکه چفارو ایچون خزینهدن یاردم چفارطو حقنده معارف نظارتینه عریضه لر کورساتو. II) اویازد هم شهر اوپراؤالرینک خدمتی شوشی توبانده مذکور شیلردر: ۱) مکتبلر توزوله چک اورنلرنی بیلگیلاو و آنلرنی وجودکه چفارونک پلانن ترتیب ایتو، ۲) مکتبلر آچو حقنده غی قرارلرنی ادا قیلو (۶ م. ۱ بولک ۲ پاراغرافی)

§ ۷- مملکتناک عمومی منفعتن کوزهنو ایله برابر ابتدائی مکتبلر پروگرام و اداره جهندن محلی خلقناک دینی، عرفی، معیشی حاللرینه موافق روشده قویلورغه تیوشدر.

§ ۸- عمومی اوقونی وجودکه چفارو اشینه محلی منبعلردن (ایستوچنیک لردن) بیلگیولنگان سومالرنی طوطرو ایچون معارف نظارتی حسابندن عموم مملکت آنچه سندن یاردم بیریلورگه تیوشدر.

§ ۹- ابتدائی مکتب عمومی تربیه ایچون بولغان اوچریژدینیه (اورن) در.

اوپراولینیه لر حسابینه یا ایسه خزینه حسابینه طوره طورغان بولسه اول مکتبئی اویازنی هم غارادسکوی اوپراؤالر فاریدر؛ اما مصارفی خصوصی کشیلر اوستوندن بولسه مادی جهندن قاراو هم آنلر اختیارنده در (۲۹ ماده).

§ ۵- اوقو یاشنده گی بالالرنک صاینه کوره یتارک مقدارده ابتدائی مکتبلر آچو هم مجبوری اوقتو کورتو طوغروسنگی سعی واجتهادلرنی محلی صاما اوپراؤولینیه لرنک اداره لری اوتارگه تیوشدر. بولر بولماغان اورنده بوخدمتلر معارف نظارتینک محلی اداره لری اوستینه یوکلته تیلدر.

§ ۶- آلدغی (۵ نچی) ماده ده کورسا- تلمش عمومی اوقو کورتو حقنده غی وظیفه لر، اویازدی زیمسکی صابرائیه لر (غارادسکوی دومالر) هم اوپراؤالر آراسنده توبانده گی طریقچه بولونه در: II) اویازنی زیمسکی صابرائیه هم شهر دوماسینک وظیفه سی شوشی توبانده گی اشلردر: ۱) مکتب سالنه چق اورنلرنی- (Школьная сѣть) هم اول مکتبلرنی وجودکه چفارونک پلانینی تصدیق ایتو، ۲) ضرور

ایکنچی قسم

ابتدائی مکتبلر حقنده غی قاعده لر

ب) آنلرنک وطنغه محبتلرن آرتدرو، و) عقل و ذهنلرینی کیکایتو، گ) بیک ضرور بولغان عمللرنی اوگره تو، د) سلامت بدنیه لربنه یاردم ایتو.

§ ۱۱- ابتدائی مکتبلرده اوقولا طور- غان درس لر بولردر: آ) دین علمی هم چیر- کاو تلی یعنی اصلاؤیاچه اوقو، ب) روس تلی، و) اوقوچیلرنک آنا تلی (خلقینک مقدا-

I

ابتدائی مکتبلرنک مقصودی و توزولوی
حقنده

ابتدائی مکتبلرنک مقصودی هم توزولوی
حقنده.

§ ۱۰- ابتدائی مکتبناک مقصودی بودر:
آ) اوقوچیلرغه دینی- اخلاقی تربیه بیرو،

رینہ کورہ ضرور کورلگان اورندہ، (گ) علم حساب، (د) علم ہندسہ ننگ باشندن چرچینیہ گہ تعلقی بولغان شیلر، (ی) تاریخ، جغرافیہ ہم علم طبیعہ دن معلومات، (ژ) حسن خط ہم ممکن قدر علم معاشرہ ننگ مقدمہ سی، رسم علمی (ریساؤانیہ)، چیرکاو جرو لری ہم دنیاوی جرو لری، حرکات بدنہ، ایربالارغہ قول ہنری، قزلرغہ قول اشی و باشقہ فائدہ لی معلوماتلر . شرح . چیرکاو تلی - اصلاؤیانچہ نی اوقو پراو صلاونی مہنبدہ گی بالارغہ مجبوریدر .

§ ۱۲ - دین علمی اوقو شوشی تو - باندہ گی شرطلر برلہ بولادر : (آ) خلقیننگ کو - برہ گی پراؤصلاؤنی مہنبدہ بولغان یرلردہ ، دین علمی شول پراؤصلاؤنی مہنبدہ گی بالا - لرغہ اوقوتولادر . اما ایکنچی مذهب یا کہ ایکنچی دین کشیلری کوبرہک بولغان اورندہ پراؤصلاؤنی مہنبدہ ہم شا کردلرننگ کوبسی ننگ دینی بولغان مہنبدہ اوقوتولادر . (ب) پرا - ؤصلاؤنی خلقی بولماغان اورندہ بوتان مذهب یا ایسہ بوتان دین درسن اوقو مسئلہ سی ، اویازنی، آقروژنی یا کہ غارادسکوی اوچیلشچنی صاؤیتلر برلان قرار ایدیلہ در . اگر بولر بولماسہ ابتدائی مکتبلرننگ دیریکتوری قرار بیرہدر . دیریکتور بو حقہغی قرارینی مکتبنی تربیہ ایدوچیلر برلہ یا ایسہ گوپیرنا یا کہ اوبلاست ننگ باشلغی برلہ خبرلہ شوب چغا - رادر . بو مادہ دە (آ) پونکتندہ کورساتلگان اورنلردہ ، خلقننگ آز قسیمیننگ دین علمی اوقو - تولورغہ دە ممکن . لکن بوننگ اوچون اول دین خلقی آفچہ طابارغہ ہم اویازنی ، آقروژنوی یا ایسہ غارادسکوی اوچیلشچنی صاؤیتدن رخصت آلورغہ تیوشدر . اوچیلشچنی صاؤیت بولماغان اورندہ ابتدائی مکتبلر دیریکتوری

ننگ غوبیرنا یا اوبلاست باشلغی برلہ مصلحتلا - شوب رخصت بیروی شرطدر .

§ ۱۳ - ابتدائی مکتبلردہ اوقوتولا - طورغان درسلرننگ مقدارى معارف نظارتی طر - فندن نشر ایدلگان اوقوتو پلانی برلہ تعین قیلنہدر . پروغراممالرننگ تفصیلی مکتبلرنی توزوچیلر برلہ اوچیلشچنی صاؤیتلر طرفندن اشلانہدر . ہم خلقننگ احتیاجینہ و باشقہ محلی شرطلرغہ موافق ایدیلہدر .

§ ۱۴ - ابتدائی مکتب درسن بترگانگہ شہادت نامہ آلور ایچون بولغان امتحانلر حقندہ - غی قاعدہ لر معارف نظارتی طرفندن اشلانہدر . § ۱۵ - ابتدائی مکتبہ اوقوتو روس تلندہ بولور . ہم معارف نظارتندن رخصت اید - لمش کتابلر اوقوتولور .

شرح . مکتبکہ کرہ طورغان بالالاری روسچہ سو - یلہشہ بلمی طورغان اورنلردہ (برنجی یلدہ اگرده حاجت کورلسہ ایکنچی یلدہ دە) بالالرننگ آنا تلی بلان (اویدہ، سویلہشہ طورغان تللری بلان) فائدہ، لنورگہ رخصت ایدیلہ در . اوچونچی یلننگ باشندن دین علمی بلان آنا تلندن باشقہ درسلرننگ بارچہ سیدہ روس تلندہ اوقوتولورغہ تیوشدر . موندای مکتبلردہ روس تلین برنجی یلننگ ۳ نچی آیدن کیچکماینچہ اوقوتورغہ تیوشدر .

§ ۱۶ - مجبوری روسچہ تلنی اوقوتقانہ اوقوچیلرننگ آنانلین استعمالنی آرئدر وھر بر خلق یا کہ هر بریر اوچون آیرم زاقون ایلہ بیلگولنور . زاقون بلان قرارلانغان روشک محلی تل برلہ فائدہ لنو حقندہ غی عریضہ لر محلی صاما اوپراؤیلینہ لرگہ بیریلور ، آنلر بولماغان اورندہ معارف نظارتیننگ محلی ادارہ لرینہ بیریلور .

§ ۱۷ - ابتدائی مکتبلر ایکی درجہ لی اولوب ، عادى (نارمالنی) اوقو مدتی برلہ یا ایسہ تمام مدت برلہ بولورغہ ممکندر .

§ ۱۸ - عادى اوقو مدتی ابتدائی

مكتبلر دوت يلدز . اما بو ترتيبى كرتور-
 گە ممكن بولماغان تقديردە وقتلى غنە اوچ يلقى
 مدتدە رخصت ايدولەدر .

§ ۱۹ - تمام اوقومدى آلنى يلفندز .
 اما محلى احوال سببلى پيش يليلغە فسقارتولورغە
 ياريدز . يوغارى صنفلر اوز آلدينه مستقل
 بولورغە يا ايسه عادى مدتلى مكتبدە تاماملاو
 صنفلرى (داپاليتلنى فلاص) صفتندە آچيلورغە
 ممكندر .

شرح . زمستواسز گوپيرنالردە غى ، خزينه ياردمى
 آلنى طورغان عمومى اوقتو مكتبلرندە اويازنى غاراد-
 سكوى) اوچيلشچنى صاؤيتنك رخصتى بلان تولاولى اوقتو
 كرتورگە ياريدز .

§ ۲۴ - خزينه دن ياردم آلا طورغان
 ابتدائى مكتبدە بر اوقتو چيغە ايللى بالا عادتى
 سان بولوب قبول ايتولەدر . باشقە مكتبلردە
 اوقوچيلرنك چيگى اويازنى (غارادسكوى)
 اوچيلشچنى صاؤيتلر بلان بيلگولانەدر . بو
 صاننى مذكور صاؤيتلر مكتبنى تريه ايتوچى
 بلان كيلشوب مكتبنك اولچەوينه هم بناسينك
 احوالينه كوره تعيين ايتەدر .

§ ۲۵ - ابتدائى مكتبدە كتبخانه
 بولورغە تيوش . كتبخانه دە تورلى باشدە اوقو-
 چيلرغە يارارلق كتابلر هم ضرور بولغان بارچە
 اوقو اسبابلرى بولورغە تيوش . كتبخانه لرگە
 يل صاين كتاب آرندريله طورورغە تيوشدر .

§ ۲۶ - ابتدائى مكتبلرنك بنالرينك
 اولچەوى هم جهاز واسبابلرى حفظ صحت اقتضاد
 سينه موافق بولورغە تيوشدر . تورلى اورندە
 مكتب بنالرينك نى روشلى ياصالووى حقدە
 غى قاعدەلر معارف نظارتى طرفندن نشر ايتوله
 طورغان تعليمات (اينستروكسيه) بلان تعيين
 ايدولەدر .

§ ۲۷ - شا كودلرنك بوشلاى فائده لنو-
 لرى ايجون ابتدائى مكتبدە درس كتابلرى
 هم درس اسبابلرى بولورغە تيوشدر .

شرح . ابتدائى مكتبدە بر يلقى يا ايسه ايكى يلقى
 خصوصى (اسپيتسيالنى) دوسلر آچيلورغە ممكندر .

§ ۲۰ - بعض خصوصلردە محلى آچه غە بر ،
 يا ايسه ايكى شعبەلى ياردم اشقوللرى آچارغە
 هم كوچه مكتبلر ياصارغە رخصت ايديله در .

§ ۲۱ - بر يل اچندە گى سبق كونلرينك
 صانينى اوچيلشچنى صاؤيتلر بيلگوليدز . اما
 اول صاؤيتلر بولماغان اورندە ابتدائى مكتب
 لرنك ديريكتورى تعيين قىلادز . لکن بوسان
 اوللردە (۱۵۰) كوندن شهرلردە (۱۸۰) كوندن
 كيم بولماسقە تيوشدر .

§ ۲۲ - ابتدائى مكتبلرگە هر طبقه (صا-
 صلوؤيه) هم هر بر حالده گى آدملرنك بالالرى
 دين فرقندن باشقە قبول ايديله در .

شرح . مكتبلرنى تريه ايدوچيلرنك عريضه لرى
 بوينچە محلى احوال گە موافق استثنا صفتندە بو (۲۲) مادەدە
 ايتولگان قاعدە دن دونارگە مساعده ايديلورگە ممكندر .
 بو مساعده نى اويازنى ، آقروژنى يا ايسه غارادسكوى
 اوچيلشچنى صاؤيتلرنك رخصتى برله ، اوچيلشچنى صاؤيتلر
 بولماغان اورندە ابتدائى مكتبلر ديريكتورينك رخصتى
 برله بيريله در .

§ ۲۳ - عمومى اوقتو مكتبلرى صانندە غى
 مكتبلردە ، يا كە اوقوچيلرينه ژالونيه اوچون
 خزينه دن بوزاقونندە كور ساتلگان مقدارده
 ياردم آلا طورغان مكتبلردە اوقتو بوشلاى بولادز .

کیرہک. یا ایسہ اعلام بلان مکتبئی آچوچی جمعیت ننگ (اوجریژدینیہ ننگ) اوصطاوی بیریلورگہ کیرہک ہم مکتبئیگہ مسؤل مدیریننگ واوقتوچیلریننگ کم ایکانلکری ہم علم درجہلری نیچک ایکانلگی حقندہ معلومات بولورغہ کیرہک، اوشانداق اوقتو پروگرامی معلوم ایدیلورگہ کیرہکدر. اگرده بر آی اچندہ اوچیلشچنی صاؤیت (یا ایسہ اینسپیکتور) طرفندن مکتبئی آچوغہ تعرض قیلنماسہ مکتب توزوچیننگ آنی آچارغہ حق بولادر. اما آکارغہ بو حق یدی کونلک وقت اچندہ اوچیلشچنی صاؤیتقہ یا ایسہ اینسپیکتورگہ خبر ایتارگہ لازم ایدیلدر.

شرح. استارو آبرہدلرننگ ہم پراؤصلاؤ نیغہ باشقہلرننگ چیرکاولری حضورندہ، اوشانداق مسجد حضورندہ بولرننگ هر بوسیننگ اوز صوماسینہ اوچیلشچنی صاؤیت ننگ رخصتی یا ایسہ ابتدائی مکتبلر اینسپیکتوریننگ رخصتی بلان شول مذہب بالالری اوچون ابتدائی مکتبلر آچیلورغہ ممکن. آنداين مکتبلر بو زاقوننگ قاعدہلرینہ بوی صنودہ عمومی ابتدائی مکتبلر بلان بر تیگزدر.

§ ۳۲- (۳۰-۳۱ نچی) مادہلردہ کورسا- تلگان قاعدہلرنی بوزوب مکتب آچو یا ایسہ مکتبئی آچو حقندہ یدی کونلک وقت اچندہ خبر بیرماو اوچ یوزگہ قدر مقدارده اشطرافقہ دوچار ایتہدر. بو اشطراف اوچیلشچنی صاؤیت طرفندن یا ایسہ ابتدائی مکتبلرننگ اینسپیکتوری طرفندن قوزغاتولغان صود بوینچہ سالونہدر. اشطراف ننگ قاطیشندن باشقہ اوچیلشچنی صاؤیت ننگ قوشوی بوینچہ مکتب یا بلورغہ ممکندر. اما کیچکدررگہ یارامی طورغان وقتندہ ابتدائی مکتبلرننگ اینسپیکتوری یابادر.

§ ۳۳- آلدہغی (۳۲ نچی) مادہ بوینچہ سالونہ طورغان اشطرافلر اوچیتل واوچیتلنیتسہ لرننگ معارف نظارتی حضورندہغی پینسییوننی قاصصہلرینہ بیریلدر.

§ ۲۸- ابتدائی مکتبلر ایر بالالر و قز بالالر ایچون آیرم بولورغہ ممکن ہم قاطش (یعنی ایر و قز بالالرنی برگہ اوقتور ایچون) بولورغہدہ ممکندر.

II

ابتدائی مکتبلر آچوننگ ترتیبی حقندہ

§ ۲۹- ابتدائی مکتبلر توزولہ ہم تربیہ ایدیلدر: حکومت اداره (ؤیدومستؤا) لری طرفندن، زیمستؤالر، شهرلر، آیرم طبقہ (صا- صلوؤیہ) لر طرفندن، جمعیتلر، سوداشرکتلری، فابریکا و زاؤودلر، آیرم اوچریژدینیہ ہم خصوصی (چاستنی) آدملر طرفندن.

§ ۳۰- اوشبو زاقون بوینچہ حکومت ادارهلری، زیمستؤالر، شهرلر، آیرم طبقہ لر طرفندن توزولہ طورغان ابتدائی مکتبلر تربیہ چیلریننگ تسدیرلری بولان آچیلادر. آچوچیلر بوننگ طوغروسندہ یدی کونلک وقت اچندہ اویازنی (غارادسکوی) اوچیلشچنی صا- ؤیتقہ، اوچیلشچنی صاؤیت بولماغان اورندہ ابتدائی مکتبلر اینسپیکتورینہ خبر ایتارگہ تیوشلیدرلر.

§ ۳۱- آلدہغی (۲۹ نچی) مادہدہ کورساتلمش اوچریژدینیہلردن باشقہ ہم آندہ کورساتلمش آدملردن باشقہ، ابتدائی مکتب آچارغہ نلاوچیلر (اگر آنلرغہ مکتب تربیہ ایتو زاقون بوینچہ منع ایتولگان بولماسہ) اوزلریننگ مکتب آچارغہ نلاولری حقندہ اویازنی یا کہ غارادسکوی اوچیلشچنی صاؤیتقہ یا خود اینسپیکتورگہ (اوچیلشچنی صاؤیت بولماغان) اعلام نامہ (زایاؤلینیہ) بیرورلر. اعلام نامہدہ مکتبئیگہ اورنی حقندہ، مکتبئی طوتو- چیننگ کم ایکانلگی حقندہ معلومات بیریلورگہ

اوقتوئاشى اوچىتل و اوچىتلنىتسە لرگە طاىشەر يلورغە مەكىنەر .

§ ۳۷ - پراۋسلاۋنى غە باشقە مەھبەرنىڭ دىنلەرنىڭ دىن مەلمى ھەم دىن اوگرە توچىلرى شول دىننىڭ روحانى باشلىغىنىڭ كىلىشوى بلان مەكتىبىنى طوتوچىلەر طرفىدىن چاقىرولە ھەم اوقتورغە كرتولەدر . ھەم اويازدىنى ، آكرورژنوى يا ايسە غارادىسكوى اوچىلىشچىنى ساۋىت ايلە تصدىق ايدىلە ، بو ساۋىت بولماغان دە ابدائى مەكتىلەرنىڭ اينىسپىكتورى ايلە تصدىق ايدولەدر .

§ ۳۸ - خزىنە مىصرى بلان تىرىپەلەنە طورغان ابدائى مەكتىلەردە اوقتوچى اوچىتل و اوچىتلنىتسە گە يىلقى ۴۶۰ سوم وظىفە بىرىلورگە تىوش بولادىر . دىن اوچىتلنىنە (يا ايسە دىن اوگرە توچىگە) ايسە آلمىش سومدىن كىم بولماغان مەقدار دە بىرورگە تىوش بولادىر . اوچىتللەر ھەم اوچىتلنىتسە لرگە كۋارتىر بىرىلورگە يا كە محلى سومادىن كۋارتىر آقچەسى بىرىلورگە تىوشدۇر .

§ ۳۹ - مەكتىبىنى طوتوچىلەر اوزلرى سايلالغان اوقتوچىلەرنى خەدمەتلەرنە طوتوندىرلەر . ھەم ايكى آطنەلىق وقت اچىندە آنلارنىڭ شەھادت نامەلەرنىنى اوچىلىشچىنى ساۋىتقە ، اوچىلىشچىنى ساۋىت بولماغان اورندە ابدائى مەكتىلەر اينىسپىكتورىنە كورساتورلەر .

§ ۴۰ - آلدەغى (۳۹ نچى) ماددەدە كورسالىنغان تىرىپەلەنە سايلانغان ھەم اوقتورغە قوشلغان آدملىر مەذكور خەدمەتلەرنە كىرگەن كوندىن آلوب اوقتورغە قابىلىتلىرى نىچكە ايكەنلىكى بىلنورلك اوچ آى وقت اوتكاندىن سوڭ تصدىق قىلىنورلەر . آنلارنى اوچىلىشچىنى ساۋىت تصدىق ايتە ، اوچىلىشچىنى ساۋىت بولماغان اورندە ابدائى مەكتىلەرنىڭ اينىسپىكتورى تصدىق ايتەدر .

III

ابدائى مەكتىلەردە اوقتوچىلەر طوغروسىندە

§ ۳۴ - ابدائى مەكتىلەردە روسىە تىبە - سەندىن ، ۱۷ ياشدىن كىم بولماغان اوشىبو آدملىر اوچىتل و اوچىتلنىتسە بولا آلور : (۱) اصول تەلىمگە خەزرلكى بولغان كىشى (شونىڭ اوچون مەخسوس اشقولادە اوقوب) ، يا ايسە امتحان طوتوب اوقتورغە شەھادت نامە آلغان كىشى ، يا ايسە تىرىپە وەلمىنىڭ دىر جەسىنە كورە شوڭارغە موافق آدم .

§ ۳۵ - ابدائى مەكتىبە : (آ) دىن اوچىتلى يا ايسە دىن اوگرە توچى ، ھەم (ب) اوچىتل يا كە اوچىتلنىتسە بولورغە تىوشدۇر .

خاشىە . اوقتوچىلەرنىڭ سانى كىرەگىنە كورە آرطد - رىلەدر . اما بو مەكتىلەردە دىن اوقتوچىلەر ھەم اوچىتللەر ، عىسكەر خەدمەتى ايتو طوغروسىندە بىرىلە طورغان رەايە (آلگوتا) بلان شول مەخسوسدە غەنە ناپەلەنەر : اكر دە دىن اوقتوچىلەرنىڭ اوقوتا طورغان سىبقارى آطنەدە آلتىدىن كىم بولماسە ، اوچىتللەرنىڭ دىرلىرى آطنەدە (۱۲) دن كىم بولماسە . آطنەلىق دىرلىرىنىڭ سانى شول قدرلى بولسە ھەم اوچىتللىك دىرەلەرى ابدائى مەكتىبى اوچىتلى نەكىندىن كىم بولماسە رىساۋانىيە ، جىر ھەم قول ھەنرى كىبى علملەرنىڭ بىرەرسىگەنە اوگرە توچىلەردە مەذكور آلگوتا بلان فائەلەنەر .

§ ۳۶ - پراۋسلاۋنى مەھىپنىڭ دىن اوچىتللەرنى مەكتىبىنى طوتوچىلەر ، روحانى ھەم چىركاۋ لوازمىندە بولغان آدملىردىن چاقىرورلەر . زاقون بورژى اوقتوچىلەرنى علم دىن اوقوغان دىنوى آدملىردىن چاقىرورلەر . پىارخىيا باشلىغىنىڭ كىلوشوى بلان بولرنىڭ ھەر بىرسى ، اويازدىنى ، آكرورژنى ھەم غارادىسكوى اوچىلىشچىنى ساۋىت طرفىدىن تصدىق ايدىلورلەر . اما بو ساۋىت بولماغان اورندە ابدائى مەكتىلەرنىڭ اينىسپىكتورى طرفىدىن تصدىق ايدىلورلەر .

خاشىە . پىارخىيا باشلىغىنىڭ رضالى ايلە دىن علمى

رئىس بولور . و بو مجلسلردە اوقتوچى لرنىڭ بارسىدە ھم مکتب پاپوچىتلىستواسى اعضاءلردىن (سايلانوب) بىر چىلىن ، ياكە شول مکتبنىڭ پاپوچىتلى بولور . بو مجلسلەرگە مخصوص تعليمات (اينستروكسيە) معارف نظارتىنىڭ تعيين ايتدىكى اصوللرى بويىچە اويازنى ياكە غارادسكوى اوچىلىشچنى صاويت يا ايسە ابتدائى مکتبلر اينسپيكتورى طرفندىن بىرولەدر .

§ ۴۴ - بىر اويازدەگى ياكە بىر شەردەگى بىر نىچە ابتدائى مکتبنىڭ تعليم - تربيە مسئلەلرىنى مداكرە ايتو اىچون ، اويازنى ، آكروژنوى ياكە غارادسكوى اوچىلىشچنى صاويتنىڭ رخصتى بلان اوچىلىشچنى صاويت بولمغان يردە ابتدائى مکتبلر اينسپيكتورىنىڭ رخصتى بلان اويازنى ھم غارادسكوى «تعليمى (پيداگوگىچىسكى) كىكاش مجلسلرى» ياصالورغە مەكىندىر . مذکور مجلسلرنىڭ اولطرشلىرى اوچىلىشچنى صاويت ياكە ابتدائى مکتبلر اينسپيكتورى طرفندىن بىداگولنگان آدمنىڭ تحت رياستندە ياصالادىر . «تعليمى مصلحت مجلسلرنىڭ (پيداگوگىچىسكى صاويشچانپەلەردە)» ابتدائى مکتبە اوقتوچىلردىن باشقەدە تاوش بىرورگە حقلى بولوب قوشلورلر : اوچىلىشچنى صاويت اعضاءلرى ھم مکتبنىڭ اوقتو اشلرىنىڭ باشلىقى (اينسپيكتورى) ، پاپوچىتلىلر ياكە مکتب پاپوچىتلىستواسىنىڭ رئىسلرى . «تعليمى مصلحت مجلسى» نىڭ نتيجهلرى ھم ارزولرى اوچىلىشچنى صاويت قاراوينە ياكە ابتدائى مکتبلر اينسپيكتورىنىڭ قاراوينە بىرولەدر . ھم شول مکتبلرنىڭ تربيەچىلرىنە معلوم ايتولەدر .

IV

ابتدائى مکتبلرنىڭ مديرى حقندە .

§ ۴۱ - مکتبنىڭ عموم تربيى حقندە و درسلرنىڭ يولى بلان بارووى توغروسندە مسئؤل آدم ، مکتبنى توتوچىلر طرفندىن سايلانوب اوچىلىشچنى صاويت طرفندىن ياكە (اوچىلىشچنى صاويت يوق يردە) ابتدائى مکتبلرنىڭ اينسپيكتورى طرفندىن تصديق ايتولگان مدير بولادىر . بونىڭ اوستىنە ناغن مکتب حقندە يازو اشلرىنى بولغە صالو ويورتو ھم نظام (اينستروكسيە) بويىچە مکتبنى توتوچى طرفندىن دخى اوچىلىشچنى صاويت طرفندىن قوشلغان وظيفەلرنى اجرا قىلو مديرگە طابشروەدر .

§ ۴۲ - شاگردلرنىڭ مقدارى ايكى اوچىتىللك يا زيادە بولغان بىر مکتبنى اداره ايتكان اوچون مديرلك ايتوچى ، محلى صومادن آبروچە حق آلادر . بو حق مکتبە شاگرد ايكى اوچىتىللك بولغاندە اوطز صوم ، بوندىن زيادە بولغاندە ھىر بىر اوچىتىللك مقدارى شاگرد اىچون اوطز صوم تعيين ايدولەدر .

V

تعليم و تربيە توغروسندەغى كىكاش مجلسلرى حقندە .

آيروم مکتبلرنىڭ مجلسلرى ھم اويازنى غارادسكوى مجلسلر حقندە .

§ ۴۳ - تعليم و تربيە توغروسندەغى مسئلەلر حقندە كىكاش ايتو اوچون ، ايكيدىن آرتق اوقتوچىسى بولغان ابتدائى مکتبلردە «تعليمى (پيداگوگىچىسكى) كىكاش مجلسلرى» ياصالورغە مەكىندىر . بو مجلسلردە مکتب مديرى

ابتدائی مکتبہلرنڭ دیریکتورلری واینسپیکتورلری حقندہ.

§ ۴۵ - ابتدائی مکتبہلرنڭ دیریکتورلری عالی مکتبہلرنی بتروب چققان تجربہلی پیدا گوگلر آراسندن یا کہ ابتدائی مکتبہلر اینسپیکتورلرینڭ شول خدمتہ اون یلدن کیم بولماغان مدتہ خدمت ایتکانلری آراسندن معارف ناظری طرفندن صایلانادر. هم آنلر بو خدمتکە، معین اصول بلان پادشاه طرفندن تصدیق قیلونادرلر.

§ ۴۶ - ابتدائی مکتبہلر اینسپیکتورلری عالی درجه تریبہ کورگان و بوندای آدملر بولماغان حالده اورطا مکتبہلرده یا کہ دارالعلمین لرده اوقوب چققان کشیلر آراسندن دیریکتور لرنڭ معرفتی بلان صایلانوب معارف ناظری طرفندن تصدیق قیلنورلر.

§ ۴۷ - ابتدائی مکتبہلرنڭ دیریکتورلری و اینسپیکتورلری اوزلرینڭ مأموریتچہ بولغان وظیفہلرینی معارف ناظری طرفندن بیرولگان تعلیمات بویچہ اجراء قیلورلر.

§ ۴۸ - ابتدائی مکتبہلرنڭ دیریکتور لرینه اوشبو خدمتلر طابشروله در: (آ) ابتدائی مکتبہلر اینسپیکتورلرینڭ اشلرین برله شدر و هم رهتکە قویوب یبارو، (ب) مکتبہلر توتوچیلر هم خدمت ایتوچیلر (اوقتوچیلر) طرفندن، بو زاقون لازم ایتکان اشلرنڭ طوغری ادا ایتلوینی فاراب کوز سالوب طورو، (ؤ) یاگی مکتبہلر آچیلووینه و الڭ بولغان مکتبہلرنڭ، تاملاو صنفلرینڭ و قورصلرنڭ اصلاحینہ چارهلر ازلو، (گ) مکتبہلرده گی بوش معلمک اورنلرینہ دین اوچیتلرلی هم اوچیتل، اوچیتلنیتسهلر تعیین ایتلووینه کوز سالوب طورو، (د) مکتبہلرگه

لازم بولغان مقدارده اوچیتل و اوچیتلنیتسهلر حاضرلا و خصوصندہ تدبیرلر، (ی) ابتدائی مکتبہلرنڭ اینسپیکتورلری حقندہ معارف ناظرینه هم بوتان خادملری حقندہ اوچیتلر اوکروغنگ پاپوچیتلینہ معلومات بیرو، (ژ) مکتبہلر درس پروگرامی نیندای ادا قیلنغانینی و آیری درسلر نیچک اوقتولغانینی کوزاتوب طورو، (ز) گوپیرنسکی اوچیلشچنی صاویتنڭ مشاوره لرینه قوشلو، (أ) اوزینڭ قیلغان اشلری خصوصندہ اوچیتلر اوکروغنگ پاپوچیتلینہ هم ک) ابتدائی تعلیم حقندہ معارف ناظرینه استانیستیچسکی معلوماتلر بیرو.

§ ۴۹ - گوپیرنسکی اوچیلشچنی صاویت لرنڭ زاقونغه خلاف قرارلری حقندہ اینسپیکتورلر طرفندن بیرلگان پروتیسترلر گوپیرنسکی اوچیلشچنی صاویتده باقیلوب قرار بیرلدیگی وقت ابتدائی مکتبہلرنڭ دیریکتورلری بو قرارغه راضی بولمادقلری حالده پروتیسست ایتارگه حقیدرلر. پروتیسست بیرو اوچون اوچیلشچنی صاویتنڭ قراری واقع بولغان کوندن آلوب دیریکتورغه بر آی مدت تعیین قیلنادر.

§ ۵۰ - ابتدائی مکتبہلر اینسپیکتورلرینہ زیمسکی صامالوپر اولینیله یلرده اوشبو خدمتلر طابشروله در. (آ) مکتبہلر توتوچیلرنڭ همده مکتبہلر خدمت ایتوچیلرنڭ، اوقتوچیلرنڭ اوشبو زاقون لازم ایتکان اشلرنی همده خزینه دن یاردم آلو بلان تعلق بولغان شرطلرنی تیوشلیچہ اوتاولرینہ کوز سالوب طورو، (ب) پروگراملرنڭ تمام ادا ایتلورینی هم مکتبہلر درسلرینڭ بارسینڭده اوقتولورینی فاراب طورو همده مکتبہلرنی ممکن قدر کوبرهک باروب قاراو، (ؤ) بوش قالغان اورنلرغه، کیچکماینچه دین اوچیتلرلی هم اوچیتل و اوچیتلنیتسهلر تعیین

۱ تنبیہ - اویازنی گارادسکوی اوچیلشچنی صاویتنک قراری واقع بولغان کوندن آلوب اینسپیکتورغہ پیروتیست پیر و اوچون ایکی آطنہ وقت پیرولہدر. شوشی مدتنگ اوتوی برلہ اوچیلشچنی صاویتنک قراری زاقون قوتینہ کرہدر.

۲ تنبیہ - اویازنی (غارادسکوی) اوچیلشچنی صاویتنک ابتدائی مکتبلر اینسپیکتوری طرفندن ایکی آطنہ لق وقت اچنک پیروتیست ایدلمش قراری گوپیرنسکی اوچیلشچنی صاویتنک فارالادر. اگر اویازنی غارادسکوی اوچیلشچنی صاویتنک قراری بو (۵۲ نچی) مادہ ننگ (ب) پونکتندہ کورساتلگان اُش توغروسندہ بولسہ گوپیرنسکی اوچیلشچنی صاویتنک فارالغانچہ اجرا ایتولہ طور، اما (آ) ہم (ؤ) پونکتلرنده کورساتلگان اُش لر توغروسندہ بولسہ اجراسی توقتاتولوب طورادر.

§ ۵۳ - اوچیتلر طرفندن زاقونغہ خلاف عملر قیلونغان وقتہ آنلرنی خدمتلرندن چغاروب طورغہ ابتدائی مکتبلر اینسپیکتورلری ننگ حقلری باردر. اما بو حقوق (پراوا) اینسپیکتور لرغہ، اوچیتلرنی خدمتلرندن چغارونی کیچکدرر- گہ یاراماغانلغی آیرم آچق بولغان خصوصلرده غنہ ہم اینسپیکتور بو توغروسندہ اوچیلشچنی صاویتنک رئیسینہ خبر ایتکچ اوچ کون اوتکانچی اوچیلشچنی صاویتنک مجلسی فای وقتندہ بولاسنی بیلگولاو ممکن بولغان خصوصلرده غنہ پیرولہدر. اوچیتلنی خدمتدن چغارو حقندہ صوگفی قرار اویازنی (غارادسکوی) اوچیلشچنی صاویت اُشیدر.

§ ۵۴ - محلی صاما اوپراولینیہ اداره لری بولغان پیرلرده ابتدائی مکتبلر اینسپیکتورلرینہ (۵۰ نچی) مادہدہ کورساتلگان خدمتلر اوستنہ شوشی خدمتلرده طابشرولادر: (آ) معارف

قیلنو اشینہ کوز صالوب طور، (گ) اویازنی (غارادسکوی) اوچیلشچنی صاویتلرده اشلاشو، (د) تعلیم وتریبہ خصوصنکغی مصلحت مجلسلرینہ قاطشو، (ی) اوزینک قیلغان اشلری حقندہ ابتدائی مکتبلر دیریکتورینہ ہم اوچیلشچنی صاویتنک بللق حساب پیروهم (ژ) ابتدائی تریبہ توغروسندہ معارف نظارتینہ استاتیسٹیچسکی معلوماتر تقدیم ایدو.

§ ۵۱ - دین علمی اوقتو ہم ابتدائی مکتبلرده عموم تعلیمنگ دینی-اخلاقی یول بلان باروینی قاراب طور توغروسندہ باش نظارت، محلی پیارخیالنی آرخیریگہ طابشرولادر. آرخیری مذکور اُشنی یا اوزی قاریدر. یا ایسہ شوشینگ ایچون خصوصی تعیین ایدلمش روحانی آدملرگہ طابشرادر. ہم اگرده حاجت کورسہ بو اُش حقندہ اوزینک رأی و ملاحظہ سینی معارف ناظرینہ توغروسندہ خبر ایتہدر.

تنبیہ - پراووسلاویندن باشقہ مذہبلرنک شاگردلرینہ دین علمی اوقتونی ہم اول شاگرد لرنک تریبہ لرینی قاراب کوز صالوب طورو معارف ناظرینک داخلہ ناظری بلان کیلشوب تعیین ایتدیگی ترتیبک شول مذہبنک روحانیلرینہ طابشرولہدر.

§ ۵۲ - ابتدائی مکتبلرنک اینسپیکتورلری اویازنی (غارادسکوی) اوچیلشچنی صاویتلرنک شول توبانده گی قرارلرینی پیروتیست ایتارگہ حقلیدرلر: (آ) زاقونغہ موافق بولماغانلرینہ، (ب) اوچیتلرنی تصدیق ایتوهم خدمتدن چغارو توغروسندہ غی لرینہ، (ؤ) ابتدائی مکتبلرنک پروغراملرینی تصدیق ایتوگہ ہم ابتدائی مکتبلر حقندہ غی تعلیمات (اینستروکسیہ) غہ تعلق بولغان قرارلرینہ (۷۸ نچی مادہدہ ۵، ۱۵، ۱۷، ۱۸ ہم ۲۰ نچی پونکتلر).

يوللر مينيستىرى بلان كىلشوب چغار ولاطورغان نعليمات (اينستىر وكسيه) بويىچە اداره قىلنورلر . مذكور مکتبلرنى اوقو جھتندن نظارة ايدو ايرم بو مکتبلرگه مخصوص بولغان اينسپيكتورلرگه طابشروله در . بو اينسپيكتورلر معارف نظارتى طرفندن تعيين قىلنوب ابتدائى مکتب اشلر ينى فارى طورغان معارف ديپارتامينتىنگ قول آستنده بولورلر .

VII

اوقتو اشلرنده يول كورساتوچى (روكاؤاديتل) لر هم ابتدائى مکتبلرنىگ طبيبلرى حقنده .

§ ۵۷ - اويازنى وغارادسكوى اوچيلشچنى صاويتلر عموماً اوقتو اشلرنده هم اوشانداق خصوصى درسlerde (جر ، قول اشى ، حسن خط و ريساوانيه هنرى ، اول تركليگى علمى ، قول هنرى ، تورلى هنرلر ، محلى تللر وباشقه علمlerde) يول كورساتوچيلر بولورغه مكندر .

§ ۵۸ - اوقتو اشلرنده يول كورساتوچيلرنى مکتبنى طوتوچيلر علم تربيه نى خالصاب تحصيل ايتكان آدملردن يا كه عموماً آبرازوؤا نيه سى اورطه در جھدن كيم بولمغان هم ابتدائى مکتبلرده تعليم و تربيه نى عملى تجربه بلان بلگوچى آدملردن چاقورلر . نيندى بولسدهه خصوصى علمlerde يول كورساتوچيلر ، شول علمده ضرور بولغان معلوماتلرى همده تجربه لرى بولغان كشىلردن بولورغه مكندر . اوقتو اشلرنده يول كورساتوچيلر خدمتلربنه اويازنى (غارادسكوى) اوچيلشچنى صاويتلر طرفندن تصديق ايتوله در .

تنبیه - زيمستوالر وشهرلر اوزلرينىگ طوتقان مکتبلرى خصوصنده بو (۵۸ نچى) مادهده

نظارتينىگ ابتدائى مکتبلر توغروسنده فيلغان امرلرينىگ مکتبنى توتوچيلر هم اوقتوچيلر طرفندن تمام اوتالووينى كوزاتو ، ب) ياكى مکتبلر آچارغه هم بار مکتبلرنى ، تاملاو صنفلر ينى وقورصلرنى يخشيلاتورغه بولشو ، ؤ) اوچيتللك خدمتينه كررلك آدملرنى حاضرلاو اشىنى فايغرتو ، گ) مکتبلرده اوقتولغان بارچه درسلرنى يوللارى بلان اوقتدرو ، د) پاپوچينلسستوالرنىگ اشى فيلولرن كوزه تو ، ي) اوچيلشچنى صاويتنىگ كانسه لار ييه اشلر ينى يورتو .

تنبیه - اوشبو (۵۴ نچى) مادهده كورسانلگان ييرلرده مکتبنى توتوچيلر يا كه اوقتوچيلر بوزاقوننىگ بيورفلرون ادا ايتمگانده هم ابتدائى مکتبلرگه ، دخلى بولغان اوقتو اشلرى باشقلىرىنىگ امرلرين اوتامگانده مذكور اشلرنى اوتارگه مجبور قىلو اوچون موافق چارهلر قوللانورغه ابتدائى مکتبلر اينسپيكتورى حقليدر .

اما كيچكدررگه يارامى طورغان وقتلرده مکتبنى بيكله بطوررغه ، اوقتوچيلرنى خدمتلردن چغاروب طوررغه هم مکتبلرگه خزينه دن ياردم بيرونى توقتاتورغه اينسپيكتورنىگ حقى باردر . اينسپيكتور اوزينىگ فيلغان امرلرن ، چاره لرن ابتدائى مکتبلر دير يكتورينىگ حكيمنه بيره در . اما خزينه ياردمينى توقتاتقان وقتنده دير يكتور آرقلى آكاردان يراق - اوچيبنى اوقروغ نىگ پاپوچيتلينىگ حكيمنه تقديم ايته در .

§ ۵۵ - ابتدائى مکتبلر دير يكتورينىگ كانسه لرييه اشلر ينى يورتور اوچون برأشتاتنى مأمور تعيين قىلنادر .

§ ۵۶ - خزينه تيمر يوللارى بويلرنده توزولگان هم مصارفلى شول يوللر اداره لردن بولغان ابتدائى مکتبلر معارف نظارتى طرفندن

علملرنی عملگہ تطبیق بلان اویرہ تور ایچون
آچلغان یکشنبہ درسلی ہم کیچکی فورصلر
اوپیلشچنی صاویتلرننڭ قراروی آستندہ
بولادر .

۲ تنبیہ - شهر دومالرینڭ اوتنولری
بوینچہ معارف ناظرینڭ رخصتی بلان اوز
آلدینہ (آصوبی) غارادسکوی اوچیلشچنی
صاویتلر توزولورگہ ممکندر .

§ ۶۳ - اوچیلشچنی صاویتلر معارف
نظارتی قول آستندہ بولادر ہم آنلر اوشبو
نظام بوینچہ حرکت ایدہ لر . اویازنی ،
غارادسکوی اوچیلشچنی صاویتلرنڭ قرارلری
وامرلری اوستندن ایتولگان شکایتلر آپیللہ -
تسییہ طریقی بلان گوپیرنسکی اوچیلشچنی
صاویتلرغہ بیروله در . اما بو گوپیرنسکی
صاویتلرنڭ قرارلری اوستندن بولغان شکایتلر
کاسساتسییہ طریقی بلان پراویتلستئوویوشچی
سیناتنڭ برنجی دیپارمینتینہ بیروله در .

§ ۶۴ - زیمستوا ادارہ سی بولمغان
گوپیرنالر واولاستلردہ اوچیلشچنی صاویتلر
توزووانلرغہ اعضالر تعیین ایدو وظیفہ سی
معارف ناظرینڭ داخلہ نظری یا کہ حربیہ
ناظری بلان سویلاشوب ، اتفاقلاشوب اشلایینہ
طابشرولادر .

§ ۶۵ - اوچیلشچنی صاویتنڭ زیمستوا
لردن وشہردن صایلانغان اعضالرینہ محلی
آچہ دن ژالووانیہ تعیین قیلنورغہ ممکندر .
ب) اویازنی (گارادسکوی) اوچیلشچنی
صاویتلر :

§ ۶۶ - اویازنی یا کہ گارادسکوی
اوپیلشچنی صاویتنڭ رئیس شول خدمت
ایچون زیمسکی صابرانیہ یا کہ غارادسکوی
دوما طرفندن صایلانغان آدم بولادر . بورئیس

کورساتلگان یول کورساتوچیلرنی اویازنی
وغارادسکوی اوپراوالر آرقیلی صایلالر .

§ ۵۹ - اوقتواشلرننڭ یول کورساتوچیلر ،
اوپیلشچنی صاویت چغارغان تعلیمات (اینسترو -
کسیہ) گہ بناء حرکت ایدر لر .

§ ۶۰ - اوقتواشلرننڭ یول کورساتوچیلرگہ
معاش ایچون بولغان راصخودلر مکتبنی تریبہ
ایتوچیلر حسابندن بولادر .

§ ۶۱ - ابتدائی مکتبلردہ مکتبنڭ
اوقتوچیلری صایلانغان و تصدیق قیلنغان ترتیبہ
صایلانیش و تصدیق قیلنمش طیبیلر بولورغہ
ممکندر . طیب (کیرہ ک ایر وکیرہ ک خاتون
بولسون) برگنہ مکتب ایچون صایلانغان
بولورغہ دە یا کہ برنیچہ مکتبلر ایچون صایلانغان
بولورغہ دە یاریدر . بو مکتب طیبی ، باشقہ
طیبیلرغہ خدمت جہتندن بیرلگان حقوق ایلہ
فائز لندہ در .

VIII

اوپیلشچنی صاویتلر حقندہ

(آ) اساس عہومیہ :

§ ۶۲ - ابتدائی مکتبلرنی وپروغرامماچہ
ابتدائی مکتبلر درجہ سندہ بولغان خصوصی
مکتبلرنی تعلیم و تریبہ جہتندن ادارہ قیلو ایچون
ہر بر گوپیرنادہ گوپیرنسکی اوچیلشچنی
صاویت ، ہر بر اریازدہ اویازنی اوچیلشچنی
صاویت یاصالادر .

۱ تنبیہ - یکشنبہ مکتبلری ، اولوغ
کشیلر ایچون ہم ایرتہ بلان مکتبکہ یوری
آلمغان بالالر ایچون آچلغان کیچکی درس
مکتبلری ، اوشانداق اوزلرینڭ تریبہ لرن
کیکایتو وکامللاونی تلاب اوقوچی یاشلر
واولوغلرغہ ہنر و صنعت ، سودا و باشقہ

بولوب اوشبو توبانگي آدملر كررلر:

۱) مكتبني تربيه ايتوگه دخلي بولغان محلي صاما اوپراولينييه اداره لرندن وكاله ايله: (آ) زيمسكي اوپرا-وانك رئيسي، (ب) اويازني زيمسكي صابرانيه طرفندن سايلانغان ايكي اعضا. بواعضالر زيمستوا حقنده غي قانونلرنك ۱۶ نچي و ۵۱ نچي ماده لرنده (۱۸۹۲ سنه ده طبع ايدلمش زافون مجموعه سينك II جلدنك) كورساتلگان و تحصيللري غارادسكوي اوچيلشچه تحصيلندن كيم بولمغان كشيرلر صايلانورلر، (ؤ) (شهرده غارادسكوي اوچيلشچني صاويت بولمغان يرده) شهر دوماسي طرفندن سايلانغان بر اعضا. بواعضا، شهرلر حقنده غي نظامنك ۲۴ نچي ماده سنه (۱۸۹۲ سنه طبع ايدلمش زافون مجموعه سينك II جلدنك) كورسا نلگان و تحصيللري غارادسكوي اوچيلشچه، تحصيلندن كيم بولمغان كشيرلر آراسندن سايلانادر.

۲) حكومت طرفندن اوشبو آدملر كررلر: (آ) معارف نظارتي طرفندن اويازده گي ابتدائي مكتبيلر اينسپيكتورلري، (ب) پراؤصلاوني مذهب اداره سينك وكيلى. بووكيل، پيارخيا باشينك تعيين ايدووي بوينچه كره در.

۱) تنبيه - اويازني زيمسكي اوپراوانك رئيسي اورغان وقتده يا كه حاضر بولمغان وقتده آنك اورنينه اوپراوا اعضالرندن مكتب اشلرون اداره قيبلا طورغانى طوره در.

۲) تنبيه - اويازني اوچيلشچني صاويتنك پراؤصلاونيدن باشقه مذهب و دينلرگه تعلقلى مسئله لر توغروسنده غي مجلسلرينه شول مذهب و دينلرنك روحانيلرندن «حل ايتوچي طاوش» بيرورگه حقلي بولغان وكييلر چاقورلادر. مذكور آدملر شول دينك روحاني باشلغى طرفندن تعيين ايتوله در.

زيمسكي اوچريژدينيه لر حقنده غي نظامنك ۱۶ نچي هم ۵۱ نچي ماده لرنده (۱۸۹۲ نچي يلده نشر ايدلمش زافون مجموعه سينك II نچي جلدنك) كورساتلمش آدملردن بولورغه تيوشدر. اوچيلشچني صاويت رئيسلرينك عالي تربيه لي بولولري ياكه (بونداي فانديدانلر بيتمگان وقتده) تربيه لري اورته درجه دن كيم بولماوي يا ايسه علم تربيه ني خاصلاب تحصيل ايتكان بولولري شرط ايدوله در.

§ ۶۷ - اويازني (غارادسكوي) اوچيلشچني صاويتلرنك رئيسينه معاشلق، محلي آچه دن تعيين فيلونه در.

§ ۶۸ - اويازني (غارادسكوي) اوچيلشچني صاويتنك رئيسي حكومت خدمتنده و همده خدمتي بوينچه بيشنچي قلاصده بولادر. رئيس بولغان آدمنك اكرده حكومت خدمتينه كرورگه حقي بولماسه رتبه آلاييدر. اما بو خدمتده بولغان وقتينك بارچه سنك ده بوكلاصده بولغانلرنك حقوقلري بلان فائده لنه در.

§ ۶۹ - اويازني (غارادسكوي) اوچيلشچني صاويتنك رئيسي اورغان ياكه حاضر بولمغان وقتده آنك اورنينه ايبده شي رئيس بولادر. بو رئيس ايبده شي، اوچيلشچني صاويت چيلنلرينك اوز آرالرندن بر يلغه سايلانغان بولادر.

تنبيه - اويازني هم غارادسكوي اوچيلشچني صاويتلرنك رئيسينه ايبده شلكگه ابتدائي مكتبيلر اينسپيكتورلري همده اينسپيكتور اورنينه قائم مقام بولغان معارف نظارتي طرفندن تعيين ايتولگان چلين سايلانا آلييدر.

§ ۷۰ - اويازني اوچيلشچني صاويتقه، اويازني زيمسكي صابرانيه بلان سايلانغان آدمنك رئيسلگي آستنده (۶۶ ماده) اعضا

تعیین ایدووی بویچہ آنلردن برسینگ گنہ حقى بولادر . پروتیسٹ ایته رگه حقلى بولغان اینسپیکتور حاضر بولمغان وقتہ بو پروتیسٹنى اوچیلشچنى صاؤیت مجلسلرنده حاضر بولغان اینسپیکتورلرنڭ اولکانراگی ایته در . اویازده یا که شهرده برگنه اینسپیکتور بولوب اولده حاضر بولمغان وقتده اوچیلشچنى صاؤیت مجلسلرنده اوکروغ پاپوچیتلینڭ تعینن ایتوی بویچہ معارف نظارتنه خدمت ایتکان مأمورلردن برى مشارکت ایتوب کیرهک بولغانده پروتیسٹنى بو مأمور یا صایدر .

§ ۷۳ - اویازدنى یا که غارادسکوی اوچیلشچنى صاؤیتلرنڭ ادارهسى آستنده غى مکتبلردن زیمستوا یا شهر طرفندن تربیه قیلنغان مکتبلرنڭ مقداری یوزدن آرتق بولسه اول وقتده اویازدنى زیمسکی صابرانیه یا که شهر دوماسی اوچیلشچنى صاویتقه اوز طرفندن ایکیدن آرتق اعضا صایلاى آلورلر . اما شول شرط بلان که یوزدن آرتق بولغان هر بر ایلی مکتبگه بر اعضا غنه صایلی آلورلر .

§ ۷۴ - اوچیلشچنى صاویتنڭ رئیسى هم زیمستوالردن وشهرلردن صایلانغان اعضالری زیمسکی صابرانیه وشهر دوماسی اعضالرینڭ وکاله مدتی قدر بولغان بر وقتقه صایلانورلر .

§ ۷۵ - اویازنى (گارادسکوی) اوچیلشچنى صاویتلرنڭ رئیسلى خدمتلرینه گوپیرنا یا اوبلاست باشلى طرفندن تصدیق ایدیلورلر .

§ ۷۶ - اویازنى گارادسکوی اوچیلشچنى صاویتلرنڭ توبانده ذکر ایدیلچک آدملرنڭ مخصوص وظیفه لرینه وآنلرنڭ ادارهسى آستنه بولغان اشلرگه تعلقلى بولغان مسئلهلر طوغر وسنه غى مجلسلرینه شول توبانده ذکر ایدیلچک

§ ۷۱ - غارادسکوی اوچیلشچنى صاویتقه رئیس، دوما طرفندن صایلانغان کشى بولادر . اعضالری (ایسه : ۱) محلی صاما اوپراؤلینه ادارهلردن : (آ) گارادسکوی اوپراوانڭ رئیسى، شهر دوماسى نڭ گلاسنىلری آراسندن دوما طرفندن صایلانمش ایکی اعضا، اویازدنى گلاسنىلر آراسندن زیمسکی صابرانیه طرفندن صایلانغان بر اعضا . بو آدملرنڭ غارادسکوی اوچیلشچنده بیروله طورغان قدر معلومات ایسه بولولری شرطدر . (۲) حکومت طرفندن : (آ) معارف نظارتندن شول شهرده گی ابتدائی مکتبلرنڭ اینسپیکتورلری ، (ب) پراؤصلاونی مذهبى روحانى اداره سینڭ وکیلی . بو وکیل پارخیا باشلى طرفندن تعین ایدوله در .

۱ تنبیه - غارادسکوی اوپراؤانڭ رئیسى آورغان یا که حاضر بولمغان وقتده آنڭ اورنینه غارادسکوی اوپراؤاچیلنلردن اوپراؤاده مکتب ایشینی اداره قیلوچیسى طورادر .

۲ تنبیه - غارادسکوی اوچیلشچنى صاؤیتنڭ پراؤصلاونیدن باشقه مذهب و دینلرگه تعلق بولغان مسئلهلر توغر وسنده غى مجلسلرینه ، طاوش بیرورگه حقلى بولوب شول مذهب و دینلرنڭ روحانیلرنڭ وکیللری چاقروله در . مذکور وکیللر شول دیننڭ تیوشلى بولغان روحانى باشلى طرفندن تعین ایدیلورلر .

۳ تنبیه - اگر بر شهرده شول شهرگه تعلق بولغان زیمسکی اشلر شهر ادارهسى طرفندن قارالسہ اول شهرنڭ اوچیلشچنى صاؤیتینه زیمستوادن اعضا قاطشمايدر .

§ ۷۲ - اگرده اویازده یا که شهرده ابتدائی مکتبلر اینسپیکتورى بر نیچه کشى بولسه ، اویازدنى و غارادسکوی اوچیلشچنى صاؤیتلرنڭ قرارینه پروتیسٹ ایتارگه اوکروغ پاپوچیتلینڭ

آدملر کيگاشكانه فكر بېرو اوچون چافرولورلر: (آ) اويازنى يا كه غارادسكوى اوپراوانگ تعينى بويچه بر طيب، ب) تعليم و تربيه يوللر ينى كورساتوچى (اينستروكتور) لر، (ث) اوقتوچيلردن بر اعضا. بو، اوقتوچيلردن بولغان اعضاى اويازنى يا كه غارادسكوى پيدا گوگچسكى صاويشچانيله لر طرفندن صايلانغان كانديداتلر آراسندن اوچيلشچنى صاويت صايلا ب آلور. گ) مکتبلرنگ پاپوچيتلستوالرينگ پريدسيداتل و پريدسيدا- تيلنيتسه لرى هم مکتبلرنگ پاپوچيتل و پاپو- چيتلنيتسه لرى، د) محلى اوچيتلستوى سيمينار يالرينگ مدير و مديره لرى.

§ ۷۷ - اويازنى يا كه غارادسكوى اوچيلشچنى صاويتلرنگ رئيسلرى صاويتنك مجلسلرينه كيلوب فكر بېرو ايچون، بوندن آلاغى (۷۶) نچى ماده ده بيان قيلنغان كشيلىردن باشقه ده اوزلرى مناسب كورگان كشيلىرى چاقرا آلورلر.

§ ۷۸ - اويازنى و غارادسكوى اوچيلشچنى صاويتلرغه اوشبو اشلر طابشر وله در: ۱) رئيسنك معينى وسيكريتارىنى صايلاو هم صاويتنك هر بر چلينينك حصه سينه توشكان وظيفه لرى تعين ايدو، ۲) اويازده (شهرده) تعليم و تربيه اشينى اداره فيلو، ۳) ابتدائى مکتبلر، تاملاو صنفلى آچو و آنلر ينى ياخشرتونك چاره لرىنى هم مکتبگه كركانچى و مکتب خارجنده آلونا طورغان تربيه نك، ترقيسينك چاره لرىنى فايغرتو، ۴) مکتبلرده عمومى قرائت خانه لى، حفسر عمومى كتب خانه لى هم كتاب اصفلا دلرى آچارغه رخصت بېرو، ۵) معارف ناظرى طرفندن نشر ايدولگان اوقتو پلانينه بناء درس پروگراملر ينى تصديق ايتو هم موجود بولغان ابتدائى مکتبلرنك درسلىرىنى كيكايينو حقدغه

مسئله لرىنى حل ايتو، ۶) مکتبلرىنى، صاويت رئيسينك و چلينلرينك تفتيش ايدولرى واسطه سيله كوزه نوب طور وهم آنلرنك تربيلرنده كورلگان كيمچيلكلرنى كاملاونك چاره لرىنى ئزلاو، ۷) اوقتو اشلرنده يول كورساتوچيلرنك مکتبلرىنى قاراب يوروب چغارغان نتيجه لرى حقدغه مشاوره ايتو، ۸) ابتدائى مکتبلرده اوقتو نينداى تله بولوى حقدغه قرار بېرو، ۹) پراوصلاو- نين باشقه مذهب و دين اهللرينك دين معلم لرىنى تصديق ايتو، ۱۰) مکتبلرىنى توتوچيلر طرفندن آنغان اوچيتل و اوچيتلنيتسه لرىنى تصديق ايتو، ۱۱) مکتب توتوچيلر طرفندن كرتلگان اوقتوچيلرىنى شول مکتب توتوچيلرنك رضالغى بلان ايكنچى اورنغه كوچرو، هم اوچيتل و اوچيتلنيتسه لرىنى تصديق ايتو اورنلردن چغارو، ۱۲) اوقتو اشلرنده يول كورساتوچيلرىنى تصديق هم چغارو ۱۳) مکتب توتوچيلرىنى، اوظرنچى و اوظز برنچى ماده لرده بيان ايدولگان وظيفه لرىنى ادا قيلمغان وقتده قانونى جوابقه طارتو، ۱۴) ابتدائى مکتبلرنك مديرلرىنى خدمتلرنده تصديق ايتو، ۱۵) پاپوچيتلستوا- لرنك رئيس و رئيسه لرىنى و پاپوچيتللىرىنى تصديق ايتو هم اورنلردن چغارو، اوشانداق پاپوچيتلستوالرغه پاپوچيتللىرگه بېروله طورغان تعليمات (اينستروكسيه) نى تصديق ايتو، ۱۶) مكافات آلورغه لائق بولغان پاپوچيتللىر، دين اوچيتللىرى هم دين اويره توجيلرىنى گوپيرنسكى اوچيلشچنى صاويتقه معلوم ايتو، ۱۷) مکتب مديرلىرى اوچون بولغان تعليماتنى تصديق و ترتيب ايدو، ۱۸) اوچيلشچه لرنك تعليم و تربيه توغروسنده غى كيكاش هيئتلرينه تعليمات ترتيب ايتو، ۱۹) خصوصى ابتدائى مکتبلرىنى عمومى اوقتو مکتبلرى صاينيه كرترگه

و بو صاندىن چىقارغە دخى اول مەكتەپلەرنى
 عمومى اوقتو مەكتەپلىرى سانىنە كرتور ايجون توزو-
 چىلەر طرفىدىن قوياغان شىرطلارغە رضالىق بىرو،
 ۲۰) اوقتو اشلەرنە يول كورسانوچىلەرگە
 تەلىمات چىقارو، ۲۱) اويازدە شەردە
 مەجبورى تەلىم كرتو حقندە تەلىمات تەرتىب
 ايدو، ۲۲) مەكتەپ تەربىيە ايدوچىلەر،
 پاپوچىتلەر ھەم اوقتوچىلەر اوستىدىن ايتلىگان
 شىكايەلەرنى قاراو، ۲۳) ابدائى مەكتەپلەرنىڭ
 پاپوچىتلەر و پاپوچىتلەن تەسەلەرنىڭ شىكايەلەرنى
 قاراو، ۲۴) اوقتوچىلەرغە و مەكتەپكە مەعارف نىظارتى
 طرفىدىن تەيىن ايتولىگان امانلەر حقندە ابدائى
 مەكتەپلەر دىرىكتورىنە مەلومات بىرو، ۲۵)
 مەكتەپلەرنى يابوغە رخصت بىرو، ۲۶) ابدائى
 مەكتەپلەر اينسىپىكتورلەرنىڭ اويازدەگى (شەردە)
 گى ابدائى تەلىمات نى حالدە ايكەندىن بىرگان
 يىللىق حسابلەرنى قاراو و اول حسابنى غوبىر-
 نىسكى اوچىلشچىنى ساۋىتقە ھەم اويازدە زىمەسكى
 سابراينەغە (غارادىسكوى دوماغە) تەقدىم،
 ۲۷) اوزىنىڭ اشلارنى حقندە ھەم اويازدە (شەردە)
 ابدائى تەربىيە نى روشدە ايكەنلىكى حقندە غوبىر-
 نىسكى اوچىلشچىنى ساۋىتقە حساب بىرو، ۲۸)
 اوزىنىڭ قاراۋى آستىدە بولغان مەكتەپلەردە حفظ
 صەت قاعدەلەرنىڭ تامامە رعايە ايدىلوۋىنى
 كوزە توب طورو، ۲۹) عادىتى مەدەنى (نارمەلى
 قورسلى) ابدائى مەكتەپلەردە (۱۸ مادە) مەكتەپ
 توتوچىلەرنىڭ اوقتو يىللەرنىڭ سانىنى و بىر يىلدەغى
 اوقتو كۈنلەرنىڭ مەقدارىنى اوزگار توتوغرو-
 سىندەغى فەكرلەرنى ھەم مەكتەپ دەرسلەرى آراسىنە
 مەجبورى بولمىغان دەرسلەر كرتو توغروسىندەغى
 فەزلەرنى تەسدىق ايدو، ۳۰) ابدائى مەكتەپلەردە
 اوقوب بىرگانلەرگە «چىقار و امتحان» ياقىزار ايجون
 بولغان امتحان كامبىسەلەرنە، رەئىسلىك ايتەر

ايجون خىصوصى آدملەر سايلالو.
 § ۷۹- تەربىيەلەرنە زىمەستۋاننىڭ (ياكە
 شەرنىڭ) قاطوشى بولغان اوباز (شەرن) ابدائى
 مەكتەپلەرنىڭ حالىدىن اوچىلشچىنى ساۋىتلىرنىڭ
 رەئىسلەرى اويازدە زىمەسكى سابراينەغە، شەرن
 دوماسىنە يىللىق مەلومات بىرلەر.

§ ۸۰- اويازدە (غارادىسكوى)
 اوچىلشچىنى ساۋىتلىردە مەسئەلەر طاوش كۈبلىگى
 بلان قارار ايدىلور. ايكەن ياقدە طاوش بىر
 تىگىز بولغاندە كۈبلىك، رەئىسنىڭ طاوشى بولغان
 ياقدە بولادور.

§ ۸۱- اويازدە (غارادىسكوى)
 اوچىلشچىنى ساۋىتلىرنىڭ مەجلىسلەرى بو ساۋىتلىرنىڭ
 رەئىسلەرى طرفىدىن توباندە ذكر ايدىلەرچك
 خىصوصلەردە تەيىن ايدولەدر: آ) ايجابىنە كۈرە
 كىرەك بولغان اشلەرنى باقوب حل ايتو ايجون
 اما آيدە بىر مەرتەبەدىن كىم بولماسقە تىوشىلەر.
 ب) ابدائى مەكتەپلەر اينسىپىكتورلەرنىڭ زىياولەينە
 سى بويىچە (۵۳ نچى مادە)، ۋ) اوچىلشچىنى
 ساۋىتلىك اوچ اعضاءىنىڭ زىياولەينە سى بويىچە.
 اويازدە (غارادىسكوى) اوچىلشنى ساۋ-
 يتلەرنىڭ قارارلەرنىڭ صحىح بولوۋى ايجون
 مەجلىسدە اعضاءلەرنىڭ اوچىدىن كىم بولماۋى
 شىرطلەر. بو اوچ اعضاءدىن بىرسى رەئىس ياكە
 آنىڭ مەنىنى ايكەنچى ابدائى مەكتەپلەرنىڭ
 اينسىپىكتورى ياكە آنىڭ قائم مەقامى بولوۋى
 شىرطلەر.

§ ۸۲- اويازدە غارادىسكوى اوچىلشچىنى
 ساۋىتلىرنىڭ يازو اشلەرنى يوروتو اوپراۋالەرغە
 تابشورولەدر. اوچىلشچىنى ساۋىتلىر يازو
 اشلەرنى يوروتو ايجون خىزىنەدىن بىرگان
 آقچەلەر اول ساۋىتلىرنىڭ رەئىسلەرنىڭ
 تەسرىفە بولادور.

۲ تىببە - غوبيرنسىكى اوچىلىشچىنى صا-
ويتنىڭ رۇئىسى آورغان ياكە حاضر بولمىغان وقتدە
آنك اورننە صاويت چىلىنلر يىنگ اوز آرالرندىن
(۱) يلغە ضايلانغان رۇئىسى ايبدهشى قائم مقام
بولادر.

۳ تىببە - غوبيرنسىكى اوچىلىشچىنى صاويتقە
رۇئىسى بولوب ياكە رۇئىسى ايبدهشى بولوب
ابتدائى مکتبلرنىڭ دىرىكتور و اينسىپىكتورلرى
صايلانا آلمىدر.

§ ۸۴ - غوبيرنسىكى اوچىلىشچىنى صاويتنىڭ
رۇئىسى، خدمتینه معارف ناظرى طرفندن تصدیق
ایدیلور. بو غوبيرنسىكى اوچىلىشچىنى صاويتنىڭ
رۇئىسى حكومت خدمتىندە بولا همده خدمتى
بوينچە بىشنچى كلاس رتبهسىنه مالك بولادر.
اگرده بو صاويتقە رۇئىسى بولغان آدم حكومت
خدمتىنه كرو حقىنه مالك بولماسه رتبه آلالمىدر.
اما رۇئىسى بولوب خدمت ايسىدىگى بارچه
وقتدەده مذکور بىشنچى كلاس رتبهسىنه مالك
بولغانلرغە بو خدمت بوينچە بىرىله طورغان
حقوقنىڭ بارسى بلانده، بر تىگىز فائدهلنهدر.
بو غوبيرنسىكى صاويتنىڭ رۇئىسىنه محلى صومادن
وظيفه تعيين ايدىلورگە ممكندر.

§ ۸۵ - رۇئىسى طرفندن غوبيرنسىكى
اوچىلىشچىنى صاويتنىڭ مجلسلر بىنه فكر و معلومات
بىرو ايچون معلوماتلى آدملر چاقرىغە ممكندر.

§ ۸۶ - غوبيرنسىكى اوچىلىشچىنى صا-
ويتلرغە طابشورولهدر: (آ) ابتدائى مکتبلر
اينسىپىكتورلرىنىڭ پروتىستلرنى قاراو. (۵۲
ماده)، (ب) اوياردنى غارادسكوى اوچىلىشچىنى
صاويتلرنىڭ اشلرى وقرارلرى اوستىندن قىلنغان
شكايه لرنى قاراو، (۵) اوياز غارادسكوى
اوچىلىشچىنى صاويتلرنىڭ حسابلر بىنى قاراو،
غوبيرنادە ابتدائى تعليمنىڭ نى حالده ايكافى

(۵) غوبيرنسىكى اوچىلىشچىنى صاويتلر.
§ ۸۳ - صاويت چىلىنلر يىنگ اوز آرالرندىن
(۳) يلغە صايلانمىش آدمنىڭ رۇئىسلىگى اوستىندە
غوبيرنسىكى اوچىلىشچىنى صاويتقە اوشبو ذكر
ايتوله چك آدملر اعضابولوب كررلر: (۱) حكومتدن-
(۱) معارف ناظرى طرفندن: (آ) ابتدائى مکتبلرنىڭ
دىرىكتورى، (ب) اوكروغ پاپوچىتىلىنىڭ تعيين
ايتوى بلان بر اعضا، (۵) عالى دارالمعلمين
(اوچىتىلسكى اينستىتوت) نىڭ ياكە سىمىنار-
يەنىڭ دىرىكتورى (ياكە رۇئىسى)؛ اينستىتوت
ياكە سىمىنارىه بولمىغان اورنىڭ اوچىبىنى اوكروغ
پاپوچىتىلىنىڭ تعيين ايتوى بوينچە اينسىپىكتور-
لرنىڭ بارسى، (۲) پىارخيا باشلىغىنىڭ تعيين ايتوى
بوينچە پراۋسلاۋى مذهب ادارهسىنىڭ وكىلى.
(۱۱) محلى صامالوپراۋلىنىه ادارهلرندىن (۱) غوبير-
نسىكى زىمىسكى صابراينە طرفندن صابراينانىڭ
اوز صايلالوى بلان اوچ اعضا، غارادسكوى دوما
طرفندن بر اعضا. غارادسكوى دوما، بو اعضانى
زىمىسكى اوچرىۋدىنىلر حقدەغى زاقوننىڭ
۱۶ نچى و ۵۱ نچى مادهلرندە. وشهر نظامىنىڭ
۲۴ نچى مادهسىندە (۱۸۹۲ سنەده طبع ايدلمىش
زاقون مجموعهسىنىڭ II جلدندە) بيان اولنمىش
آدملرنىڭ اورنە مکتب بىرگانلرى آراسىندىن
وبوندای آدملر طابلىماغانسە معلوماتى شهر
مكتىبنده آلونە طورغان قىردىن كىم بولمىغانلرى
آراسىندىن صايلار.

۱ تىببە - غوبيرنسىكى اوچىلىشچىنى صا-
ويتنىڭ پراۋسلاۋىنىدىن باشقە مذهب و دىنلرگە
تعلقلى مسئللر طوغرى و سىندەغى مجلسلر بىنه شول
مذهب و دىن روحانىلرندىن، مسئله حل ايتو-
لىگانده طلوش بىرورگە حقىلى بولغان وكىللر
چاقرولهدر. مذکور آدملرنى شول مذهبنىڭ
تىوشلى بولغان روحانى باشلىغى تعيين ايدهدر.

لینہیہ سی بویچہ . غوبیرنسکی اوچیلشچنی
صاویتلرننگ قرارلری ننگ قانونی بولووی ایچون
مجلسدہ چلینلرننگ اوچدن کیم بولماوی
وبولرننگ آراسندہ رئیس یا کہ آننگ ایبدہشی
ہم ابتدائی مکتبلر دیریکتوری یا کہ آننگ
قائم مقامی بولووی شرطدر .
§ ۹۰ - غوبیرنسکی اوچیلشچنی صاویتلرننگ
یازو اشلریننگ ادارہسی ابتدائی مکتبلر
دیریکتوریننگ یازو اشلرینی ادارہ ایتوچیگہ
طابشرواہدر .

IX

ابتدائی مکتبلرنی تربیہ ایتوچیلر (توزوچیلر) حقندہ

§ ۹۱ - مکتبنی تربیہ ایتوچینگ وظیفہسی
اوشبولدر: (آ) ابتدائی مکتبلرنی مادی
(خازایستویننی) جھندن ادارہ ایتو، (اوشبو
زاقوندہ تعیین قیلنغان مقدارده) اوزلریننگ
تربیہ سندنہ بولغان مکتبلرنگ تعلیم وتربیہ
اشینہ قاطشو، پاپوچیتلرگہ، پاپوچیتلستوالرغہ
ومکتب مدیرلرینہ تعایمات (اینستروکسیہ)
ترتیب ایدو، (ب) مکتب مدیرلرینی تصدیق
ایتدرو حقندہ نیوشلی اورنہہ مراجعت قیلو،
(ث) اوقتوچیلر واوقتو اشلرندہ یول کورسا-
توچیلرنی چاقرو ہم اوچیلشچنی صاویت دن
یا کہ (اوچیلشچنی صاویت بولغان اورندہ)
اینسپیکتوردن تصدیق ایدلگانچہ آنلرغہ
اوزلریننگ وظیفہلرن اجرا ایتارگہ رخصت
ایدو، (گ) اوقتوچیلرنی ایکنجی اورنہہ کوچرتو
توغر وسندنہ دخیدہ اوقتوچیلرنی، اوقتو اشلرندہ
یول کورساتوچیلرنی خدمتلرندن چغارتو حقندہ
اوچیلشچنی صاویتقہ (یا کہ اینسپیکتورغہ)
مراجعت ایدو، (د) ابتدائی مکتبلرنی عمومی

واوزیننگ اشلاوی حقندہ حساب ترتیب ایدو
وآنی معارف ناظرینہ تقدیم ایدو، (گ) نورلی
اویازدہ ابتدائی مجبوری تعلیم کرنونی بر
طریقہ بولدر و ہم اویازلر آراسندہ بو
توغرودہ چققان مسئلہلرنی حل ایتو، (د) اوز آراسندن
رئیس، رئیس ایبدہشی ہم سیکریتار صایلاو .
تنبیہ - غوبیرنسکی اوچیلشچنی صاویتلر-
ننگ مجلسلرندہ ۸۶ نچی مادہ ننگ II پونکتندہ
بیان ایتولگان مسئلہلر مذاکرہ ایتولگان
وقتدہ، نیوشلی بولغان اویازنی (غارادسکوی)
اوچیلشچنی صاویتلرننگ رئیسلی ہم اوپراوا
لرننگ رئیسلی یا کہ قائم مقاملری قاطشورلار .
§ ۸۷ - اویازنی (غارادسکوی) اوچیلشچنی
صاویتلرننگ ابتدائی مکتبلر اینسپیکتورلری
طرفندن پروتیسٹ ایتلمش قرارلرینی غوبیر-
نسکی اوچیلشچنی صاویتلرننگ قراروی ایچون
ایکی آیلق وقت تعیین ایدولدر . وبو وقتنگ
اوتووی بلان اوچیلشچنی صاویتلرننگ قرارلری
زاقون قوتینہ کرہدر .
§ ۸۸ - غوبیرنسکی اوچیلشچنی صاویتلردہ
اشلر طاوش کوبلگی بلان قرار ایدیلورلر .
ایکی طرفدہہ طاوش بر تیگن بولغاندہ کوبلک
رئیس طاوش بیرگان یافدہ بولادر .
§ ۸۹ - غوبیرنسکی اوچیلشچنی صاویتلر-
ننگ مجلسلری مذکور صاویتلرننگ رئیسلی
طرفندن توباندہ ذکر ایدولہچک توغرولردہ
تعیین ایدیلورلر: (آ) کیرہک، بولغان اشلرینی
قاراب حل ایدر ایچون (کیرہگی قدر)،
(ب) ابتدائی مکتبلر دیریکتوریننگ زایاویلنہسی
بویسچہ اویازنی (غارادسکوی) اوچیلشچنی
صاویتلرننگ ابتدائی مکتبلر اینسپیکتورلری
طرفندن پروتیسٹ ایتلمش قرارلرینی قرارو
ایچون، (ت) صاویتلرننگ اوچ چلینیننگ زایاوی-

تربيه چيلرى بلان ابتدائى مکتبلر اينسپيکتورى آراسندهغى كيلشو بويچه تعيين قيلنادر .
 § ۹۳ - مکتبى تربيه ايدوگه بر نيچه اوچريژدينه ياکه بر نيچه آدمنگ قاطوشى بولسه ، مکتب تربيه چيلگى سببلى آنلرغه تابع بولغان حقوق وخدمتلىر اوز آرا كيلشولرى بويچه قيلنادر . و بو كيلشولر ينگ شرتلرى حقنده ايسه اوچيلشچنى صاويته خبر ايديلورگه تيوشدر .

X

ابتدائى مکتبلر نڭ پاپوچيتلستوالرى هم پاپوچيتل ، پاپوچيتلنيتسه لرى حقنده

§ ۹۴ - مکتب نڭ و آکا بولشلق اينوچى اوچريژدينه لرنڭ توزوکلگى ومنتظملى توغرى سندهغى هم مکتبه اوقتوچى و اوفوچيلرنڭ حاللرينى ياخشرتو حقندهغى وظيفه لىر پاپوچيتل گه (پاپوچيتلنيتسه گه) ياکه (بولسه) مکتب پاپوچيتلستواسينه طابشر ولادر .

§ ۹۵ - پاپوچيتل و پاپوچيتلستوالر مکتب نڭ حاجتلىرن دقتلاب قاراب بلوب شول احتياجلرى اوتاونڭ چاره لرىنى ازله لر .

§ ۹۶ - مکتب تربيه چيلرى طرفندن ، پاپوچيتلستوالر هر بر مکتب ايچون آيرم ياکه شهرده گى ، قريده گى ، و لوستندهغى مکتبلر ايچون وياکه مکتبلر دائره سى ايچون تعيين قيلنادر . بو دائره نڭ چيکلرى اوبازنى ، آکروژنوى ياکه غارادسکوى اوچيلشچنى صاويته طرفندن (بولار بولماغان ييرده ابتدائى مکتبلر نڭ اينسپيکتورى طرفندن) تعيين قيلنادر .

§ ۹۷ - پاپوچيتلستوالر شول کشىلردن ترکب ايدو در : مکتبى تربيه قیلوچيلر طرفندن بره ر چيلن ، دین معلملى ، مکتبه گى شاگرد -

اوقتو مکتبلرى صائنه کرتو هم يابو حقنده تيوشلى اورنغه مراجعت ايتو ، (ى) مکتب پاپو - چيتلستوالرينه ، پاپوچيتلر (پاپوچيتلنيتسه لرى) ، هم چيلنر صايلاو ، (ز) مکتبه طيب صايلاو ، (ز) معارف نظارتى طرفندن تصديق ايدلگان اوقتو پلانى دائره سنده پروگرامما لائحه لرى ترتيب ايدو هم پروگرامما خارچندن قوشولا طورغان درسلىرني اختيار ايتو ، (أ) ابتدائى مکتبلرده يرلى تللرينڭ استعمالينى آرندرو خصوصنده التماسلر ايدو ، (ك) اوقتو بللرينڭ صائينى (ابتدائى مکتبلر حقندهغى نظامنگ دائره سى اچنده) تعيين ايتو ، (ل) بر يل اچنه گى درس کوتلرينى (۲۱ نچى) ماده ده کورسانلگان دن کيم بولماغان صان بلان تعيين ايدو ، درسنگ باشلانا و توقتلا تورغان وقت لرىنى قرارلاشدر و .

§ ۹۲ - مکتب تربيه چيلر نڭ آچه سندن اوشبو نرسه لىر اشلنورگه تيوشدر . (آ) مکتب بنالرينى ياصاو ، و بو مکتبلرنى تربيه ايتو و جهازلندرو ، اول مکتبلرگه ضرور بولغان اسبابلارنى بيرو هم کتب خانه ياصاو وغيرلر . (ب) خزينه آچه سى آللى تورغان مکتبلرده اوقتوچيلرغه ژالوانيه بيرو و (خزينه ياردمى آلا طورغان مکتبلرده) اوقتوچيلرغه اوسته ب بيريله طورغان ژالوانيه نى تولاو ، اوقتوچيلرنى پينسيه بلان تامين ايتو ائينه قوشلو ، مکتبى اداره قیلوچيغه خصوصى ژالوانيه بيرو هم اوچيتلگه کوارتير (ياکه قوارتير آچه سى) بيرو ، (و) اوفوچيلرغه درس کتابلىرى و باشقه درس اسبابلىرى بيرو .

تنبیه - زيمسكى صاما اوپراولينيه بولمغان بيرلرده مکتب تربيه چيلرى طرفندن بيرلگان آچه لرنڭ نى روشده صرف قيلنولرى ، مکتب

ياشلىرىغا، ھنر، ساناعە، سودا وغير علملارنى ئىشلىتىشكە،
تطبيق بلان اوقۇتۇر اوچون آچلغان يىكشىنبە
درسلىرى، اخشام صنف و فورصلرى - آچلو،
اداره قىلىنو و نظارة ايدىلو چىتىلدىن ابدائى
مكتىبلر ايجون قويلغان نظامغا تابع بولورلر.
§ ۱۰۲ - اوچىلىشچنى صاويتلرنىڭ،
كذلك بو اوچىلىشچنى صاويتلرغا مناسىبەدە
يولغان معارف نظارتى تاسسىساتلرنىڭ اش
كورولرى تىكرەسندە مفصل قاعدەلر معارف
نظارتى طرفندىن دستور العمل صفتىدە بىرىلەدر.

XII

ابتدائى مكتىبلرنىڭ و آندە خدمت ايتوچىلرنىڭ
حقوق و امتيازلىرى حقندە

§ ۱۰۳ - ابتدائى مكتىبلر و پاپوچىتلىستوا
لرنىڭ « فلان ابتدائى مكتىبنىڭ » يا كە « فلان
ابتدائى مكتىبنىڭ يا كە مكتىبلرنىڭ پاپوچىتلىستوا
سىنىڭ » دىب يازلغان مەرلىرى بولور. ابتدائى
مكتىبلرنىڭ دىرىكتورى و اينسىپىكتورلارنىڭ
گوبىرنا اوبلاست علامىنىڭ (گىر بىنىڭ) رىسمى
توشىرولگان ھم « فلان گوبىرنا يا اوبلاست
دىرىكتورىنىڭ يا كە اينسىپىكتورىنىڭ » دىب
يازغان كازيوننى مەرلىرى بولور. اوچىلىشچنى
صاويتلرنىڭ گوبىرنا يا اوبلاست علامى
توشىرولگان ھم « فلان گوبىرنا، اوبلاستىنى،
آكوزونى يا كە غارادىسكوى اوچىلىشچنى
صاويتلرنىڭ » دىب يازمىلى كازيوننى مەرلىرى
بولور. اوشبو ذكر قىلونغان مەرلىر بلان
باصلوب دىرىكتورلر، اينسىپىكتورلر يا كە
اوچىلىشچنى صاويتلر طرفندىن يبارلگان كازيوننى
خىلر و پاصىلقەلر معارف نظارتىنىڭ بوتان
اوچىنىنى اوچرىز دىنەلرنىكى بلان بىر تىگىز
عمومى نظام بويىچە پوچتە خانەلردە بوش

لرنىڭ آنالرى طرفندىن محلى خلق آراسىدىن اوچ
يلغە صايلانمىش ايكى اعضا.
§ ۹۸ - بىر نىچە مكتىبلر ايجون تاسسىس
ايتولگان پاپوچىتلىستواغە دىن معلملرنى، شول
مكتىبلرنىڭ دىرىلرنى و مكتىبلرنىڭ تىرىبە چىلرنىدىن
ھەر بىر مکتب صاين بىرەر اعضا ھم محلى خلقدىن
ھەر بىر مکتب صاين، ايكىشار اعضا كوزور.
§ ۹۹ - اوچىلىشچنى صاويتلرنىڭ يا كە
ابتدائى مكتىبلر اينسىپىكتورىنىڭ (تىوشلى
بولغانىنىڭ) تصدىق ايتوى بلان ۹۷-۹۸ نچى
مادەلردە ذكر ايتولمىش آدملر اوستىنە دخى
مكتىبلر فائىدەسىنە كوب اعانە قىلوچىلر يا كە
مكتىبلرنى تىرىبەدە قاطوشى بولغان آدملردە
پاپوچىتلىستواغە اعضا بولوب كوزورلر.

تنىبە - محلى خلق آراسىدىن اعضا صايلاو-
نىڭ تىرىبى اوبازنى (غارادىسكوى) اوچىلىشچنى
صاويتلدىن يا كە ابتدائى مكتىبلر دىرىكتورلدىن
فايوسىنە تىوش بولسە شونىڭ طرفندىن قىبول ايدىلور.
§ ۱۰۰ - پاپوچىتلىستوا اوز اعضالرى
آراسىدىن اوچىلىشچنى صاويت طرفندىن تصدىق
ايدىلورگە تىوش بولغان رىئىسىنى ھم كىرەك
اير و كىرەك خاتونلردىن بولسۇن خىزىنە دار
ايله سىكرىتارنى يىل صاين صايلار. ھم اوزىنىڭ
اشلاوى حقندە مکتب تىرىبە چىلرنىڭ و اوچىلىشچنى
صاويتقە حساب بىزور.

XI

يىكشىنبە و اخشام درسلىرى و ابتدائى
مكتىبلردە آيرم قورصلر حقندە

§ ۱۰۱ - الوغ كىشىلر ھم ايرتە بلان
مكتىبكە بورى آلما تورغان بالالر ايجون
آچلغان يىكشىنبە، اخشام مكتىبلرى، لوزلورنىڭ
معلوماتلرنى خىككائىتو و كامىلاونى ئىلاوچى

بورتورگه قبول ایدیلورلر .
 § ۱۰۴ - ابتدائی مکتبلرگه اوز مالکرینه
 غیر منقول بولغان ماللر حاصل ایتو حقی بیروله در .
 § ۱۰۵ - دین معلملرینه ، دین اوقتو -
 چیلرغه ، اوچیتل هم اوچیتلنننسه لرگه اویازنی
 (غارادسکوی) اوچیلشچنی صاویتلرنک
 کورساتولری (تقدیملری) بوینجه مکافه
 بیریلورگه ممکندر .
 § ۱۰۶ - ابتدائی مکتب اوچتللرینک
 دؤره نلر ، پاچوتنی گراز دانلر کیی امتیازلی
 صنفلرغه منسوب بولماغانلری اوچیتلک وظیفه -
 سنده اون یللق خدمت ایچون لیچنی ، یکرمی
 یللق خدمت ایچون پاتومستوبیننی پاچوتنی
 گراز دانین رتبه سینه مستحق بولورلر .

اوچنچی قسم

ابتدائی تعلیم اشینه خزینه دن آچه بیرو وانی

صرف قیلونک شرطلری حقنده

(مالیه قانونی - «فینانسوی زاقون»)

§ ۱۰۷ - غاسودارستوبیننی دوماده پادشاه
 لفتنک اسمیتاسی (داخود و راصخودی) قارالغان
 وقتده معارف ناظری مخصوص لائحه بلان
 ابتدائی تعلیمنی اصلاح و مکتبلرینک صانیننی
 آرتندرو ایچون امور تعلیمگه تعیین قیلنغان
 مقدار دن آرتق آچه صوراب آلور . مملکتده
 ابتدائی تعلیم ، عمومی بولوب بتکانچه دوام
 ایتکان بو تدریجی آرتدرو لرنک مقداری یلغه
 اون میلیوندن کیم بولماسقه تیوشدر .
 § ۱۰۸ - اوشبو تنظیمات زاقون قوتینه
 کرگان کوندن آلوب ایکی یللق وقت اوتکانچی ،
 محلی صاما اوپراولینیه اوچریژ دینیه لرنک (بولر)
 بولمغان اورنده معارف نظارتینک محلی
 اداره لرنک (ذمه سینه ، اشقولنوی سیت
 ترتیب ایدو ، شول اورنده عمومی تعلیم یاصاب
 بتورر ایچون (ضرور بولغان وقتنک چیگینی
 هم اشقولنوی سیتنی توتورو ایچون محلی
 منبعلردن کوتلگان یاردمنی کورساتوب) مذکور
 اشقولنوی سیتنی وجودگه چغارونک پلانیننی
 ترتیب ایدو .
 § ۱۰۹ - اشقولنوی سیتنک (مکتب
 صالناچق اورنلرنک) پلانی اوشبو ایساب بلان
 توزولورگه تیوش : ۱) بر مکتبگه قاراغان
 عادتی محل اوچ چافروم نصف فطری بولسون
 (یعنی بر مکتبگه اوچ چاقردن آرتق یرافلغه غی
 بالالر کیلوب اوقورغه محتاج بولماسلق بولسون)
 و بر معلمگه اورطا حساب ایله ایللی دن آرتق
 بالا توشماسلق بولسون .
 تنبیه - اگر محلی احوالغه کوره اوچ
 چافرهلق یر ایچون آچلغان مکتبلر ، ابتدائی
 تعلیمنی عمومیلشدررگه خدمت ایته آلماسالر
 اول وقت تعلیم عمومی کرتیر ایچون (بر یا ایکی
 سنه لک) یاردم مکتبلری (پاصوبنی اشقولالر)
 توزولورگه یا که مکتب یاننده بالالر قونوب
 اوقی تورغان بر شعبه یا که یوروب اوقوته
 تورغان کوچبه مکتبلر آچیلور ویا که باشقه
 بره توری تدبیرلر قیلنور .
 § ۱۱۰ - صالنورغه فرض قیلنغان مکتبلر

ایتونی اوستلرینہ لازم ایتکانلرینہ گنہ بیرولہدر .
 § ۱۱۳ - ۱۱۰ نچی مادہدہ بیان قیلنغان
 تأسیسات طرفندن آلتغان حکومت صومالردن
 مکتبلرن عمومی اوقتو مکتبلری صابینه کرتکان
 وعمومی اوقتو مکتبلری ایچون تعین قیلنغان
 نظارگه تابع بولورغه راضی بولغان مکتب
 توتوچیلرغه ۱۱۱ نچی مادہدہ تعین قیلنغان
 مقدارده اعانه بیریلورگه ممکندر .

§ ۱۱۴ - خزینہ یاردمن کیمتو یا کہ
 توقتانو، آقچہ بیرگانده قویلعان شرطلر مکتبنی
 تریبہ ایتوچی طرفندن بوزولسهغنه بوزولہدر .
 § ۱۱۵ - تعین قیلنغان اعانهلردن
 مکتبلرنک یل باشنده آچلماوی سبیلی آرتوب
 جییلغان آقچہلر مکتبلرنک بنالرینی توزوگه
 و آنلرنی جهازلندررگه بر وقتلق معاونه بولوب
 صرف قیلنورلر .

§ ۱۱۶ - ۱۰۷ نچی مادہدہ ذکر ایتولگان
 اعانه (آقچہ) بلان فائدهلنه تورغان ابتدائی
 مکتبلر: (آ) ۱۰-۲۴ نچیگه قدر بولغان مادہلرده
 بیان اولنغان شرطلرغه موافق بولورغه، هم
 ب) ۱۰۹ نچی مادہدہ کورساتلگان اشقولنوی
 سیتگه کرورگه تیوشدر .

§ ۱۱۷ - اویازنی غارادسکوی اوپراوالر
 معارف نظارتینہ خزینہ اعانهسینی صرف ایتو-
 لری توغروسنده حساب بیرورگه هم عمومی
 ابتدائی تعلیم کرتوگه تعلق بولغان بارچه مسئلہ
 لر توغروسنده معلومات بیرورگه بورچلیدرلر .

(اشقولنوی سیت) و آنلرنی صالوب بترونک
 پلانی تصدیق قیلنسه ۸ نچی مادہدہ کورساتلگان
 صومالردن معارف نظارتی اعانه بیرہدر . معارف
 نظارتی بو اعانهنی محلی صاما اوپراولینیه اداره
 لری بولغان یرده زیمسکی اوچریژدینیه هم
 غارادسکوی و اوبشستوینینی اوپراولینیهلردن
 تیوشلی بولغانینہ بیرہ . باشقه یرلرده معارف
 نظارتینگ محلی ادارہلرینہ بیرہدر .

§ ۱۱۱ - یوغاریده ایتولگانچہ صالورغه
 فرض ایتولگان مکتبلر معارف نظارتی طرفندن
 تصدیق ایتلنسه مکتبده اوقورلق یاشدہگی هر
 بر ایللی بالا ایچون خزینہدن (۳۹۰) صوم
 آقچہ تعین ایدولہدر . مکتبده اوقو یاشنده دیب
 قانونچہ ۸-۱۱ گه قدر بولغان بالالرغه ایتولہدر .
 بو (۳۹۰) صوم آقچہ اوچیتلرودین اوچیتلرینک
 ایک آز معاشلقلری ایچون بولادر . یعنی
 اوچیتلگه (۳۶۰) صوم، دین اوچیتلینہ عمومی
 حساب ایلہ اوقو یاشندهگی هر بر یوز بالا
 باشینہ آلتمش صوم بیرور ایچون بولادر .

§ ۱۱۲ - ۱۱۰ نچی مادہدہ ذکر ایتولگان خزینہ
 اعانهسی زیمسکی، غارادسکوی اوپراولینیهلردن
 وسیلسکی اوبشستوالردن خزینہدن یاردم آلو
 سبیلی آرتقان آقچہلرینی ابتدائی مکتبلر تریبہ
 سینہ، عمارة حاجتلرینہ، اوقتوچیلرغه ژالووانیہ
 اوستارگه، اویازنی (غارادسکوی) اوچیلشچنی
 صاویتنک رئیسینہ ژالووانیہ بیرورگه هم
 ابتدائی مکتبلرنک بوتان حاجتلرینہ صرف

دورتنچی قسم

مجبوری تعلیم حقندہ

§ ۱۱۸ - اویازنی زیمستوالر وشهرلرگه
 مادهلرده بیان اولنغان قاعدہلرنی اوتاب مجبوری
 اوقتو حقندہ قرارلر قیلو حق بیرولہدر .

بولمغان بېردە ابتدائى مکتىبلر اينسپيكتورينڭ) رخصتىدىن باشقە، بالالارنى مکتىبگە يورتمىگان آتا آنا ياكە آنلر اورننمىغى آدملر اشرطرافقە حکم ايدىلورلر. اشرطرافنى صالو وانڭ مقدارن (۵۰) سومدىن آرتق ايتمەينچە هم جزالر حقدەغى اوصطاۋنڭ ۷ نچى مادەسىنڭ ۱-۲ پونکتلر يىنڭ موجبنچە تعين ايتو اوچىلشچنى صاويت اشيدر، (جزالر حقدەغى اوصطاۋنڭ ۷ نچى مادەسى ۱۸۸۵ نچى يلدە طبع ايدلمش زاقون مجوعەسىنڭ ۸۷ جلدندە).

§ ۱۲۶ - اوقو ياشندەگى بالالارنڭ قايچان توغانلقلرى حقدەغى معلوماتلر روحانىلر طرفندىن زىمىسكى وغارادىسكوى اوپراوالرغە بىرىلەدر. مذکور معلوماتلر كيتروله تورغان اوچرىژدينه دە، اوقوياشندەگى بالالارنڭ «اسپيسكا» سى بولادر.

§ ۱۲۷ - اويازنى، آكروژنوى وغارا-دىسكوى اوچىلشچنى صاويتلر، زىمىستوالر وشهرلر بلان كىلشو بويىچە ۱۱۹ نچىدىن ۱۲۶ لردە نچىگە قدر بولغان مادەلردە بيان اولغان قاعدە لردە ايتولگان حقوققە بناء مجبورى تعليم كرتو حقدە تعليمات بىرە آلورلر.

§ ۱۲۸ - ايكى يا بىرنىچە يەنەشە اوياز لردە ياكە بتون گوپىرنادە مجبورى اوقتو كرتونى بىر يول ايله قىلو اشى غوپىرنسكى اوچىلشچنى صاويتلرغە تابشورلادر. بو صاويتلر ايسە اوزلرينڭ بو مسئللر توغروسندەغى تدبىرلرنى معارف ناظرينه بىررلر.

§ ۱۲۹ - زىمىستوالر وشهرلرنڭ مجبورى تعليم توغروسندەغى قرارلرى غوپىرناو اوبلاست باشلىقى آرقلى معارف ناظرينڭ داخله نظرى بلان كىلشوب تصديق ايتووينە بىرولەدر.

§ ۱۱۹ - زىمىستوالر وشهرلرنڭ مجبورى تعليم حقدە معارف ناظرى طرفندىن تصديق ايتولگان قرارلرى هر كىمڭ معلومى بولسون ايچون اعلان ايتوللر هم اعلان ايتولگان وقتدىن آلوب بىر يىل اوتوي بلان ادا قىلنا باشلانالر.

§ ۱۲۰ - مجبورى تعليم بوشلاى بولادر. § ۱۲۱ - مجبورى تعليم كرتو فقط ۲۶ نچى مادەدە ذكر ايتولگان شرطلرغە موافق بولغان وتعليمنى عمومىلشدررگە يتارلك مقدارده مکتىبلرى بولغان اورنلردەغى بولادر.

§ ۱۲۲ - مجبورى تعليم كرتلگان بىرلردە ۸-۱۱ ياشكەچە بولغان بارچە بالاغە مکتىبگە يورولازم بولادر. بو قاعدەنڭ خلافيئە بارو، اويازنى اوچىلشچنى صاويت (ياكە ابتدائى مکتىبلر (اينسپيكتورينڭ) رخصتى بلانگە بولادر.

§ ۱۲۳ - مجبورى ابتدائى مکتىبگە يورودن، اوچىلشچنى صاويتنڭ ياكە ابتدائى مکتىبلر اينسپيكتورينڭ رخصتى بلان مذکور ياشدەگى بالالردن اوشبولرى آزاد قىلنورلر: (آ) ابتدائى مکتىبنى بترگانلر، (ب) اويلرنندە ياكە رخصت ايدلگان حكومت مکتىبلرنندە (وقوچىلر، ژ) اورغان ياكە باشقەچە رعايه ايدىلورلك خصوصى سبىلر بولغان وقتدە.

§ ۱۲۴ - اوچىلشچنى صاويت (ياكە) ابتدائى مکتىبلر اينسپيكتورى) بالانڭ آنا آناسندن آنڭ اويده ياكە مکتىبە تربيه آلغانلىقى حقدەغى شهادت نامەسىنى صورارغە ياكە آكارغە امتحان تعين ايتەرگە حقلىدر.

§ ۱۲۵ - مجبورى تعليم حقدە قرارنى ادا ايتمىگان هم اوچىلشچنى صاويتنڭ (صاويت

بشنچى قسم

خصوصى ابتدائى مکتبلر حقندە

§ ۱۳۴ - ابتدائى مکتبلر ۲۷ - ۲۹ نچى مادەلردە بيان اولغان ترتیبدە آچلورلر. اگرده بو خصوصى مکتبنى توزوچى، جمعیت بولسه، اول جمعیت مکتب توغروسندەغى بارچه اشە مسئول بر آدم کورساتورگە تيوشليدر.

§ ۱۳۵ - ياشلرينە كوره شاگردلرگە آكلانوردای، اوقلاجق درسلىرى صايلاو وانلرني ترتيب و صنفلرغە تقسيم ايدو مکتب تربيه سينه طابشرولادر. بو تربيه چى ايسه تعلقينك عموم پلانن تصديق ايتندرو. ايچون اويازنى (غارادسكوى) اوچيلشچنى صاويت قە بيرەدر. مکتب تربيه چىسى طرفندن پلاننك اوزگارتلوى وياگا درسلىر كرتلوى حقندە جيدى كونلك وقت اچندە اوچيلشچنى صاويتقە خبر ايديلورگە تيوشدر.

تنبیه - خصوصى ابتدائى مکتبلردە روس تلىن اوقو مجبوريدر .

§ ۱۳۶ - اوقوچيلر مکتب تربيه چيلرى طرفندن چاقرولادر. اوقوچى لرننگ اوزگارتلولى حقندە جيدى كونلك وقت اچندە اوچيلشچنى صاويتقە، اوچيلشچنى صاويت بولماغاندە ابتدائى مکتبلر اينسپيكتورينه خبر ايتەرگە مکتب تربيه چيلرى بورچيلدرلر .

§ ۱۳۷ - خصوصى ابتدائى مکتبلردە اوقوچى شاگردلر ابتدائى مکتب درسن بترگانلکگە شهادتنامە آلور ايچون عمومى اساسکە بنا ايديلوب توزولگان امتحان كاميسپالرنده امتحان قيلنورغە تيوشليدرلر .

§ ۱۳۸ - اگر خصوصى ابتدائى مکتبلرني

§ ۱۳۰ - خصوصى ابتدائى مکتبلر ديگان سوزدن خصوصى جمعيتلر و آدملىر طرفندن تربيه ايدوله طورغان اوشبو مکتبلر آكلانورغە تيوشليدر: (آ) اوقوچيلرغە ابتدائى تربيه بيرور ايچون اچلغان مکتبلر، (ب) عمومى اوقتو قسمى (يعنى پروگراممىسى) ابتدائى مکتبلر نكندن آرتماغان (بالالر ايچون ياصالغان تربيه بافچه - سى، پريوتلر) و باشقه لر كى تعليم و تربيه بيره طورغان اوچريژ دينيه لر، بو ذکر ايتولگان مکتبلر توبانده كيلچك ماده لرگە بناء آچيلور و اداره اولنورلر .

تنبیه - درسلىرى ابتدائى مکتبلر نكندن آرتق بولماغان حاضرگى ۳ نچى درجه ده گى ابتدائى خصوصى مکتبلردە شول ماده لرني دستورالعمل ايتوب توتارلر .

§ ۱۳۱ - خصوصى ابتدائى مکتبلر معارف نظارتينك قول آستندە بولوب ابتدائى مکتبلرنك ديريكتورى و اينسپيكتورلرينك قاراولرينه تابع بولورلر .

§ ۱۳۲ - خصوصى ابتدائى مکتبلر، اويازنى (غارادسكوى) اوچيلشچنى صاويتلرنك اداره لرنده بو صاويتلر بولماغان يرده ابتدائى مکتبلر اينسپيكتورلرينك اداره لرنده بولورلر .

§ ۱۳۳ - خصوصى ابتدائى مکتبلرنك خزينه ياردمنى آلورغە حقلرى بوقدر، خصوصى ابتدائى مکتبنك عمومى تعليم افچه سندن دائمى ياردم آلوى آنى عمومى ابتدائى مکتبلر حقندەغى نظامنك حکمى آستينه كورورگە مجبور ايتەدر .

اوپيلشچنى صاويتقه، اوپيلشچنى صاويت يوق بېرده ابتدائى مکتبلر اينسپيکتورينه حساب بېرورگه تيوشلېدر.

§ ۱۴۰ - اويازنى (غارادسکوى) اوپيلشچنى صاويتلرنىڭ خصوصى مکتبلر تو- غرو سنده قىلغان قارارلى اوستندن ايتلگان شكايةلر گوبېرنسكى اوپيلشچنى صاويتلرغه بېرولهدر.

§ ۱۴۱ - ۱۳۰-۱۴۰ ماده لېرده كورساتلگان قاعدهلرنى آچو و توسيع قىلو ايچون معارف ناظرى تعليماتلر نشر قىلهدر.

توزوگان يا كه اداره ايتكان وقتده ۱۳۰-۱۳۷ ماده لېرده بيان اولنگان قاعدهلر بوزولسه، يا كه اخلاقى هم حفظ صحت نىڭ اساسى قاعدهلرى بوزولغانى كورلسه اول وقت اوپيلشچنى صاويت بو توغورده مکتب تربيه چيلرينه (يا كه مسؤل آدمگه) موافق تنييهلر بېرور، معيوبلرنى اورنلرندن چغارغه قوشار، اوشانداق وقتليغنه يا ايسه بتونلاي اولك مکتبنى يابار.

§ ۱۳۹ - مکتبنى تربيه ايتوچى (يا كه مسؤل آدم) خصوصى ابتدائى مکتبلرنىڭ خدمتلىرى حقنده قويلغان تعليمات بويىنچه

معارف كامپيسيهسى و مسلمانلر

۱۱ نچى ماده نىڭ شرحنه مسلمانلر طرفندن اوشبوروشچه ايكى خاشيه آرتدر يلووى صورالغان: برنچى خاشيه - «پراوصلاونى دىنده گى شاگردلر دين سبقى اوقوغان هم چركاو جرى جرلاغان وقتده باشقه دىنده گى و باشقه مذهبگى شاگردلر اوز دين و مذهبلرينه عائد درسلىر اوقورلر.»

ايكنچى خاشيه - «ابتدائى مکتبلرده اوقوچى مسلمانلرغه پىنيه (جرو) تعليمى مجبورى توگلدلر.»

۱۵ نچى ماده گه مسلمانلر وكىلى عيسى ميرزا ينىكييف هم پالاكلر وكىلى رزوندى هيچ كونه گانلر. غير ملتلر ايچون حكومت آقچه سنده آچلغان دىناوى، فنى ابتدائى مکتبلرده سبق هر ملتنىڭ اوز تاللارنده اوقلسون ديب صورالغانلر. بو مسئلهده بىك زور اختلاف چققانغه كوره ۱۲ كشيلىك كىڭكاش مجلسى بونى اوزلگىندن

غ. دوماده غى معارف كامپيسيهسى ۵۵ كشىدن عبارتدر. بونلر آرسنده مسلمانلردن قران دىپوتاتى عيسى ميرزا ينىكييف ايله اوقا غوبىرناسى دىپوتاتى شرف الدين محمودفلر بار. بو عمومى كامپيسيه آلتى پاد كامپيسيه گه بولنوب خدمتنى ادا قىله. ۱۲ كشيلىك خصوصى كىڭكاش مجلسىنىڭ اعضالى آرسنده عيسى ميرزا ينىكييف بار. يوقا ريدى مذكور لايحه توزولگان وقتده عيسى ميرزا ينىكييف بعض بر ماده لرگه فنا- عتلمناينچه مسلمانلرنىڭ فكرىنى بيان ايتكان و بعض برلر ينى يازوب بىرگان. شونلردن بعضيلرى اوشبولدر. مثلا:

۷ نچى ماده نىڭ بولاي يازيلوون تكليف ايتكان: «ابتدائى مکتبلر، هر شىدن اول شول بىرده گى خلقنىڭ احوال دىنيه و خصوصيت مليه سینه هم اصول معيشتنه موافق اولمالى. شونىڭ ايله برابر منافع مملكت كه مخالف بولونمايلدر.»

ايدىلەپچىكى مجلسى كە اعلان ايتكان .

اورنبورغ مسلمانلرى اوتكان ۱۹۰۷ نچى سنە نىڭ باشلىرىندە اوزلىرىنىڭ مکتىب اشلىرىنى تىكشروب قارار اىچون ۱۲ كشىدىن عبارت بىر هيئت انتخاب ايتكانلر ايدى . شول خصوصە بايتاق مذاكرە سوڭىندە اوشبو قارارغە كىلىنمىشدر :

اورنبورغ مسلمانلرى طرفىدىن سايلانغان كامپىسيە آدملىرى مسلمانلرنىڭ دىنى وملى احتياىللىرىنى مذاكرە ايتكان ضرەدە مکتىبلر حقتىغى پراۋىلالارنى دە تفتيش ايدوب از جملە معارف مينيستىرى طرفىدىن ۱۹۰۶ نچى سنە روسيە نىڭ شىرقىندە وجنوب شىرقىسىندە كى اينارودىسىلرنىڭ ابتدائى مکتىبلىرى اىچون چقارلمش ۳۱ نچى مارت پراۋىلاسى اورنىنە ۱۹۰۷ نچى سنە ۱۵ نچى اوتكابدە چقارغان ۱۵ مادەلى پراۋىلالانى دە مذاكرە ايتدىلار . بو پراۋىلالانىڭ دى ۳۱ مارت پراۋىلاسى روحنى اينارودىسىلرنى روسلاشدرمق اساسىنە مېنى اولدىغىنى آڭلاب ، وظيفەسى ياش بالالارنى اوز تىللىرىندە اوقورغە ويازارغە اوڭرە تودن عبارت بولغان ابتدائى مکتىبلىرى اىچون اساسا ضررلى دىب طابدىلار . مسلمانلرنىڭ غوصودارستويىنى دومادن اميد ايتكان مکتىبلىرى اوزلىرىنى آنا تىللىرىدىن آيرىغۇچى مکتىبلر اولمىوب بلكە خلقغە معارف بىرگۇچى ، فنگە موافق مکتىبلر اولدىغى آچىق معلومدر . بو ۱۵ مادەلى پراۋىلا اجرايە قويلدىغى تقدىردە مسلمانلر آراسىنە تعيم معارف دىگىل بلكە مکتىبلردىن مسلمانلرنىڭ بىزولرىنە وراحتسىزلىكلىرىنە سبب بولاچقىنى بيان ايتدىلار . بىناى عليه كامپىسيە اعضالىرى ابتدائى مکتىبلر حقتىغى اوزلىرىنىڭ مطلبلىرىنى يازوب مسلمانلر فراقسىيەسىنە تقدىم ايتوڭە قارار بىردىلار .

حل قىلا آلماغان . بلكە روسدىن غىر جنسىلرنىڭ اوقو اشلىرىنى تىكشور اىچون آلتىنچى پاد كامپىسيەگە كوچىرگە قارار بىرگان . عيسى ميرزا ابتدائى مکتىبلردە هر ملتنىڭ اوز تىلى بىرلىن اوقىلورغە تىوشلىكى حقتىغى مسلمانلرنىڭ فكرىنى شول آلتىنچى پاد كامپىسيەگە تقدىم ايدەچىكى مجلسىكە اعلان ايتكان .

۱۳ نچى مادە نىڭ قارارىنە راضى بولمايىچە مسلمانلر بو روشچە يازىلوون صورانغانلر : « تعليم پروگراممى معارف نظارتى نىڭ قونترولى آستىدە اولوب ، زاقون كورسكتان ترتىب ايله ، خلقنىڭ احتىياجاتىنە قاراب ، يىرلى اوبشىستوننى اوچرىز دىنيەلر طرفىدىن ياصالاچقىدر . اوبشىستوننى نى اوچرىز دىنيەلرنىڭ بو خصوصەغى مجلسلر يىنە يىرلى خلق طرفىدىن سايلانغان وكىللىردە قاتناشەچقىلردىر . »

۲۰ نچى مادە دە « محلى آقچەغە » دىگان سوز نىڭ مسلمانلر اوشبو روشچە يازىلووينى طلب ايتكانلر : « غرادسكوى ، ياكە زىمەسكى ساما اوپراولينيەلر آقچەسىنە ، اڭر بونلر بولماسە زىمەسكى اسبوردىن جىولغان آقچەغە . »

۳۴ نچى مادە گە مسلمانلر اوشبو روشچە شرح قويلوون طلب ايتكانلر : « اسلام دىنى اوقىچى معلملردىن « سىنزە » طلب قىلنماسون . مسلمانچە دىن اوقتور اىچون روحانىلر تعين قىلنور . آلا بولمىغاندە ، « معلم » رتبه سىندە بولنوبدە دىن اوقتورغە اداره روحانىيە طرفىدىن شهادتنامە آلغان كشىلر تعين قىلنورلر . »

۲۴ و ۲۶ نچى مادەلر گە مسلمانلرنىڭ دىنى مکتىبلىرىدە كرگانلىكى آڭلاشلماسون اىچون خصوصى كىگاش مجلسى اعضاسىدىن عيسى ميرزا بىكىيف مسلمانلرنىڭ دىنى مکتىبلىرى حقتىغى مفصل بىر پرايقت توزولوب ۶ نچى پاد كامپىسيەگە تقدىم

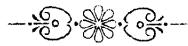
اوقو يازو ايله برابر دين و اخلاق مليه بلدره
طورغان مقدس اورنلر اعتبار ايدلديكندن
مفتشلىرىنىڭ دىنى جھتدىن انابت و امنيت قازانغان
و خلقنىڭ محبتى جلب ايدىرك آدملىرى بولوى لازمدر .

۹- ابتدائى مکتبلىرى اچون معلم و معلملر
رادىتلىسكى قامىتتىڭ نىڭ رضاغىلە مسلمان
اينسىپىكتورلىرى طرفىدىن تەيىن ايدلسون .

۱۰- ابتدائى مسلمان مکتبلىرىنىە عمومى
پراغرام تەرتىب قىلمق اچون قران، اوقا و اورنبورغ
كې شھىرلردە معلملر اسىزدى تەرتىب قىلىنسون .

۱۱- هر اسىزدىن و كىللىر سايلانوب
مناسب بر شھىردە مجلس معلمىن يا صاسونلر .
مذکور مجلسدە تورلى اسىزدلردە قبول ايدلىگان
پراغراملر بر برىنە تطبیق و توفیق ايدلسون .

۱۲- مسلمان مکتبلىرىنە معلم و معلملر
یتشىدرمك اچون مناسب شھىرلردە مسلمانلرغە
مخصوص مکتبلىرى تأسیس ايدلسون .

۱- ابتدائىدىن يوقارغى مکتبلىرىگە كره چك
مسلمان بالالردىن ابتدائى تحصيل نى تمام ايتكلا
نلكىنە دائر شھادتنامە طلب ايدلسون . مذکور
درجەدە تعليم كورمگانلر قبول ايدلمسون .

۲- ابتدائى مکتبىنى تمام ايتكان مسلمان
بالالرىنە حكومت مکتبلىرىنە كرو تەرتىبىنى يىكلا-
يتور اچون ايكى يل اولگوت بىرلسون .

۳- هر اوچىبىنى زاۋىدىنەلردە اوقولاچق
دين علمى ولسان قواعدىنىڭ پراغراملىرى دوخاۋنى
صابرانىە طرفىدىن تەرتىب ايدلسون .

۴- بودرسلىرىڭ امتحانلىرى صابرانىە طرفىدىن
تەيىن ايدلىگان مەمىزلر حضورندە اجرا قىلىنسون .
امتحان توتە آلمغانلىرى صنفدىن كىچرلمسون .

۵- مسلمان بالالرىنە روسچە معلملر

كامىسيەنىڭ ابتدائى مکتبلىرى حقىدە افكار و مطلبلىرى

۱- ابتدائى مکتبلىرىنىڭ خىدمتى اولاد
وطنغە علم و بىرىمك، دين و اخلاق اوگرتمك اولد-
يغىدىن روسىە مەملىكىتىدە طورغوچى خىلقلىرىڭ هر
قايوسىنە و هر بر دين اهلنە اوزىنىڭ تىلىنى،
دىنىنى و اخلاقىنى بلدىرا آلوردى و جھدە اوقو
هر قومنىڭ آنا تلىدە بولسون . چونكە حكومتنىڭ
راحتى، اھالىنىڭ سعادتى و يىكللك ايلان معارف
طاراتو، اوقو آنا تلىدە بولغانغە غنە حاصل بولاچقىدر .

۲- هر دين اھلى اچون ابتدائى مکتبلىرى
آيرىم بولسون . اگر مكاتب ابتدائىە هر دين
اھلىنە آيرىم بولماسە لسان، عادت، مليت
و قومىت محو اولنەدر .

۳- ابتدائى مکتبلىرىدە مسلمان بالالرى
اچون تعليم، تركى تلىدە بولوب عربى حروفات
ايله باصلغان كىتابلردىن بولسون . (قران اوقو
و عبادت اچون لازم بولغان عربى دعالر
بالضرور داخلدر) .

۴- اير بالالرىڭ ابتدائى مکتبلىرى قز
بالالردىن آيرىم بولسون .

۵- ابتدائى مکتبلىرىدە مسلمان بالالرىنە
روس لسانى اوقو مجبورى بولماسون .

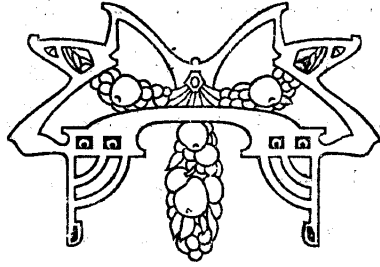
۶- ابتدائى مکتبلىرىنىڭ اوقو مدتى اوچ
يل بولسون .

۷- مسلمان ابتدائى مکتبلىرىدە معلم
و معلملر اوزلىرىنىڭ دىنداشلىرى اولوب تركى
تلىدە سويلوچى بولسونلر . تاتار، باشقورت،
قرغز، اوزبىك كېى فرق اعتبار ايدلمسون .

۸- ابتدائى مسلمان مکتبلىرىنە نظارت
قىلغوچى اينسىپىكتورلر مسلمانلردىن تەيىن ايد-
لسون؛ چونكە ابتدائى مکتبلىرى مسلمانلر نظرندە

حاضر ملک ایچون آچلغان دارالمعلمین لردہ علوم دینیہ وقواعد ترکیہ درس لری آرتدرلسون تاکہ آنک ا کمال تحصیل فیلوب چققان معلملر مسلمانچہ معلم بولورغہ ده یارارلق بولسونلر .

۶- حکومت راصخودیلہ آچیلہ چق بولغان مکتبلردن باشقہ یاؤوچنی پارادکہ ایلہ آنا تیلندہ اوقولہ طورغان تورلی مکتبلر آچارغہ جمعیتلرگہ وخصوصی آدملرگہ رخصت بیرلسون .

• بوگولمه اویازنده جمال الدین حضرت که :
 آدرسکن تصحیح اولندی، بوندن صوڭ «شورا»
 قارامالینسکی وولصنای پراؤلینیه آرقلی وارر .
 • امام علییف افندی که؛ «شورا» دن صورلا-
 دیغکنز عدد یبارلدی .
 • احمد جان افندی بیکتیروف که: مقاله کز،
 «چواش لر» مقاله سینه ذیل اوله رق باصلور .
 • «چیرمش لر حقنده مقاله یازوب کوند رر
 ایدم» دیوچی افندی که: مقاله کزنی کوند رسز،
 باصلوب باصلماوی حقنده، کورلدیکی صوڭ
 جواب ویرلور .

• صالح افندی خیروف که: «تورک درنگی»
 جموعه سینى آلدرمق ایچون آدرس:

Турция, CONSTANTINOPLE,

Poste restante Ottamane, Péra Raif Mehmed
 Fuad Bey, Colonele au 1-er Régim. l'artillerie.

• آخوند ش. آ. جنابارینه: شعرکز بر ایکی
 عدد صوڭنده درج اولنور .
 • مسقواده م. افندی که: مقاله کز باصلور،
 شوپله یازوب طورسه کز گوزل اولور .
 • خیر الکلام ماقل ودل اسملی مقاله شمده
 یلک باصلیمیه چقدر .

۱۳ نچی عدد «شورا» ده ۴۱۶ نچی بیتکه
 اولغان التماس جوابلری اورون اولمادیغی سببلی
 بو عدد دن قالدیلر، ۱۵ نچی عدد ده باصلور لر
 • ع. سعیدوف که: بخارا مدرسهلری اسمندک
 اولان مقاله کز اوز نوبتی ایله درج اولنه چقدر .
 • قائل الحق افندی که: زمان مساعد اولمادیغی
 سببلی ترکستان قاضیلری حقنده اولان مکتوبکز
 باصلمیدر .

• «عطر شاه» امضالی حکایتدن مقصود آچیق
 معلوم اولمادی و شول سببلی درج اولنه ایدی .
 • سمرقند ده ع. افندی که: ترکیجه باصلمقده
 اولان قاره گروهلر غزته سینى آلق و مطالعه
 ایلدک . دنیاده بو قدر افتراچی و انصافسز
 قلملر اولدیغینه چوق ئعجب ایتدک .

• «شورا» ده درج ایدلنور ایچون یبارلمش
 مقاله وشعرلرنک کاغدنک برگنه بیتنه ویول آرالر
 آچیق قالدیلوب یازلمقی تکرار رجا اولنه در .
 • عبدالعلیم افندی که: کچن ییل «شورا»
 سنده «ایلک اسلام آقچهلری» مقاله سینى مرتب
 اوقوسه کز مقصودکز شاید حاصل اولور .
 • ف. ع. افندی که بو حقه آیروم بر مقاله
 یازلور .

قوزمیچ نباتی

ایفیدرا

قوری سزلاو، آش باتماو، قان آزلقدن فائده ییره

تورغان بر شقالی نبات بولغانی ایچون بزنگ روسیه ده هم چیت مملکت لرده ده استعمالده در .
 بور اورمانندن تامری، چاچک هم اورقلری ایله برکه جیولمش ایڭ یخشی صورتی
 فاروبقه ده بولنوب قداغی بش صومدر . ایکنچی صورتی اوچ صوم، اوچونچی صورتی بر
 صومدر . ۱۸۹۶ نچی یلدن بیرلی ایفیدرانی یبروب تورامز . ایڭ کوب بیرگانهز برنچی صورتدر .
 آدریسز: «Г. Бузулукъ, Самар. губ., В. Вагапову»

شَرِيفُ كَابُجَانِيَّيْنِ
صَاحِبِي : أَحْمَدُ إِسْحَاقِي
أَوْ شَرِيفُ شَهْرِيَّيْنِ
سَنَةِ تَأْيِيسِ ١٩٠٦

مفصل «اسامی الکتب» بوش بیارلور .
بر مقدار زاداتکه بیارلسه زاکازنک قالغانی
نالور ایله بیارلور . زاداتکه بیاروچیلر :
پیریوود ایله اقچه بیاررگه تیوشلیدر .
مارفه قبول اولنماس . زاداتکه سز نالور ایله
بیارلماس . پوچته مصارفی آلوچیدن .
آدرس : Орскъ, Оренб. губ.,
Ахмеду ИСХАКОВУ.

۳۰	یا غازی، یا شهید	۵۵	حریت وادیسنگ بر پنجه استبداد
۳۰	بیرلین معاهده نامه سی	۱۰	مجاهدهء ملیه مراد بک اصوم
		۵۵	نجره یوورالاندی قباغنی بولدی مراد بک
		۱۰	شرف قوربانلری اصوم
		۳۵	وطن اوغورنده یاخود ییلدیز محکمه سی اصوم
		۵۵	ژون ترک
		۵۵	فرانسه اختلال کبیری
		۵۵	برنجی ویانه محاصره سی
		اصوم	استبداد (عبدالله جودت) اصوم
		۲۰	تهلکه ننگ بیوکی
		۳۰	مصائب استبداد
		۲۰	ترکیانگ ماضیسی واستقبالی
		اصوم ۱۰	حیات مخیل
		۲۵	ملت و حکومت
		۲۵	عشقمن
		۲۵	برظالمنگ انجامی
		۴۵	عدالت یرینی بولدی
		۱۵	اخوت اسلامیه
		۲۰	تام مستبد

شریعت نیچون رؤیتی
اعتبار ایتمش؟

اوشیو اسم ایله موسی افندی بیگیفی
جنابلرینک غایت مهم بر رساله سی شرق
کتاب خانه سی مصارفیل باصلوب چیقدی .
مندرجاتندن بعضیلری : آییلر ،
سنه لر ، تاریخلر حسابی - قرآن کریم ده
کونلر آییلر سنه لر حقنده وارد آیت
کریمه لر - اسلامیتک تاریخ شمسی مسئله سی -
اسلامیتده آییلرک حرمتی وارمی ؟ نسیء -
بیانی - عالم طبیعتدن حکایت ایدر آیت
کریمه لرک تفسیرینه عائد ملاحظه لر -
مقادیر شرعیه حقنده مفید معلومات - رمضان
هلالی حقنده انظار فقیهیه . بونلردن باشقه
غایت مهم مسئله لری جامع اولان بوکتاب
۱۱۰ صحیفه دن عبارت اولوب حقی ۳۰ تین
پوچته حقی ایله برابر ۳۶ تین .

